AYLIK
SANAT
EDEBİYAT
DERGİSİ
Aralık' 87
76
KDV Dahil
600 TL

YAPIN

PLATOON:
Savaş
Cehennemdir

Migros İşçileri
"Gaspedilen
Haklarımızı Alma
Savaşındayız"

Liselilerle
Sevgi ve Cinsellik
Üzerine

Örgütlenme
Özgürlüğü

Nihat Sargın ve
Haydar Kutlu
Türkiye'de

İ. Gündüz
tarafından bağışlanmıştır
TÜSTAV

Örgütlenme ve Eylemin Birliği

YARIN

Tarihin, Toplumsal Gelişmenin Akışı

ABD pek çok şeyi "doğru" düşünmekle kalmayıp, aynı zamanda oldukça da "iyi" uygulayan bir ülke olmasıyla tanınır. Bu nedenle ABD'nin teori ve pratikte ulaştığı bu "ustalık" hür dünyanın üyelerince de hayranlıkla izlenmiş ve örnek alınmıştır. Bu ülkenin en başarılı olduğu alanlardan biri de komünizmle mücadeledir. Bu amaçla, "ülkeyi Ruslara satmak isteyenlerin kimler olduğunu ortaya çıkarmak adıyla" 1919'da başlayan geniş çaplı soruşturma, özellikle 2. Dünya Savaşı sonrasında McCarthy döneminde iyice yoğunlaşmıştı. Bu dönemde kurulan Amerika'ya Karşı Çalışmaları Araştırma Komitesi, sendikalardaki, üniversitelerdeki, sinema-tiyatro endüstrisindeki yüzlerce kişiyi sorguladı. Sorgulananlar yalnızca komünistler değildi; birçok "vatansever"in de komünistlerin faaliyetlerini belgeleyen "değerli" açıklamalarını almak üzere tanıklığına başvurulmuştu. Bunlardan birisi de şimdiki ABD Başkanı, o zamanların sinema oyuncusu Ronald Reagan'dı. Reagan, "Sinemamızı komünist etkilerden nasıl kurtarabiliriz sizce?" şeklindeki soruyu şöyle yanıtlıyordu:

"Yüzde doksan dokuzumuz Hollywood'da neler döndüğünün farkında. Demokratik haklarımızı kullanarak, komünistleri etkisiz kılmaya çalışıyoruz. Yalanlarını açığa vurduk, propagandalarını karşıladık. Onlarla savaşmanın en iyi yolu, demokrasiyi işletmektir. Thomas Jefferson'un söylediği gibi, insanlar gerçekleri bilirlerse hiç yanılmazlar. Partinin yasaklanıp yasaklanmaması hükümetin bileceği bir iştir. Bir yurttaş olarak, ideolojik nedenlerle siyasal partilerin kapatılmalarını istemem. Demokrasimiz yüz yetmiş yaşında. Ama bir parti, dış kaynaklarla besleniyorsa, dış güçlerin etkisi altındaysa, yasaların dışına çıkıyorsa, onu kapatıp kapatmamaya hükümet karar verir. Şunu da belirtmek isterim ki, bizim çalışmalarımız sonucunda, komünistler Hollywood'da etkisiz kalmışlardır."

(...)

"Sayın Başkan, komünistler beşinci kol gibi çalışmaktadırlar; düşüncelerinden, özellikle taktiklerinden tiksiniyorum. Ama bir yurttaş olarak, korkuya kapılınmaması gerektiğini söylüyorum. Demokrasi hepsinin hakkından gelecektir."

Reagan, ülkesinde komünizmle mücadeleyi Amerika demokrasisine havale ederken, ABD hür dünyanın azgelişmiş ülkeleri için yeni "demokratik" çözümler geliştirmekte gecikmedi. Ve, dünyanın dört bir yanında, emir-komuta zinciri içinde ve emirle kurtarılan demokrasilerin yerine yine aynı metodla yenileri inşa edildi. İşte bugünün Türkiye'si de bu modelin tüm özelliklerini içinde barındıran bir örnektir.

Söylenecek söz çok, ancak Reagan'ın söylediklerini tekrar okuyalım, bizim yetkililerimizin söyledikleri ise zaten "kulaklarımızda".

* * *

GEÇTİĞİMİZ ekim ayı içinde dergimizin konuğu olarak Türkiye'ye gelen Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu (DDGF) üyesi üç genç gazetecinin ziyaretlerine ilişkin haber ve fotoğrafları bu sayımızda yayınlıyoruz. Uluslararası dayanışmanın güzel bir örneği de yine ekim ayı içinde Yunanistan'da gerçekleştirilen Avrupa Gençlik Toplantısı idi. Toplantıya dergimiz adına katılan Yasemin Çongar arkadaşımızın izlenimleri de yine bu sayımızda yer alıyor.

Yarın, Havana'da kasım ayı içinde yapılan Uluslararası Öğrenci Birliği'nin 15. Kongresine katılıyor. Katılan arkadaşımızın, Dünya Gençlik ve Öğrenci Haftası, bölgesel dayanışma toplantıları; üniversiteli, liseli gençlik; barış, kültür, eğitim seminerleri, Dünya Gençlik Konferansı gibi kongre yan etkinlikleriyle, Uluslararası Öğrenci Birliği'ne ilişkin ayrıntılı yazı ve izlenimlerini ocak sayımızda bulacaksınız. Ayrıca yine gelecek sayımızda 87'de dünya gençliğine ilişkin bir derlemeyi yayınlamayı hedefliyoruz. Bu sayımızda yer veremediğimiz BM Filistin Halkıyla Dayanışma Günü için hazırladığımız yazılarımız da ocak sayımızda yer alacak.

* * *

TARİHİN, toplumsal gelişmenin akışı dünyada demokrasiden yana tüm güçler arasında yapıcı ve yaratıcı bir eylem birliğinin kurulmasını bugün her zamankinden daha çok gerekli kılmaktadır.

Bu bilinçle hareket eden tüm demokrasi savaşçılarını selamlıyoruz.

Sevgi ve dostlukla...

3 Örgütlenme Özgürlüğü
YARIN

4 Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu Heyeti Türkiye'de

5 "Gözaltı, tutuklama, işkence genç insanları mücadeleden koparmamış."
ADRIAN GEIGES

6 ODİGİTES'ten YARIN'a ve Türkiye Gençliğine Selam
Söyleşi: DORA DİMİTROULİA

8 Nikaragua Yaşamalıdır!

9 Dünya İnsan Hakları Gününde Siyasi Tutuklularla Dayanışma
DEMET ÇETİN

10 Nihat Sargın ve Haydar Kutlu Türkiye'de

12 Demokrasinin Ölçütleri ve Günümüzde Anti-Komünizm
ALİ CANDAN

14 Örgütlenme ve Eylemin Birliği
HAYRİ EKİNCİ

16 YÖK'ün Önlenemez Çöküşü
HALDUN ÖZEN

17 Hedef, Demokratik Disiplin Yönetmeliği
HATİCE HOCAOĞLU

18 Konya'da Öğrenci Olmak
Söyleşiler: HAKAN ÖZEL

20 "Gerçek mücadeleye, mücadele gerçeğe götürür."
YAŞAR YİĞİT

22 Liselilerle Sevgi ve Cinsellik Üzerine...
Söyleşi: SERAP ŞEN

24 Hizmet Sektöründe Genç İşçiler
YILDIRIM KOÇ

25 "Gaspedilen haklarımızı alma savaşındayız."
MİGROS İŞÇİLERİ

26 Avrupa Gençlik Toplantısı Yapıldı.

27 "Topyekün sivilleşmenin tüm kural ve koşullarını bir paket içinde gerçekleştirmek, gerçek sivilleşmenin kapısını açmak gerek."
CÜNEYT ARCAYÜREK

28 Vehbi Dede'den Öğütler
TANER GÜREL

29 Özal'ın Sultanları

30 Sovyetler Birliği'ndeki Değişimin Devrimci Özü
JEGOR LIGATSCHOW

33 Tarihte ve Bugün Türk-Sovyet İlişkileri: II
R. ÖNER ÖZKAN

34 Nükleer Çağda Evrensel Bir Örgüt: BİRLEŞMİŞ MİLLETLER
SEVGÜL ULUDAĞ

36 "Çekme, yoksa vururum"
İBRAHİM AKYÜREK

38 Bekir Yıldız, Haşmet Zeybek ve Muzaffer Hiçdurmaz ile ÇARK Üzerine Söyleşi
Söyleşi: BEYHAN SUNAL

40 Platoon: Savaş Cehennemdir

40 Gel ve Gör: Barış Nasıl Kazanıldı?
TAYFUN SEVER

41 Arada Bir Futbol
SİNAN DENİZ

42 Okurdan

Sahibi: **SAMİ ALPTEKİN.** Sorumlu Yazışleri Yönetmeni: **MUSTAFA OKAN.** Genel Yayın Yönetmeni: **TANER GÜREL.** İdari Müdür **YALÇIN UYSAL.** İnceleme-Araştırma Sorumlusu: **YASEMİN ÇONGAR.** Haberler Sorumlusu: **BEYHAN SUNAL - MUSTAFA ÖSTÜN.** Bürolar: İSTANBUL: **ZEKERİYA AYTEMUR.** Divanyolu Hoca Rüstem Sokak Zafer Han 7/14 Cağaloğlu. İzmir: **NEDRET GÜNDÜZ.** 846. Sokak Erbezci İşhanı No. 36 Daire 2-3 1. Beyler Konak. **Muhabirler:** Adana: Özel Sancak İşhanı Asmaası No. 5 Dortyolağzı. Trabzon: **HASAN TOMBAK.** Maraş Caddesi Onbaşı İşhanı No. 7. Yurtdışı: İsveç: **GÜRHAN UÇKAN.** Box: 38045, 10064 Stockholm. F. Almanya: **MEHMET BİLGİN** Vulkan Str. 20, 4000 Düsseldorf 1. Hollanda: **RAMAZAN EKİNCİ.** Postbus 392, 6040 Aj Reormond. İsviçre: **SERDAR ATAMAN.** Apollo Str. 8, 8032 Zürih. Kıbrıs: **SEVGÜL ULUDAĞ** 19 Necmi Alkıran Sokak Lefkoşa. **Abone Koşulları:** Yurtiçi: Yıllık 4800 TL. Altı Aylık 2500 TL. Yurtdışı: Yıllık 41 DM, Altı Aylık 21 DM. Tek Satış 5 DM. Teknik İşler/ Dizgi: Tel: 230 18 51. Film: Arsu Ofset. Tel: 229 76 92. Grafik Düzenleme: Yarın. Baskı: Daily News. Yönetim Yeri: Sağlık Sokak. 56/7 Kolej Ankara Posta Çeki: 164860. Dağıtım: Hürriyet Holding A.Ş. İlan Koşulları/ Arka Dış Kapak: Tam Sayfa 200.000 TL. Yarım Sayfa 125.000 TL. Çeyrek Sayfa 70.000 TL. Arka İç Kapak: Tam Sayfa: 150.000 TL. Yarım Sayfa 80.000 TL. Çeyrek Sayfa 50.000 TL. İç Sayfalar: Tam Sayfa 100.000 TL. Yarım Sayfa 60.000 TL. Çeyrek Sayfa 35.000 TL.

Örgütlenme Özgürlüğü

Bu dergide sürekli sınırsız ve yasaksız bir demokrasi istedik. Demokrasinin, bütün insanlar için olduğu kadar, Türkiye insanı için de bir hak olduğunu söyledik. Yedi yıllık yayın yaşamımızın temel ilkesi, hep bu oldu. 1982Anayasa tartışmalarını bu bakışla ele aldık. 1983 seçimlerini bu kıstasla değerlendirdik. Öğrencilerin örgütlenme özgürlüğüne bu prizmadan bakarak, en etkin savunucusu olduk. Referandum, Türkiye'nin gündemine girdiğinde tutumumuzu belirler, "yasaklar"ın kalkması yönünde istemde bulunurken; yine bu gözlükle, sınırsız ve yasaksız demokrasi gözlüğü ile baktık. Güdeme seçimler geldiğinde de "güçlerimizi birleştirelim, ANAP'a hayır diyelim" derken ve bu koşullar altında SHP'nin oylarımızla desteklenmesi gerektiğini belirlerken, hep ülkemizde demokratikleşmenin hızlanması ve güçlenmesini istedik.

Bütün unsurlarıyla Türkiye toprağına yerleşmesini, kararlı savunucularına kavuşmasını isterken, bu demokrasinin çoğulculuğu sağlayacak üç unsurunu ısrarla vurguladık. Etkin ve üstünde kişi ve kurumun olmadığı bir parlamento, bütün siyasal yelpazenin temsiline olanak veren bir seçim düzeni, bütün siyasal düşüncelerin özgürce örgütlenmesine olanak sağlayan bir çokpartililik düzeni.

Çoğulculuğun esas unsuru, toplumda hiçbir düşüncenin diğerlerine göre ayrıcalığının olmamasıdır. Her düşünce özgürdür ve özgürce açıklama ve toplumda çoğunluğu kazanmak için örgütlenme hakkına sahiptir. Çoğunluğu kazandıktan sonra da iktidara gelme hakkı olmalıdır.

Düşüncelere yararlı, zararlı, ılımlı, aşırı, meşru, gayri meşru gibi sınıflamalar; hele belli düşüncelerin açıklanmasını ülkenin gelişkinlik düzeyine bağlanması gibi anlamsız, aptalca önkoşullar getirilemez. Bunların savunulur olması demokrasi için utanç vericidir. Düşüncelerin savunulmasının hakemleri de olamaz. Düşüncelerin örgütlenme ve savunulmasının trafik memurlarına da ihtiyacı yoktur. Sayın Server Tanilli'nin belirttiği gibi, *"Bir demokraside düşünce özgürlüğü, yalnız kurulu düzene ve anayasaya uygun düşünenlerin değil, herkesin hakkıdır."*

Düşünceler insanların içlerinde, kafalarında kaldığı sürece bir düşünce özgürlüğünden söz edilebilir mi? Kimsenin, kafaların içinde kalan düşünceleri "denetleme" olanağı yoktur. O zaman, belirli düşüncelere getirilen sınırlama aslında bu düşüncelerin açıklanmasına, propaganda edilmesine getirilen yasaklar biçiminde ortaya çıkmaktadır. Bu yasaklar, gerçekte toplumun bilgilenme, öğrenme ve seçenekler oluşturma özgürlüğüne, dolayısıyla seçme özgürlüğüne konulan yasaklardır. Bu da kendine demokratım diyen birisinin içine sindiremeyeceği bir sınırlama olmalıdır.

Türkiye insanını güdülecek aptallar sürüsü olarak, sopaların altında ve korkusunda yönetilebilecekler olarak gören; davranışları ve tutumları ile bunu kanıtlamış olanların bazı düşünceleri yasaklamaları, bu yasaklamaları savunmalarında şaşılacak bir yan yoktur. Asıl şaşılacak olan, demokrasi yanlısı olup, bu tutuma karşı etkin bir çaba göstermemektir. "Zaten bir şey yapılamaz" düşüncesiyle etkinliklerini kendi kendine sınırlamaktır.

Çoğulculuğun, toplumun yönetimine demokratik katılımın belirleyici özgürlüğü, bütün araçları ile donanmış örgütlenme özgürlüğüdür. Örgütlenme özgürlüğünün siyasal alanda oluşumu aynı zamanda toplumun siyasal niteliğini belirleyen temel göstergedir. Siyasal alanda belli düşüncelere yer verip belli düşüncelere özgürce örgütlenme kapıları kapatıldığında; bu siyasal oluşumun demokrasi olduğunu kimse savunamaz. O zaman düşünce özgürlüğünden de, çoğulculuktan da söz edilemez.

«Genç isek kendi söz hakkımız, örgütlenme hakkımız; işçi isek sendikal özgürlüklerimiz, grev hakkımız için bunların sınırsız ve engelsiz biçimde yerleşmesini sağlamak için; bu girişimi desteklemeliyiz. Yine aynı nedenlerle, 141 ve 142'nin kaldırılması istemimizi yoğunlaştırmalıyız.»

Bu çerçevede komünist parti, demokrasinin olmazsa olmaz koşuludur. Sayın Server Tanilli'nin sözleri ile *"Komünist partinin yer alması demokrasinin gereğidir. Komünist parti demokrasinin 'onsuz olmaz' koşuludur. İşte batı demokrasisinin özü."*

Bütün bunlardan çıkan sonuç nedir? Bütün bunlardan çıkan sonuç yeni değil, yıllardır söylenmiş ve daha da söylenecek olan şeydir. Ceza Kanununun 141 ve 142. maddelerinin ortadan kaldırılması, çoğulcu ve katılımcı demokrasinin yerleşmesindeki bu ünlü engelin yok edilmesidir.

Yıllardır söylenen Ceza Kanunu'nun 141 ve 142. maddelerinin, yani düşünce özgürlüğüne, düşüncelerin açıklanması ve örgütlenmesi özgürlüğüne konulan, bütün bu özgürlüklerin özünü yok eden yasaklamanın ortadan kaldırılması istemleri yeni bir aşamaya girmiştir. TBKP liderleri Nihat Sargın ve Haydar Kutlu'nun Türkiye'ye TBKP'yi legal olarak kurmak üzere gelişleri ile düşünce ve örgütlenme özgürlüğüne konulan yasaklamaların kaldırılması için demokrasi güçlerinin sürdürdüğü çabalar yeni bir boyut kazanmıştır.

Liderlerin gelişlerini gerek zamanlama, gerekse legalleşme biçimine ilişkin yanları bir tarafa bırakılarak salt Türkiye'de düşünme özgürlüğüne ve örgütlenme özgürlüğüne getirilen sınırlamaların ortadan kaldırılması yanıyla tartışmak ve bu girişime omuz vermek, daha tutarlı bir yaklaşım olacaktır. Türkiye'de, "Demokratım, düşünce ve örgütlenme özgürlüğünü, siyasal yelpazenin bütün unsurları ile oluşmasından yanayım" diyen her yurttaş bu girişime omuz vermelidir. Siyasal düşüncelerimiz, ideolojik tutumlarımız, örgütlenme anlayışlarımız, Türkiye gerçeğine bakışımız bütünüyle farklı, hatta karşı olabilir; ama düşünce ve örgütlenme özgürlüğünü savunmak inandırıcılığını bu girişime ilişkin tutum belirleyecektir...

Nedense düşünce ve örgütlenme özgürlüğünden yana olan kimseler bile işin özünü gözden kaçırıp, "Şimdi zamanı mıydı canım" yollu yazılar yazdılar. Özgürlüklerin yerleşmesi için gösterilecek çabaları, ülkenin demokratikleştirilmesine katkıları salt bir zamanlama sorununa indirmek, bu istem ve çabaları belirsiz bir tarihe ertelenmesini istemek demektir. Zamanlaması kötü yapılmıştır, seçilen zaman demokratikleşmeyi kötü etkileyecektir savı, demokratikleşme çabalarının bugünün eksik siyasal yelpazesi ile yerine getirilebileceğinin, açıkçası ANAP gibi 12 Eylül rejiminin savunucusunun yerine getirebileceğinin gizli savunusudur.

Diğer bir tutum da, TBKP liderlerinin gelişinin esas zeminini gözden kaçırıp, TBKP'nin kendi siyasal tutumları çerçevesinde değerlendirmesini öne çıkartmaktır. Zaten burjuva basını 1980 sonrasında olmadığı ölçüde, garip bir biçimde sol siyasal görüşlerin arenası haline gelmiştir. Bu bir yanı ile olumludur. Bütün sol siyasal yelpazenin kendi siyasal görüşlerini günlük basın aracılığıyla dile getirme olanağına kavuşmuş olması sevindiricidir. Ama bu, düşünce ve örgütlenme özgürlüğünün savunulması esasından, bu çerçevede 141 ve 142'nin kaldırılması isteminin artan bir biçimde savunulması esasından kaydırılarak, salt TBKP'nin siyasal ve örgütlenme anlayışının değerlendirilmesine kaydırılması, burjuvazinin çıkar hanesine yazılmasıdır. TBKP'nin legalleşme isteminin biçimi, siyasal düşünceleri ve değişimi tartışmaları başka düzeyde yürüyecek bir tartışma olmalıydı. TBKP liderlerinin gelişleri demokratikleşme sürecinde demokratik kamuoyunun önüne bir gündem maddesi koymuştur. Bu gündem maddesi siyasal örgütlenme özgürlüğünün sınırsız sağlanmasıdır.

Genç isek kendi söz hakkımız, örgütlenme hakkımız; işçi isek sendikal özgürlüklerimiz, grev hakkımız için bunların sınırsız ve engelsiz biçimde yerleşmesini sağlamak için, bu girişimi desteklemeliyiz. Yine aynı nedenlerle, 141 ve 142'nin kaldırılması istemlmizi yoğunlaştırmalıyız.

YARIN

NOT: Kağıt bulunamadığı için dergimizin baskısı gecikmiştir. Okurlarımızdan özür dileriz. YARIN

Dünya Gençliğinin Dayanışması: Sıcak, Uzun Bir Soluk..

Geçtiğimiz ay, 10 Kasım'da kuruluşunun 42. yıldönümünü kutlayan Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu (DDGF/WFDY), tüm ülkelerin gençliğinin çıkarlarının ortak olduğu bilinciyle çalışan bir kuruluş. Bu çıkarların barışçı bir gelecekte, halklararası anlayış ve kardeşlikte, demokratik ve fırsat eşitliğine dayalı bir eğitimde, her gence çalışma, siyasi katılım, boş zamanlarını değerlendirme hakkı tanınmasında yattığı saptaması da, DDGF'nin etkinliklerinde belirleyicilik taşıyor. Bu çerçevede, gerek üyesi bulunan gençlik örgütleri aracılığıyla, gerekse işbirliği içinde olduğu kuruluşlar yardımıyla, DDGF dünyanın tüm ülkelerine belirli zamanlarda heyetler gönderiyor. Bu dayanışma gezilerinden biri de ekim ayı içinde Türkiye'ye yapıldı. YARIN'ın çağrısı üzerine, üç genç gazeteci 12-20 Ekim tarihleri arasında DDGF'yi temsilen Türkiye'ye geldiler; başta gençlik ve öğrenci hareketi olmak üzere, insan hakları, barış hareketi, sendikal mücadele, siyasal durum vb. konularında bir dizi görüşmeler yaptılar, incelemelerde bulundular.

DDGF'nin Türkiye gençliğiyle dayanışmasının güzel bir göstergesi olan bu ziyaret; heyetteki üç arkadaş, Federal Alman Adrian Geiges, Fransız Frank Gatti ve Norveçli Björn Johannessen aracılığıyla, dört ülke gençliği arasında da yeni bir işbirliğinin, daha güçlü iletişim ve dayanışmanın başlangıcı oldu. Frank Gatti, bir yandan Paris'te felsefe öğrenimi görüyor; öte yandan üyesi olduğu Fransız Komünist Gençliği'nin yayın organları Avant Garde ve Clarte ile Fransız Komünist Partisi yayın organı l'Humanite'de çalışıyor. Björn Johannessen ise gazetecilik eğitimi görmüş ve Norveç Komünist Partisi gazetesi Frieheten *dış haberler muhabirliğini yapıyor. Sosyalist Alman İşçi Gençlik Örgütü (SDAJ) üyesi Adrian Geiges'le yaptığımız söyleşi, O'nu ve Federal Alman ilerici gençliğinin etkinliğini daha yakından tanımamıza fırsat verecek. Gatti, Johannessen ve Geiges'in ziyaretlerine ilişkin izlenimleri, bu ziyaretin sonuçları ve uluslararası dayanışmamıza katkıları da önümüzdeki sayılarda yer alacak. DDGF heyetinin gezisini, yaptığı görüşmeleri ayrıntılı biçimde bizim aktarmamızdansa, bu arkadaşların kendi ülkelerindeki yayın organlarına yazdıkları izlenimlere yer vermek okurlarımız için daha ilginç, daha anlamlı olacak diye düşündük. Ziyaretin bizler için en çarpıcı, en paylaşılası anları hiç kuşkusuz, DDGF üyesi gençlik örgütlerinin 80 sonrası Türkiye gençliğinin mücadelesine, sorunlarına ilk kez bu kadar yakından tanık olmalarının sağlandığı görüşmeler; Türkiye halkının demokrasi ve barış mücadelesinin coşkusunu yaşatan, TİP Genel Başkanı Behice Boran'ın cenaze töreni sırasında paylaşabildiklerimiz; hep bir ağızdan, dört beş dilde söylenen marşlar, türküler oldu. Okurlarımıza da, gerek bu ziyaretin, gerekse DDGF'nin gene bu sayımızda yer alan Avrupa Gençlik Toplantısı türü etkinliklerinin bundan böyle YARIN sayfalarında daha geniş yer bulacağını, dünya gençliğinin anti-emperyalist, anti-faşist dayanışmasının dergimizde daha sıcak soluklanacağını müjdelemek istiyoruz. Bu bağlamda, DDGF'li arkadaşlarımızın ziyareti sırasında büromuza gelen, bizleri bürolarında ağırlayan; görüşmelere, söyleşilere katılan, etkinliklerde yer alan tüm dostlara, Alınteri, Gençlik Dünyası, Gün, Öğrenci Postası, Yeni Aşamo, Yeni Çözüm dergilerine teşekkür ediyoruz.*

ADRİAN GEİGES 'Gözaltı, tutuklama işkence genç insanı mücadeleden koparmamış.'

□ *Adrian, önce bize kendini tanıtır mısın? Nasıl bir eğitim gördün? Nerede çalışıyorsun?*

■ 27 yaşındayım. Federal Almanya'nın Münster kentinde liseyi bitirdim. Sonra gene aynı kentte ekonomi öğrenimine başladım. Bir yandan da gazeteciliğe başlamıştım. 15 yaşında Sosyalist Alman İşçi Gençlik Örgütü (SDAJ)'ne üye oldum, 16 yaşında da Federal Alman Komünist Partisi (DKP)'ye. Böylece politik çalışma da hem okul, hem iş yaşamıma damgasını vurmaya başlamış oldu. Lisedeyken öğrenci konseyinde aktif olarak çalışıyordum. Münster'de SDAJ il yönetim kurulu sekreterliği görevinde bulundum. Daha sonra, SDAJ'ın yayın organı olan ELAN gençlik dergisinde çalışmaya başladım. 2,5 yıldır ELAN'dayım; beş kişilik yazı kurulunun bir üyesi olarak görev yapıyorum.

Lise yıllarında, Küba'ya gönderilen bir dayanışma-hasat tugayında yer aldım. Uzun süre orada kaldım, röportajlar yaptım. Aynı çerçevede Vietnam'a gittim, çalıştım. ELAN'da hem kültür, hem de uluslararası ilişkiler konularıyla ilgiliyim. Bu çalışmanın çok değişik boyutları var. Bir örneği anlatırsam YARIN okurları için ilginç olacağını sanıyorum. Dallas'ta yapılan Dünya Anti-Komünistler Birliği toplantısına katıldım. Tabii DKP üyesi biri oraya kabul edilemezdi, ben de gazetecilik açısından kendimi muhafazakâr bir serbest muhabir olarak tanıtmıştım. Toplantı çerçeveainde "Şans Askerleri Oturumu" adı verilen bir seminerde hazır bulundum. İşkence yöntemlerinin öğretildiği, katliam filmlerinin gösterildiği ve savunulduğu bir toplantıydı bu. Nikaragua'da Sandinist devrime karşı mücadele eden kontra gerilla grubu liderleri, daha da ilginci Federal Almanya Hıristiyan Demokrat Partisi yöneticileri de toplantının ateşli katılımcılarıydı. Sonra geçen yıl, Çin Halk Cumhuriyeti'ne gittim. O zamana dek, DKP'nin ve SDAJ'nin Çin Halk Cumhuriyeti'ndeki herhangi bir örgütle bağı yoktu. Orada Çin toplumunun yaşadığı değişimleri gözledim ve 1987 başında bu konuda yazdığım bir kitabım Federal Almanya'da yayınlandı. Bu yılın ağustos-eylül aylarını da Sovyetler Birliği'nde geçirdim. Bir hafta süreyle bir fabrikada çalıştım, bir lisede derslere devam ettim. Şimdi de bu de-

neyim üzerine, Perestroika'nın güncel yaşamdaki ilk belirtileri, izleri üzerine bir kitap yazıyorum; 1988 yılı başında basılmak üzere. Pek kısaca olmadı ama, ben buyum işte.

□ *İkinci bir tanıtım sorusu.. Şimdi de, gene mümkünse kısaca, Sosyalist Alman İşçi Gençlik Örgütü (SDAJ) hakkında biraz bilgi verebilir misin? Etkinlik alanını, geçmişini, politikalarını özetler misin?*

■ Federal Almanya'da savaş sonrası çalışma yapan ilerici gençlik örgütü Özgür Alman Gençliği (FDJ) 1951 yılında, Federal Almanya Komünist Partisi (KPD) ise 1956 yılında kapatılmıştı. O yıllardan itibaren, FDJ illegal çalışma yürüttü. 1968 Mayıs'ına dek sürdü bu. Ta ki, SDAJ legal bir örgütlenme olarak kurulup, ilerici gençliğin örgütlü sesi oluncaya dek. SDAJ'nin birkaç aylık legal çalışması öylesine yararlı, kapsayıcı ve öğretici oldu ki, bu deneyime de dayanarak; 1968'in ikinci yarısında Komünist Partisi de legal olarak kuruldu. Bu kez DKP adıyla. SDAJ, çalışmalarına gençliğin beş temel hakkını tanımlamakla başladı: 1- Çalışma hakkı, 2- İyi bir eğitim görme hakkı, 3- Boş zamanları değerlendirme hakkı, 4- Demokratik katılım hakkı, 5- Barış içinde, neo-faşizmden uzak yaşama hakkı. Bu hakların kazanılması için mücadeleyi başa koyduk. 1979 yılında aldığımız ve 1980'de uygulamaya koyduğumuz bir kararla da, barış mücadelesi içinde daha aktif yer almaya başladık. Bugün de bu etkinlik sürüyor. "Olmak ya da olmamak" sorunu gençliğin en temel sorunu çünkü. Barış sorununa yaklaşımımızı, *yeni siyasi düşünce biçimi* şekillendiriyor. Çalışmamızda, genç işçilerin sorunları da önemli bir yer tutuyor; fabrikada eğitim, iş güvencesi, 2000 yılının gereklerine uygun nitelikte eğitim görebilme hakkı, işsizlikle mücadele, diplomalı işsizlikle mücadele... Sonra da, liseli gençliğin mücadelesi geliyor ve önemli bir etkinlik alanı oluşturuyor.

> Gelmeden önce de baskının olduğunu biliyordum. İşkence haberlerinin doğru olduğunu biliyordum. Ama beni çokşaşırtan ve sevindiren, bu zor koşullara karşın her geçen gün artan direnişin varlığını görmek oldu. Özellikle genç insanların yurtlardan, üniversitelerden atılması, gözaltı, tutuklama, işkence onları mücadeleden koparmamış. Öğrenci derneklerinin bu mücadelede çok büyük bir rol oynadığı izlenimini edindim...

SDAJ ile aynı politik çizgiyi paylaşan, MSB-Spartakus (Marksist Öğrenci Birliği) üniversiteli gençliğin sorunlarıyla ilgileniyor. SDAJ-MSB ilişkileri çok sıkı, çünkü liseli gençlikle üniversiteli gençliğin sorunları ve mücadelesi birbirine çok yakın, günden güne de yakınlaşıyor. Federal Almanya'da her üniversitede, ASTA adı verilen öğrenci konseyleri vardır. Bu konseylerde, farklı politik gençlik örgütleri girerek çalışırlar. Yönetime gelebilmek için ayrı listelerle seçimlere katılırlar. MSB-Spartakus tüm üniversitelerde, en çok üyesi olan öğrenci gençlik örgütü. MSB, ya tek başına, ya koalisyon ortağı olarak bütün ASTA'ların yönetiminde. En çok satan politik öğrenci dergisi "Rota Blatter" de bu örgüt tarafından çıkarılıyor.

□ *Dergi deyince... ELAN'dan da biraz söz edelim mi?*

■ Evet. ELAN 1958'den beri yayınlanıyor. İlk kez gençliğin uluslararası barış ve kardeşlik amaçlarına katkı amacıyla düzenlenen Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivalleri'ne hazırlık amacıyla basılmıştı. Sonra yayınını sürdürdü ve SDAJ'nin kurulmasıyla birlikte, onun çizgisini paylaşmaya başladı. Barış mücadelesinde, Vietnam, Nikaragua gibi ülkelerle dayanışmada, ırkçı Güney Afrika rejimine karşı mücadelede aktif örgütleyici rol üstlendi. Örneğin, şu günlerde Afrika Ulusal Kongresi (ANC)'nin radyosu "Radio Mandela" ile bir maddi dayanışma kampanyası sürdürüyoruz. Komşu ülkelerden yayın yapan bu radyonun, Güney Afrika Cumhuriyeti'nde istasyon kurabilmesini hedefliyoruz. Bu öyle geniş bir kampanya ki, ünlü Alman rock müzik grubu Alphaville'in öncülüğünde birçok kesimi birleştiriyor. Alphaville Güney Afrika'da yaptığı satışlardan ötürü bir altın plak kazanmış, anti-Apartheid bir grup. Şimdi altın plaklarını ELAN'ın kampanyasında en çok bağış toplayan kişiye verecekler. Bir başka ünlü rock grubu, Scorpions da kampanyamızın aktif katılımcılarından...

ELAN'ın asıl okur kesimini ise liseli gençlik ve işçi gençlik oluşturuyor. Neo-faşizme karşı, yabancı işçilerle dostluk temelinde bir yayın politikamız var. Yalnızca politik konularda değil, yaşamın her alanında söz söylüyoruz. Müzik, cinsellik... her şey ilgilendiriyor bizi.

□ *Federal Almanya'daki Türkiyeli işçilerle, onların çocuklarıyla, Türkiyeli öğrencilerle ilişkileriniz var mı?*

■ Türk okuyucularımız var. Federal Almanya'da yaşayan Türkiyelilerin oranı bizim okuyucularımıza da yansıyor. Türk gençlerinin sorunları, milliyetçi akımlar karşısındaki durumları, kendileri hakkındaki önyargıları aşmak konusundaki uğraşları üzerine yazılar yazıyoruz. Türk kızlarının hem Türk, hem kız olmaktan kaynaklanan özel sorunlarıyla ilgileniyoruz. Bazen Türkçe yayın yapmayı da deniyoruz. Bazı şiirleri örneğin, hem Türkçe, hem Almanca basıyoruz. Türkçe ekler veriyoruz. Ama finansman güçlükleri daha çok Türkçe yayın yapmamıza engel oluyor.

□ *Peki, Türkiye'de mücadele eden, anti-demokratik rejime karşı demokrasi, barış istemlerini yükselten öğrencilere ve gençliğe yaklaşımınız ne? Federal Almanya ve Türkiye gençliğinin dayanışması için ne düşünüyorsunuz?*

■ İki ülkenin gençlik örgütleri, yayınları, dernekleri arasındaki dayanışmayı yükseltmek çok önemli. Bunun önemi, yalnızca tüm dünya gençliğinin barış ve toplumsal ilerleme mücadelesinde ortak çıkarları olmasından değil, iki ülke arasındaki özel yakınlıktan da kaynaklanıyor. Sizin burada verdiğiniz mücadele, bizim ülkemizde yaşayan Türkiye gençliğinin geleceğini de yakından ilgilendiriyor. Başka bir açıdan, devletlerarası yakın ilişkiler de önemli. Ne yazık ki, Federal Alman hükümeti Türkiye'deki rejime açık bir destek veriyor. Biz buna karşıyız ve ülkenizdeki demokrasi ve barış mücadelesinin başarıya ulaşması için dayanışmayı bir görev biliyoruz.

□ *Son olarak, Adrian, bize Türkiye izlenimlerini aktarır mısın? Ne görmeyi umuyordun, gördüklerini nasıl değerlendiriyorsun?*

■ Gelmeden önce de çok baskı olduğunu biliyordum. İşkence haberlerinin doğru olduğunu biliyordum. Ama beni çok şaşırtan ve sevindiren, bu zor koşullara karşın her geçen gün artan bir direnişin varlığını görmek oldu. Özellikle genç insanların yurtlardan, üniversitelerden atılması; gözaltı, tutuklama, işkence onları mücadeleden koparmamış. Öğrenci derneklerinin bu mücadelede çok büyük bir rol oynadığı izlenimini edindim. YARIN'ın da bir dergi olarak hem yayınıyla, hem örgütleyici gücüyle büyük katkısı olduğu kesin. Bu zor koşullara rağmen, YARIN'ın hem gazetecilik, hem teknik açıdan böylesine yüksek bir kalitede olması da beni şaşırttı. Yani öylesine çıkarılmış bir broşür, dergi değil. Yaşamın her alanına ilişkin yayın yapan, özenle hazırlanmış bir dergi.

□ *Sana, tüm YARIN çalışanları ve okurları adına teşekkürler Adrian.*

> Sizin burada verdiğiniz mücadele, bizim ülkemizde yaşayan Türkiye gençliğinin geleceğini de yakından ilgilendiriyor. Ne yazık ki, Federal Alman hükümeti Türkiye'deki rejime açık bir destek veriyor. Biz buna karşıyız ve ülkenizdeki demokrasi ve barış mücadelesinin başarıya ulaşması için dayanışmayı görev biliyoruz...

Yunanistan'dan Mektup Arkadaşı İster misiniz?

Arkadaşlar, Sevgili Yarın Okurları,

ODİGİTİS'i tanıtan bu söyleşi size Yunanistan gençliği hakkında sınırlı da olsa bir fikir verecek. Yunanistan'daki barış hareketi, öğrenci gençlik hareketi üzerine daha ayrıntılı bilgiler içeren söyleşi ve yazılar önümüzdeki sayılarda yer alacak. Ancak, halkların değil, halktan kopuk yönetimlerin emperyalist çıkarlara hizmet eden politikaları çerçevesinde, bize hep "düşman" gösterilmiş bu ülkenin dost insanlarını daha yakından tanımak ister misiniz? Yunanistan'dan bir mektup arkadaşınız olsun, onunla söyleşin, tartışın; sorunları, hedefleri paylaşın... İster misiniz?

Böylesi güzel dostluk ve barış mektuplarının iki ülke gençliği arasında kurulacak nice köprülerden biri olması dileğiyle, Odigitis ve Yarın karşılıklı bir mektup arkadaşlığı kampanyası başlatıyor. Yunanistan'dan mektup arkadaşı edinmek isteyen okurlarımız, bize yazışmak istedikleri konu ve dilleri, ilgi alanlarını, adreslerini gönderirlerse; biz bunları Odigitis'te yayınlanmak üzere Atina'ya ileteceğiz. Yarın'da da Yunanistan'dan Türkiye'ye yazmak isteyen genç arkadaşların adreslerini bulacaksınız. Ayrıca, "Yazışmak güç, yabancı dil sorun" diyorsanız; Yunanistan gençliğine, barışa, dayanışmaya ilişkin düşüncelerinizi bize yazın. Dergimizde yayınlayalım, Odigitis'e gönderelim. İki ülkenin gençliği arasında bir köprü de siz kurun.

Sevgiyle, dostlukla...

Kapitalist Dünyada En Çok Satan

ODİGİTİS'TEN TÜRKİYE GEN

"Temel amacımız, gençliğin birliğini sağlamak. Birleşik sermayenin saldırısını geri çevirmek için diğer hareketlerle ayrılmaya değil, onları birleştirmeye çalışıyoruz..."

Boğaz'ı tüm sorunları ve tanıma sığması güç güzellikleriyle birlikte bir yana bırakabilirseniz, İstanbul nasıl bir kent olurdu acaba? Böyle sorular can sıkıcıdır. Olsaydı, ne olurdu? Olamazdı! Ama Yunanistan'ın adı tarih kadar eski başkenti Atina, bana Boğaz'sız bir İstanbul'u düşündürttü hep. Aynı kalabalık, aynı canlılık, aynı sorunlar, üç aşağı beş yukarı aynı müzikler, aynı gürültü... Boğaz'sız ve Akropol'lü bir İstanbul. Yunanistan insanın Türkiye insanına pek benzer gülüşleri, kızışları, dostluğu da kentleri ister istemez benzetiyor birbirine. Halklarımızın takviminin farklı yılları gösterdiği zamanlarda biçimlenmiş, ama pek çok ortak özellik taşımış ve hâlâ da taşıyan mücadeleleri de öyle.

İki haftayı aşmayan bir koşuşturmaca içinde bir gıdım görebildiğim Atina'yı daha uzun boylu anlatacak değilim. Ama bu benzerlikler, bu ortak duyarlılıklar içinde yetişmiş, yoğrulmuş, çetin ve zaferleri pek çok bir mücadele tarihini özümsemiş bir Atinalının sözlerini aktarmak istiyorum. Bu sözler, hem Atina'dan Ankara'ya, Yunanistan gençliğinden Türkiye gençliğine iletilmiş bir selamın sıcaklığını taşıdığı için; hem de, Yunanistan ilerici hareketinin genç soluğunu ulaştıracağı için bize. Bu genç soluğun, önemli bileşenlerinden biri ODİGİTİS. Başlıkta bir abartı değil, somut bir saptama olarak yazdığımız gibi, kapitalist dünyada en çok satan politik gençlik dergisi. YARIN okuyucularının bundan böyle daha yakından tanıyacakları, yazarları YARIN'ın da yazarları, okurları YARIN yazarlarının da okurları olacak bir dost dergi.

Boğaz'sız İstanbul'a benzeyen Atina'nın pek de işlek olmayan sokaklarından birindeki, KNE (Yunanistan Komünist Gençliği) binasına girip dördüncü kata çıkalım. Burası Odigitis'in çok okunup, çok yazıldığı her haliyle belli olan bürosu. Odalardan birinde bizimle söyleşmek için bekleyen arkadaş, Dora Dimitroulia. Bize ODİGİTİS'i, Yunanistan gençliğinin mücadelesini anlatacak. Uzun, belki de bıktırıcı sorularımızı bir bir yanıtlayacak. Ama biz, öyle soru-yanıt bir söyleşi aktarmayalım diyoruz. Soruları çıkarıp aradan, beş yıldır ODİGİTİS'in beş yazı kurulu üyesinden biri olan Dora Dimitroulia'ya kulak verelim.

"Evet Dora, istersen ODİGİTİS'teki görevini öğrenerek başlayalım söyleşimize..."

"Tamam, oradan başlayalım. Ben ODİGİTİS'te beş yıldır sırasıyla eğitim, çalışma ve dış politika konularında ayrı ayrı görev yaptım. Şimdiyse bir yazı kurulu üyesi olarak, hemen her konuyla ilgileniyorum. Daha çok da ODİGİTİS'in özel zamanlarda çıkardığı sayılardan, yani normal haftalık sayılarımızın dışındakilerden sorumluyum. Onları hazırlıyorum.

"Dediğim gibi, ODİGİTİS haftalık politik bir gençlik dergisi. KNE'nin merkez yayın organı. Amacı, KNE'ye ve Yunanistan Komünist Partisi (KKE/YKP)'ye kitle sağlamak, bu örgütlerin politikalarını en geniş kesimlere ulaştırabilmek. Lenin'in dediği gibi, 'kolektif bir örgütleyici' ODİGİTİS. Yunanistan'da ve tüm kapitalist ülkelerde en çok satan politik gençlik dergisi. Düzenli satışımız, haftalık sayılar için 35 bin, özel sayılar için 50 binin biraz üstünde. 19 yıllık bir yayın yaşamımız var. 1968'de YKP ve KNE'nin kurulmasıyla birlikte yayınlanmaya başladı ODİGİTİS. 1974 yılına dek, illegal bir dergiydi. Cunta yıkılınca, legal olarak yayınını sürdürdü.

"Derginin özel sayılarında kimi güncel sorunları ayrıntılı irdeliyoruz. Özel günlere, ne bileyim, eylemlere, yıldönümlerine, ya da özel bir entelektüel, sosyal yanı ağır basan konuya tüm boyutlarıyla yer veriyoruz. Normal, haftalık sayılarımızda ise... Tabii politik, ideolojik bir dergi olmanın gereğiyle, çalışan gençlik, lise ve üniversite öğrencileri ana okur kesimimizi oluşturuyor. Politik yazıların dışında kültürel konular, sanat, spor ve bilim de konularımız arasında.

"ODİGİTİS, KNE Merkez Komite bürosundan yönetiliyor. Ancak kendi sorumlu bürosu da var. Beş ayrı çalışma büromuz, 'çalışan gençlik, politika, eğitim, ulusal sorunlar ve kültür' olarak adlandırılıyor. Bir de teknik servisimiz var. ODİGİTİS'te çalışanlar, yalnızca basın konusunda deneyimli, yetenekli olanlar değil; hareketin konularını bilenler, KNE'de çalışma deneyimine sahip arkadaşlar... Biz, büromuzda çalışan herkesi gerçek birer bilimsel sosyalist yapma hedefini de taşıyoruz. Yayın politikasını saptadığımız yıllık toplantılarımız oluyor. Her ay bir yazı işleri toplantısı yapıyoruz. Bir ay önceki dergileri değerlendiriyor, önümüzdeki ay çıkaracağımız dört sayıyı planlıyoruz.

"ODİGİTİS, siz de tahmin edersiniz, legal olarak çıkmaya başladığı 1974'ten sonra çok değişti. Gençlik hareketinin değişimleriydi bunu

gerektiren. Bir yandan gençliğin yaşamını çok yakından ilgilendiren AET üyeliği ve onun getirdiği sorunlar; öte yandan çalışma ve eğitim alanlarında etkisini gösteren yeni-tutuculuk... Bunlara karşı kolları sıvadık.

"ODİGİTİS'in temel kaynağı yaşamdır; bir de gençlik örgütümüzün çalışmaları, politikaları... Üniversitelerdeki, liselerdeki, işyerlerindeki KNE birimleriyle organik bir bağ vardır. Öğrenci hareketinin, sendikal hareketin nabzı hiç bırakılmaz. Gerek ODİGİTİS, gerekse KNE'nin tüm çalışmaları, bugüne dek Yunanistan gençliğinin önemli istemlerini karşıladı. Önemli adımlar atıldı. Ancak yeterli diyemeyiz. Daha iyi şeyler yapabilmemiz gerekiyor. Daha da çeşitli konulara el atabilmeli, her konuda bilimsel sosyalist dünya görüşünü yansıtabilmeliyiz.

"Çeşitlilik deyince... Örneğin son sayımıza bakalım, neler varmış? Evet, sizin de katıldığınız Avrupa Gençlik Semineri'ne illşkin yazılar; öğrenci hareketinin gündemindeki tartışmalar, Ekim Devrimi'nin yıldönümü; bir köyde madencilerin kurduğu işçi kulübü; burjuva basınında tüm bir hafta boyunca gençlik üzerine çıkmış yazıların derlemesi ve değerlendirilmesi; sosyalizmde kâr meselesi üzerine bir tartışma yazısı; askerliğini yapan gençler üzerine bir yazı; lisellilerin sorunları; öğrenci derneklerinde yakında yapılacak seçimlere ilişkin değerlendirmeler; Yeni Demokrasi

"Zengin bir kültürel programı olan, dünyanın dört yanından gençleri kucaklayan Odgitis Festivali, 15 yıldır düzenli yapılıyor... Gençliğin TV ve disko kültürü dışında bir kültürü olduğunu gösteriyoruz herkese..."

ve PASOK partilerinin iç politikalarının eleştirisi; kimi dost örgütlerin yayınlarından alıntılar; 28 Ekim Ulusal Kurtuluş Günü konusunda okul kitaplarında yazılanlarla gerçeklerin bir karşılaştırması; Lenin'in parti ve sendikal hareket arasındaki ilişki konusundaki görüşleri ve bugünün gerçekleri; çevre korumacılığına ilişkin, çevre sorunlarının sorumlusunun tekeller olduğunu gösteren bir makale, AET'nin kültür emperyalizmi ve gençliğin kültürel yaşamına etkisi... İşte gördüğünüz gibi, kimi sanatsal fotoğraflar, karikatürler... Bir de festival sırasında çıkardığımız şu sayıya göz atalım, böylece iki sayımızdan genel konularımızın yelpazesini kavrayabilirsiniz: Burada da, gençliğin anti-emperyalist, anti-tekel yönelimi, Amerikan üsleri karşısındaki tutumuna ilişkin politik bir değerlendirme; KNE'nın işçi gençlik politikasını irdeleyen bir makale; çeşitli fabrikalardaki politikalarımız ve bilimsel sosyalist eğitim konusundaki görüşlerimiz... Birleşik mücadele cephesi kurulması çağrınız ve önerilerimiz... Batı Avrupa'daki gençlik hareketini inceleyen 'Madrid, Paris, Dortmund' başlıklı Federal Almanya, Fransa ve İspanya'da gençliğin çalışma ve eğitim koşulları üzerine bir yazı; Avrupa'daki yeni-tutucu politikaların eleştirisi. Festival'e katılan Sovyet Leninist Komsomol sekreteri yoldaşın Perestroika üzerine bir yazısının çevirisi; burjuvazinin kitle iletişimini özelleştirme girişimini kınayan bir makale... Şarkılarımız, şarkılarımızın sözleri...Yunan edebiyatında rasyonalizm ve mistisizm; kitap tanıtma yazıları; narkotikler ve sorunun temelinde yatanlar; reklamlar ve gençlik üzerindeki etkisi; spor yazıları ve AET'nin spor politikası üzerindeki olumsuz etkileri; Ekim Devrimi'nin 70. yıldönümünde Sovyet gençliği...

"Çok mu saydım? Pek okuyamıyorum, ama sanırım YARIN'ın konuları da benzer başlıklar taşıyor. Bu kadar çok yazıyı kaç kişi mi yazıyor? 13-14 kişilik bir kadro. Tüm gün çalışan yazı kurulu üyeleri dışındaki arkadaşlarımız gönüllü çalışma yapıyor. Yalnızca beş kişi ücretli. Sonra dışarıdan öğrencilerden de çok yardım alıyoruz.

Politik Gençlik Dergisi

YARIN'A ve ÇLİĞİNE SELAM!..

"Dergimizin temel kaynağı yaşamdır, bir de gençlik örgütümüzün çalışmaları, politikaları..."

KNE MK üyeleri de özel konularda yazıyorlar.

"Teknik işleri iki arkadaşımız yürütüyor. Satışa gelince... Partinin matbaasında, yeni teknolojilerden yararlanarak bastığımız dergimizi, Yunanistan'da tek olan bir dağıtım şirketine veriyoruz. Sokaklarda, fabrikalarda, okullarda da elden satış yapıyoruz.

"Diğer dergilerle, diğer gençlik örgütleriyle ilişki bizce de çok önemli. Ortak girişimlerde bulunmak, ortak konularda yazılar yazmak istiyoruz. Örneğin, çok kısa bir süre önce, ODİGİTİS değişik politik görüşleri temsil eden yedi dergiyi bir araya getirerek, orduda dergilerin okunması için eylemler yapılmasını sağladı. Askerlik yapan gençler dergi okuyamıyorlar. Okuyanlar, yakalanırsa cezaevine gönderiliyor. Ya da dergiler, askeri kanallardan bize geri postalanıyor. Bakın, bunları askerdeki abonelerimize göndermişiz, hepsi geri gelmiş... Buna karşı, birleşip eylem yaptık.

"Hayır, sansür gibi bir sorunumuz, toplatılma korkusu falan yok. Basın özgürlüğü, bu anlamda var. Ama sorunlarımız başka türlü. ODİGİTİS'in fabrikalara, okullara girmesini fiilen engellemeye çalışıyorlar. Gerici yönetimler, ODİGİTİS okurlarını cezalandırıyor; okullarından, işlerinden atıyor. KNE'nin çalışmasına yönelik ise özel bir polis baskısı var. Özel polis timleri ilgileniyor bizimle. Biliyor musunuz, Yunanistan Eğitim Bakanı da eski bir polistir!

"Neyse, biz dönelim ODİGİTİS'in etkinliklerine. Polis bunu engellemeyi beceremiyor henüz. Evet, Festival'den söz ediyorum. 15 yıldır yapılıyor Odigitis Festivali... Zengin bir kültürel programı olan, dünyanın dört yanından gençleri kucaklayan bu olay, gençliğin TV ve disko kültürü dışında da bir kültürü olduğunu gösteriyor herkese. İlk başta çok küçük çaplı bir etkinlik olan Festival, şimdi sonbaharda yapılıyor, ama neredeyse tüm bir yıl sürüyor... Etkileri, onun çerçevesindeki etkinlikler bir yıla taşıyor... Yayınımızda olduğu gibi, festivalde de temel amacımız, gençliğin birliğini sağlamak. Birleşik sermayenin saldırısını geri çevirmek için, diğer hareketlerle ayrılmaya değil, onları birleştirmeye çalışıyoruz. Özellikle işçi gençliğe önem veriyoruz. Bu sübjektif bir tercih değil. Yunanistan'da hareketin gereği bu. Çünkü işçi gençliğin sorunları, eğitimi, kültürü de kapsayacak biçimde tüm alanları ilgilendiriyor. Festival'de politik konuları da işliyoruz. Burjuvazinin hedeflediği 'PASOK-Yeni Demokrasi' iki partili sisteminin gençliğe verecek hiçbir şeyi olmadığını gösteriyoruz. Yunanistan Komünist Partisi'nin ürettiği alternatifleri tanıtıyoruz.

"Geçen Festival'in ağırlıklı konularından biri de Amerika ile yenilenmesi düşünülen Üsler Anlaşması idi. PASOK hükümeti üslerden yana. Gençlik hareketinin ise üslere karşı birleşmesi gerekiyor. Çünkü Yunanistan gençliği, ABD emperyalizmine ve araçlarına tarihi boyunca hep karşı çıkmıştır. Ama bu anti-emperyalist bilinci yükseltmek gerek. Yalnızca karşı olmak yetmiyor. Alternatif politikalar gösterilmeli, izlenmeli. Bu da ancak mücadeleyle olur, eylemin sıcağında soğukkanlı düşünmeyi bilerek. Festival'de bu bilinci oluşturmaya çalıştık.

"Gençlik hareketi tarihi boyunca dedim, evet... Politeknik bu tarihte bir dönüm noktasıdır. Ben, politeknik eylemleri içinde fiilen yer aldım. Yaşım sizlerden biraz büyük ne de olsa! Kısaca anlatayım. 1970'li yıllarda Yunanistan işçi sınıfı hareketi ciddi bir büyüme gösterdi. 1950'lerde dar bir kesim olan sınıf, kapitalist gelişmenin yansımalarına paralel olarak büyüdü, gelişti. Yunanistan Komünist Partisi (KKE/YKP) 9. Kongresinde, 'tekellerle halk arasındaki çelişki' saptamasını yaptı. Kapitalist gelişme, bu çelişkiyi derinleştiriyor, keskinleştiriyordu.

"Politeknik direnişi de gençliğin ABD tekellerine bağımlılığa tepkisini gösteriyordu. Diktatörlük, bu bağımlılığa dayanıyordu. Hiçbir zaman halkın desteğini almamıştı... Politeknik direnişi basit, küçük olaylarla başladı. Öğrenci sorunlarının çözümüydü ilk istemler. Ama hafta içinde, anti-emperyalist, anti-tekel istemlere dönüştü. Bir günde, 20 yılın birikimi patlıyordu sanki. Ancak, o günlerde işçi sınıfı kendi çözümünü ortaya koymaya henüz hazır değildi. Diktatörlük sonrası burjuva çözümlerin uygulanmasının nedeni de biraz budur. Ancak politeknik olayı, gençliğin bilincini çok özel bir şekilde etkilemiştir. Toplumdaki sınıf unsurlarını, bağımlılığı açık seçik göstermiştir. Yanlış anlaşılmasın, politeknik bir mit değildir. Politeknik bir başlangıçtır, noktayı ise işçi sınıfı koyacak...

"Politeknik'in kazanımlarını bugün, geçen bunca yıldan sonra daha derin, daha akıllıca değerlendirebilmeliyiz. Halka yeni bir düşünce biçimi kazandırılmalıdır. Anti-tekel mücadeleyi yükseltmeli ve tekellerin her politikasına karşı kendi yanıtımızı verebilmeliyiz. Politeknik işte bu açıdan önemli bir deneyimdir. Kolektif mücadelenin, halk mücadelesinin, kitlesel hareketin önemini gösterir. Tüm yaşamımı, yaşamınızı etkileyen bir deneyimdir bu. Gene de esas sorumluluğumuz o günlerde değil, bugünde... Kendi çözümümüzü ortaya koyacağımız günlerde, işçi sınıfının tüm gücü ellerine alacağı günlere doğru ilerleyişimizde..."

Dora'dan ayrılmak güç. Bir solukta anlattıklarıyla merdivenleri inip, KNE binasının dışına çıkıyoruz gene de. Dora'nın sözlerini alıp, Boğaz'lı ve Akropol'süz bir Atina olan İstanbul'a taşıyorum. Oradan Ankara'ya. Oradan tüm YARIN okurlarına... ODİGİTİS'i anlatan sözlerini ve sıcak, aydınlık, güzel selamını. "Kıbrıs'ta, Ege'de, Balkanlar'da ve tüm dünyada barış ve dostluk için... ODİGİTİS'ten YARIN'a ve Türkiye gençliğine selam!" demişti Dora. Selam Dora! Selam Türkiye ve Yunanistan halklarının güzel benzerlikleri, benzer aydınlıktaki güzel gelecekleri!

Nikaragua Yaşamalıdır!

Son dört yılda Nikaragua'da dayanışmanın en güzel örneklerinden biri sergileniyor. Uluslararası gençlik örgütlerinin oluşturdukları ekiplerle, ülke ekonomisine katkıda bulunmak için kahve hasadı yapılıyor. Böylece, geleneksel gençlik hareketi iyi bir deneyle yeni bir ivme kazanıyor. Nikaragua halkının barış ve dostluğu için emek ve çaba harcanıyor. 1987 yılında da devam edecek kahve hasadı için WFDY (Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu)/ SIVAJ ve Sandinist Gençliği'nden dünya gençlik örgütlerine çağrı yapılıyor. Elde edilen gelir, okul, park yapımına ve iyileştirilmesine harcanacak. Ayrıca, sağlık koşullarının düzeltilmesinde kullanılacak.

Nikaragua'da kahve üretimi ve ticareti ülke için yaşamsal önem taşımakta. Önceki dönemlerde emperyalist baskılar, ekonomik bunalım ve çeşitli engellemeler katılımı ve dayanışmayı durduramadı. Çünkü, dünya gençliği tek bir hedef için toplanmış ve dayanışma içinde çalışmalarını sürdürdü. Hedef:

"NİKARAGUA YAŞAMALIDIR!"

Kırk gün boyunca dünya gençliği Nikaragua halkıyla dostluk ve barış içinde çalışacak, zor koşulları birlikte omuzlayacaklar. Nikaragua'nın geleceği barış, dostluk, dayanışmanın omuzlarında yükselecek.

ÖZVERİSİZ GENÇLİKLE ASLA DEVRİM OLAMAZ!.

Dünya İnsan Hakları Günü'nde Siyasi Tutuklularla Dayanışma

Demet Çetin

Kapatıp gözlerimizi, her geçen gün insanoğluna daha da küçük gelen dünyamızı şöyle bir düşündüğümüzde, kimi zaman derin bir acı, kimi zaman bir coşku kaplıyor yüreklerimizi, bir başından diğer başına.

Gerek askeri daktatörlüklerin konaklamayı pek sevdiği azgelişmiş kapitalizmin yaygın olduğu ülkelerde, gerekse yeni sömürge tipi ülkelerde bağımsızlık, demokrasi mücadelesi yükseldikçe insanları yıldırmak için kullanılan baskı yöntemleri her geçen gün daha bir acımasızlaşıyor; kimi bölgelerde "halk düşmanlığı"nın en "iyi" örnekleri sergileniyor.

İşkencehaneleri kan kokan; cezaevleri insanlarla, stadyumları ölülerle dolu; sokaklarında, caddelerinde tankların dolaştığı; insanların salt renklerinden dolayı insan olarak görülmediği birçok Latin Amerika, Afrika ve Asya ülkesinde, iyiden, güzelden, insanca yaşamaktan yana tavır koymak, bir suç durumuna gelmiş bulunuyor.

Ne yazık ki, yukarıda belirttiklerimiz, ülkemize ve insanlarımıza da hiç uzak değil. Gün geçmiyor ki, gazete sayfalarında yeni bir işkence, yeni bir tutuklama haberi ya da bir "anma ilanı"nı görmeyelim.

İnsanlık tarihi kolay yazılmadı. Haklar ve özgürlükler yüzyıllar süren savaşımlar sonucu elde edildi. "Bugüne değin kaç kişi düşüncelerinden dolayı acı çekti ve daha kaç kişi çekecek" bilemiyoruz. Bildiğimiz tek olgu, hâlâ dünyamızın birçok yerinde kanayan derin bir yaradır "düşünce" suçu ve "siyasi" tutukluluk.

Kuşkusuz tüm bu derin yaralara önerilecek en iyi reçete "İnsan Hakları Bildirgesi". Ancak toplumsal gelişmenin sağlanamadığı; insanların, insan olmaktan kaynaklı en doğal haklarına bile sahip çıkamadığı toplumlarda, birçok kişi hâlâ demir parmaklıklar ardında.

Bu durum, tüm dünyadaki duyarlı ve demokratik güçlerin önüne yeni bir görev koyuyor: Uluslararası Dayanışma. 10 Aralık İnsan Hakları Günü'nde biz de tüm okuyucularımızı, aşağıda yalnızca birkaçından söz ettiğimiz, ülkemizdeki ve dünyadaki siyasi tutuklularla dayanışmaya çağırıyoruz.

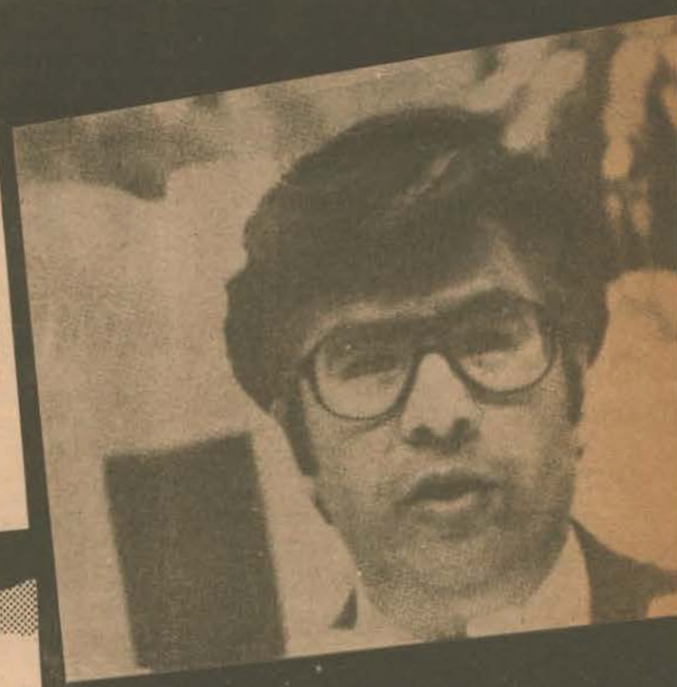

NELSON MANDELA

1918'de Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Umtata şehri yakınlarında dünyaya gelen Nelson Mandela, bir Tembu şefinin oğludur. Irkçı beyaz azınlık rejimine (apartheid) karşı mücadelesi, Afrika Ulusal Kongresi (ANC) içinde yaptığı çalışmalarla başladı. Haksız yasalara karşı başkaldırma kampanyalarında aktif görev alan Mandela, Güney Afrika Cumhuriyeti siyah çoğunluğunun lideri durumuna geldi. Apartheid'a karşı mücadelesi nedeniyle polis tarafından sık sık gözaltına alındı. 5 Ağustos 1962'den bu yana da tutuklu bulunuyor.

Irkçı yönetim birçok kez, demokrasi ve eşitlik düşüncelerinden vazgeçmesi koşuluyla, kendisini özgürlüğüne kavuşturacaklarını önerdiyse de, Mandela her defasında bu koşulla salıverilmeyi reddetti.

MANUEL HERNANDEZ

Şili gençlik lideri Manuel Hernandez, 1982-84 yılları arasında Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu'nun genel başkan yardımcılığını yaptı. 1973 askeri darbesinden sonra, uzun süre tutuklu kalarak işkence gördü ve diktatörlük tarafından Dawson Adası toplama kampına gönderildi. Daha sonra ulusal ve uluslararası dayanışmanın etkisiyle cezası 10 yıl sürgüne çevrilen Hernandez, demokrasi ve bağımsızlık mücadelesinden hiç vazgeçmedi. Haksız yere çektiği cezadan sonra ülkesine dönüp, Pinochet diktatörlüğüne karşı halkıyla birlikte savaşım vermek istediyse de, Şili'ye girişi diktatörlük tarafından engellendi. Bunun üzerine gizlice ülkesine giren Hernandez, 22 Ocak 1987 günü Pinochet'nin gizli polisi (CNI) tarafından gözaltına alındı.

Manuel Hernandez, diktatörlük ve emperyalizmin Şili toplumunu karşı karşıya bıraktığı yapısal sorunların tek çözümü olarak, sosyalizm perspektifiyle mücadeleyi görüyor ve bu ideallerin yaşama geçirilebilmesi için de Şili'de demokratik muhalefetin en geniş birliğini savunuyor.

Nihat Sargın ve Haydar Kutlu Türkiye'de...

Uzun sir süredir birleşme görüşmelerini sürdüren Türkiye İşçi Partisi (TİP) ve Türkiye Komünist Partisi (TKP), birleşme kararlarını açıkladıktan sonra, daha 7 Ekim 1987 günü, Brüksel Uluslararası Basın Merkezi'nde TİP Genel Başkanı Behice Boran ve TKP Genel Sekreteri Haydar Kutlu yapmış oldukları ortak basın toplantısında, her iki partinin birleşmesiyle oluşacak TBKP'nin Türkiye'de yasal bir parti olmasını istediklerini ve 1988 yılında genel kongrelerini yapacaklarını bildirmişlerdi. Basın toplantısında "*Ülkemizin özgürce, uygarca bir politik tartışma kültürüne, yeni bir demokrasi kültürüne ihtiyacı vardır. Yeni program tasarımızda da demokrasi fikri kilit bir rol oynamaktadır*" diyen Haydar Kutlu'nun sözlerinden sonra, gazetecilerin sorularını yanıtlayan Behice Boran da, her iki partinin de zorla illegalliğe itildiklerini söyleyerek, "*Biz gizlilik taraftarı değiliz. Şimdi amacımız legale çıkmak ve legal olarak çalışmaktır*" demişti. Partinin gelecekteki çalışmalarının doğrultusu konusunda bir ön bilgi veren bu açıklamalar, TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın'ın, Behice Boran'ın ölümü üzerinde yapmış olduğu konuşmada daha da somuta indirgeniyordu. Şöyle demişti Nihat Sargın: "*Bundan sonraki çalışmaların ağırlıklı bölümünü, partinin legale çıkması yolunda verilen uğras oluşturacaktır.*"

İşte bu doğrultuda yapılan çalışmalar sonrasında, 26 Ekim 1987 tarihinde, F.Almanya'nın Köln kentindeki TİP ve TKP Enformasyon Bürosu, basına yaptığı bir açıklamayla, "*Her iki partinin Genel Sekreterlerini, iki partinin birleşmesiyle oluşacak olan TBKP'nin faaliyette bulunmasını legal olarak başlatmak, bunun için gerekli hazırlıkları yapmak amacıyla, siyasi göçmen olarak bulundukları yurtdışından Türkiye'ye dönmekle görevlendirdiklerini*" duyuruyordu. Yerli ve yabancı basında geniş yankılar bulan bu açıklama sonrasında kararın yasal ve siyasal boyutları kamuoyunun gündemine bir daha çıkmamacasına girmiş oluyordu. 1 Kasım günü, dönüşlerine ilişkin olarak Milliyet Gazetesine birer açıklama yapan Genel Sekreterlerden Nihat Sargın, yasal durum konusunda "*Sorun 21. yüzyılın eşiğinde, çoktan çağdışı olmuş bazı maddelerin fiilen hâlâ yürürlükte sayılıp sayılamayacağı değil, çağdaş bir demokrasi olma yolunda, demokratik hukuk kurallarınca benimsenip benimsenmeyeceğidir. Kısacası çağdaşlıktır sorun. Bu nedenle de, biçimsel çözümü de, biçimsel hukuk delilizlerinde değil, açık havada, sosyal yaşamda aranmalıdır*" derken, Haydar Kutlu da, "*Biz TBKP'nin ülkede yasal çalışma özgürlüğüne kavuşmasını istiyoruz. Bu da elbette onun açık ismini kullanmakla gerçekleşir. Tersi, komünistleri üstü kapalı çalışmaya itmek demektir. Neden halkımızın önüne açık kimliklerimizle çıkmayalım? Neden görüşlerimizi gizlemek durumunda kalalım?*" diyerek Türkiye'de adıyla sanıyla bir komünist partisinin kurulmasının gereğini anlatmıştı. Nitekim Genel Sekreterlerin bu demeçlerinden bir gün sonra da, her ikisinin Türkiye'ye kesin olarak dönecekleri ve dönüş tarihinin de 16 Kasım olarak belirlendiği bildiriliyordu.

Her iki Genel Sekreter, Ekim Devriminin 70. yılı kutlamaları nedeniyle resmi çağrılı olarak bulundukları Moskova'da da, bir basın toplantısı düzenlemiş ve Türkiye'ye dönüşleri konusunda özetle şunları söylemişlerdir: "*Biz gerginlik yaratmak niyetinde değiliz. Gidişimiz Türkiye'de demokrasi sorununun en öndegelensorun olduğunu gözler önüne sermek içindir. Bizim beklentimiz milyonların veya yüzbinlerin sokağa dökülmesi değil, demokrasiyi isteyen soldan ve sağdan herkesin birleşerek destek sağlamasıdır... 21. asra girerken artık Türkiye'nin belirli bir demokratik aşamaya gelmesi gerektiğine inanıyoruz. Ancak, komünist partisinin serbest olmadığı, insanların siyasi görüşlerini açıkça yayamadığı bir ülkede demokrasi'den söz edilemez.*"

Nihat Sargın ve Haydar Kutlu, yukarıdaki açıklamada belirttikleri gibi, tüm demokrasi güçlerinin desteğine olan istemlerini, daha somut bir biçimde yaşama geçirme amacıyla, yaptıkları genel çağrının yanı sıra, 8 Kasım 1987 tarihinde, muhalefet partilerinin SHP, DYP, DSP ve RP'ye birer mektup göndererek TBKP'nin yasal olarak kurulması, demokrasinin tüm kurallarıyla geçerli olması, demokratik kültürün yerleştirilmesi ve TCK'nın 141, 142 ile 163. maddelerinin kaldırılması konusunda kendilerinin desteklenmesini istediler. Kutlu ve Sargın, istedikleri desteğin "*Yalnızca TBKP'ye, onun politik görüşlerine, dünya görüşüne ve kendi kişiliklerine değil, doğrudan demokrasiye, insan haklarına, adalete ve politik ahlaka istenen bir destek*" olduğunu da yazdıkları mektuplar aracılığıyla vurguladılar.

Tüm bu girişimler Türk ve dünya kamuoyunda, Türkiye'de bir komünist parti kurulup kurulamayacağı tartışmalarını hızlandırarak çeşitli uluslararası anlaşmalar ve hukuk kurallarını bir kez daha gündeme getirmiş oldu. Konunun bu yanı, yurda dönmeden önce, 11 Kasım 1987 günü, Berlin'deki Steinberger otelinde, çok sayıda yerli ve yabancı basın mensubunun izlediği basın toplantısında, TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın'ın okuduğu ortak bildiride, şu sözlerle dile getiriliyordu: "*TBKP'nin çalışmasını legal olarak başlatma girişimimiz engellendiği sürece, ülkemizde insan haklarının tam olarak varlığından hiçbir zaman söz edilemeyecektir. Komünist partisinin legal çalışma hakkının tanınmaması, altında Türkiye'nin de imzası bulunan İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin 19. ve 20. maddeleri, 1950 tarihli Avrupa İnsan Hakları ve Ana Özgürlüklerini Koruma Sözleşmesi'nin 9, 10 ve 11. maddeleri ile 1975 tarihli Helsinki Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı Sonuç Belgesi'nin birinci bölümünün 7. maddesiyle tümden çelişmektedir. Bu çelişkiler giderilmeden ülkemizde demokrasi olabilir mi?*" Bu basın toplantısında, ayrıca "*TBKP'nin legalleşmesi için mücadelemiz yalnız bizim özgürlüğümüz için değil, başta bütün devrimci sol güçlerin olmak üzere, Türk ve Kürt halkının, bütün demokrasi güçlerinin özgürlükleri içindir. Bu özgürlük aynı zamanda devrimci sol güçlerin çeşitli düzeylerde daha ileri birlikteliklerinin gerçekleşmesi için elverişli koşulla-*

rı da yaratacaktır" denerek bu girişime en geniş kesimlerin sahip çıkması gerektiği de vurgulanmıştır.

Her iki liderin Türkiye'ye dönme kararları, Avrupa'daki demokrat, ilerici güçler tarafından yığınsal olarak desteklenmekte ve bu destek kitlesel bir uğurlamaya dönüşmekteydi. Yurda dönüşlerinden bir gün önce, 15 Kasım 1987 günü, F.Almanya'nın Düsseldorf kentinde bu amaçla bir "Birlik ve Yasallık" toplantısı düzenlenmiş ve Haydar Kutlu'nun vize alamadığı için katılamadığı bu toplantıda konuşan Nihat Sargın, Türkiye'nin ve dünyanın demokrat kamuoyuna inandıklarını, kimsenin düşüncelerinden ötürü yargılanmadığı, rahatça örgütlenebileceği bir Türkiye'nin yaratılması için ülkeye dönmekte olduklarını ve Türkiye'nin demokratikleşmesine komünistlerin de katkıda bulunabileceğini göstermeyi amaçladıklarını söyleyerek, sözlerini şöyle noktalamıştı: *"Tutuklanmaz isek bize verilen ortamda rahatça çalışacağız. Eğer tutuklanırsak, TBKP'nin legalleşmesi için mahkeme önünde mücadele edeceğiz. Artık şu bilinmelidir, hiçbir komünist partisi kendi isteği ile illegal olmaz. Ancak tutuklansak da tutuklanmasak da önümüzde engebeli bir yol olduğunu biliyoruz. Aklımızı kullanarak bu engelleri aşacağız."*

Öte yandan, aynı gün Avrupa'da yapılan birçok açıklama ile de, iki Genel Sekreterin yurda döndüklerinde tutuklanmamaları, özgürce çalışabilmelerinin garanti altına alınması isteniyordu. Bu konuda destek veren "En Alttakiler"kitabının yazarı Gunther Wallraff, F. Alman Sosyal Demokrat Partisi ve Avrupa Parlamentosu üyesi J. Sakellariou ve yine SPD milletvekili R. Schmidt'in yanı sıra yurt dışında yaşayan sanatçılar da vardı. 50'yi aşkın yazar ve sanatçı bu konuda yaptıkları ortak bir açıklamada şöyle diyorlardı: *"Türkiye'deki İnsan Hakları Derneği'nin 'Genel Af' Kampanyasını yurtdışında da yaygınlaştırıyor ve yurda dönme kararı veren arkadaşlarımızı Türkiye'nin demokrasi güçlerine emanet ediyoruz."*

Yaşanan tüm bu gelişmeler sonrasında ise, 16 Kasım 1987 Pazartesi günü TİP ve TKP Genel Sekreterlerini taşıyan Lufthansa uçağı, Münih'ten Ankara'ya hareket ediyordu. Kutlu ve Sargın'ın yanı sıra uçakta, içlerinde Fransa, İspanya, İtalya, Yunanistan, F. Almanya ve Danimarkalı 4'ü Avrupa Parlamentosu üyesi toplam 10 parlamenter, 3 yabancı hukukçu, çeşitli ülkelerin gazetecileri ile, ÇDR ve ZDF radyo ve televizyonlarından 3'er kişilik ekiplerin de bulunduğu 33 kişilik bir heyet vardı. Saat 15.30'da uçak Ankara'ya vardığında, Sargın ve Kutlu yanındakilere duygu ve düşüncelerini sırasıyla şöyle açıklıyorlardı: *"Ülkeye kavuşmaktan ötürü son derece memnunuz. Bize hâkim olan duygu budur. Gözaltına alınma, tutuklanma, serbest bırakılma gibi durumlar bu işin sadece ayrıntılarıdır", "Sanki bir şey olacak, ortalık karışacak, olay çıkacak diye endişe ediyor herkes. Bunu mutlaka yenmek lazım. Halk, insanlar korkuyla yaşayamaz."*

TİP ve TKP Genel Sekreterleri Nihat Sargın ve Nabi Yağcı'nın, Türkiye'ye döner dönmez havaalanında gözaltına alınarak, gözleri bağlı olarak götürüldükleri Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde polis tarafından sorguya çekilmeleri konusunda görüşlerini aldığımız avukatları, yapılmakta olan bu işlemin yasal durumunu şöyle açıkladılar:

"Her iki genel sekreterin polisçe gözaltına alınması ve sorgulanmakta olması, uluslararası hukuk ilke ve kurallarının yanı sıra, Türk Ceza Kanunu hükümleri ve yargı mezanizmamıza da ters düşen bir uygulamadır. DGM Savcılığına verdiğimiz dilekçelerde de belirttiğimiz gibi, müvekkillerimizden Nabi Yağcı (Haydar Kutlu) için TKP Genel Sekreteri olduğu gerekçesi ve faaliyetleri nedeni ile yasal hiçbir soruşturma yapılamaz. Çünkü savcılığın da bildiği gibi, kendisi hakkında 20.10.1987 tarihinde İstanbul DGM'sinde TKP'nin ve kendisinin bu konudaki tüm faaliyetlerine ilişkin olarak açılmış bir dava vardır ve bu davadan tutuksuz yargılanmaktadır. Bu davanın kapsamına giren konularda, şu anda yapılmakta olduğu gibi ikinci bir soruşturma açılması ve dava konusu yapılması Ceza Yargılaması Usulü kurallarına, uluslararası ilke ve yasa hükümlerine açıkça aykırı olup; evrensel hukukun temel taşlarından biri olan "NON BIS IN IDEM" (Bir suçtan dolayı yargılanan kişi, aynı suçtan bir kez daha yargılanamaz) kuralının da çiğnenmesine yol açmaktadır. Zira sürdürülmekte olan soruşturmada tüm bilgi ve belgeler çoktan karara bağlanmış olan Sıkıyönetim Mahkemelerindeki dosyalar aracılığıyla yürütülmektedir. Ayrıca halihazırdaki davada tutuksuz yargılandığı ve yurda kendi isteğiyle döndüğü için, bir başka mahkemece tutuklanmasına olanak kalmayan Nabi Yağcı'nın soruşturulmasının derhal durdurulup, kendisinin serbest bırakılması gerekmektedir.

"TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın hakkında ise açılmış herhangi bir dava ve dolayısıyla da bu konuyu ilgilendiren bir mahkumiyet kararı yoktur. Kendisi için, 1981-1985 yılları arasında görülen TİP Davası dolayısıyla, o dönemde ortalıkta olmadığı gerekçesiyle çıkarılmış bir gıyabi tutuklama kararı mevcuttur. Yasalarımıza göre bu aşamada yapılması gerekli olan işlem, Nihat Sargın'ın doğrudan yargıç önüne çıkarılması ve o zaman da, kendi isteğiyle yurda dönmüş olması, adresinin bilinmesi ve kaçmasının da söz konusu olmaması nedeniyle DGM tarafından serbest bırakılmasıdır.

"Nihat Sargın ve Nabi Yağcı'nın hâlâ gözaltında tutuluyor olmaları bir başka açıdan da yasalarımıza ters düşmektedir. Bilindiği gibi 2845 sayılı DGM Yasası'nın 16. maddesine göre, herhangi bir sanık, ancak 48 saat gözaltında tutulabilir. Bu süre ancak ve ancak toplu suçlarda 15 güne kadar uzatılabilir. Yasada toplu suç kavramı ise '3 kişi'yi aşan' sanıklar için öngörülmekte. Oysa savcılığın soruşturma emri, yalnızca bu iki kişiye ilişkindir. İşte bu nedenle de, her iki müvekkilimizin şu anda hâlâ sorguda olmamaları gerekmektedir.

"Ancak, olayın yasal çerçevesi bu iken, DGM Başsavcısı Nusret Demiral, Emniyet Müdürlüğü'ne sorgu için vermiş olduğu bir haftalık süreyi yeniden uzatarak, sorgulamanın 15 güne çıkarılması yönünde bir karar vermiştir. Üstelik basına da yansıdığı üzere, bu uzatma kararının gerekçesi olarak sorgulanan kişilerin konuşmadıkları, soruları yanıtsız bıraktıkları açıklanmış ve 'sürenin uzatılmasında kabahat kendilerinin' denmiştir. Savcılığın bu hukukdışı gerekçesi, Anayasamızın 'Hiç kimse düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz' hükmüne ve Ceza Yargılama Yasası'nın 135. maddesinin sorgulanan kişilere tanıdığı ve savunma hakkının temelini oluşturan 'susma hakkı'na ilişkin düzenlemelere aykırı olup; konuşmadıkları gerekçesiyle gözaltı süresini uzatma mantığı da, sorgulanan kişileri ifade vermeye zorlama anlamında bir tür işkence uygulaması, ya da ek sürenin bu anlamda kullanılabileceğinin bir belirtisidir.

"Bugüne kadar yapılan tüm başvurulara karşın, müvekkillerimizle görüşebilme hakkından yoksun bırakılmış olmamız, Ceza Yargılama Yasası'nın 136. maddesinde yer alan 'sanık soruşturmanın her hal ve derecesinde bir veya birden fazla avukatın yardımına başvurabilir' hükmünün de çiğnenmesi anlamına gelmektedir. Böylesine evrensel ve ivedi bir görüşme hakkı biz avukatlarına verilmez iken, Yağcı ve Sargın'ın kimi kişilere gösterilmeleri ve fotoğraflarının çektirilerek dışarıya sızdırılması açık bir çelişkidir. Kendilerinin nerede tutuldukları ve sağlık durumları konusundaki çelişkili haberler de tüm bunlara eklendiğinde, kuşku ve endişelerimiz giderek artmaktadır. Avukatları olarak talebimiz, yukarıda adı geçen yasalarımızın gereğinin bir an önce yerine getirilmesi ve Nihat Sargın ile Nabi Yağcı'nın derhal DGM'ye çıkartılarak serbest bırakılmalarıdır."

Ali Candan

Demokrasinin ölçütleri ve GÜNÜMÜZDE ANTİ-KOMÜNİZM

"Kapitalizm, sosyalizmin doğuşunu, tarihin 'düzeltilmesi' gereken bir 'hata'sı olarak karşıladı. Kapitalizme göre, bu 'hata' mutlaka, her araca başvurularak, hukuk ve moral gözetilmeksizin, silahlı mücadele, ekonomik abluka, baltalama eylemi, yaptırımlar ve 'cezalandırmalar'la, her türlü işbirliğini reddetme yoluyla düzeltilmeliydi. Ama yeni düzenin, onun tarihsel yaşama hakkının kökleşmesini hiçbir şey engelleyemedi."[1]

İşçi sınıfının hareketinin örgütlü hale geldiği ve kapitalist sömürüye ve burjuva egemenliğine karşı savaşımını başlattığı günlerden bu yana "düzeltilmeye" çalışılıyor bu "hata". Düzeltme çabaları emperyalizmin sosyalizme, işçi sınıfı hareketine ve demokrasiden yana bütün güçlere karşı yönelttiği temel ideoloji ve politika olan anti-komünizmden başka bir şey değildir.

Toplumsal gelişimin tüm düşmanlarını bir bayrak altında toplayan anti-komünizmin, üzerinde en çok durulması gereken yanı, bu politikanın gösterilmeye çalışıldığı gibi yalnızca komünistlere karşı değil, demokrasiden yana tüm güçlere karşı kullanılmış ve kullanılıyor olmasıdır. Başka bir deyişle, en gerici örgütleri, siyasal hareketleri ve güçleri saflarında toplayan anti-komünizm, aynı zamanda demokrasiye yöneltilmiş bir saldırıdır. Bu anlamda anti-komünizmi demokrasinin ölçütleri içinde değerlendirmek gerekir ki, söz konusu ölçütler içinde anti-komünizme yer olmamalıdır.

Buraya kadar söylediklerimizi elle tutulur hale getirecek olan her şeyi, anti-komünizmin günümüze kadar geçirdiği evrelerde görebiliriz. Zaman, anti-komünizmi'n aşağıdaki evrelerini açıkça ortaya çıkartmıştır.

İlk evre, komünist hareketin doğuşundan Çarlık Rusyasındaki Ekim Sosyalist Devrimine kadar olan süreyi kapsadı. Egemen sınıflar bu süre zarfında, işçi sınıfı hareketini burjuva etkisine bağımlı kılmak ve işçi sınıfının bağımsız partilerinin oluşmasını ve gelişmesini önlemek çabalarında, öncelikle anti-Marksçılık ve ilkel anti-komünizmi kullandılar.

Egemen sınıflar Paris Komününün ardından işçi sınıfının sözcülerini ailenin, toplumun, uygarlığın ve ahlakın temellerini sarsmaya çabalayan "devlet düşmanları", "vatan hainleri", "evsiz barksız serseriler", "caniler" ve "katiller" diye tanımlayarak işçi sınıfı hareketinin kabarışını durdurmayı hesapladılar. Yukarıdaki tanımlamalar bugün de anti-komünizmin vazgeçilmez "silah"larındandır.

Kapitalizmin genel bunalımının ilk evresinin gelişmesi, Ekim Devrimi'nin zaferi, Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin ilerlemesi, anti-komünizmin ikinci evresinin başlamasını simgeledi. Bu evreni'n en önemli özelliği, sosyalizmin başarılı gelişiminin bir sonucu olarak sosyalizm ile emperyalizmin arasındaki çelişkinin, yeni çağın ana çelişkisi olmasıydı.

Komünistler ve diğer bütün tutarlı demokratları yok etmeyi ve Marksçı-Leninci idealleri halkın kafasından zorla söküp atmayı amaçlayan faşizm ise anti-komünizmin en açık ve insanlık dışı biçimi olmuştur. Faşizmin Almanya'da iktidara gelişi, İkinci Dünya Savaşı'nın politik, ideolojik ve askeri hazırlıklarının ilk dolaysız adımıydı. Dünya, bu yıllarda faşizmi'n suçlarına, korkunç zulmüne, eziyetine, komünistlere ve emperyalizme karşı diğer demokrasi savaşçılarına yönelik imha saldırılarına şahit olmuştur. Bütün bunlar komünizmle savaşmak görüntüsü altında yapıldı.

Anti-komünizmin İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra başlayan üçüncü evresinin belirgin özelliği, emperyalizm ile tek bir ülkenin boyutlarını aşarak bir dünya sistemi haline gelmiş olan sosyalizm arasındaki sava-

şımın şiddetlenmesidir. Anti-komünizmin yeni bir dalgası, emperyalistler tarafından bu yıllarda izlenen soğuk savaş politikasının bir sonucu olarak dünyaya yayıldı. Bu dönemde, sosyalist ülkeler üzerindeki açık askeri, ekonomik ve politik baskı, giderek yerini, sosyalist ülkelerdeki toplumsal düzeni "kemirmek" ve bu ülkeler ile diğer anti-emperyalist güçleri birbirinden ayırmak yoluyla sosyalist ülkeler topluluğunu zayıflatmak politikasına bıraktı.

Özellikle 1960-70'lerde belirgin hale gelen dünyadaki güçler dengesinin değişime uğramasının bir sonucu olarak anti-komünizmin iflası, emperyalizmi hareketli bir şekilde, değişen duruma ayak uydurma yolları aramaya yöneltti. Askeri alanda emperyalizmin anti-komünist eylemleri, yerel savaşların çıkarılması, silahlanma yarışı, açık saldırı eylemleri biçiminde ortaya çıkmakta; bu arada komünizme karşı savaş maskesi altında "komünizmi yok etmek" için yapılan saldırgan planlar ve askeri üslerin yaratılmasıyla ulusal kurtuluş hareketlerine, demokrasiye, insan haklarına darbeler indirilmektedir.

Anti-Komünizm: Baştan Sona Tepki

İşte bu darbelerden biri de 1980' de Türkiye üzerine indirilmiştir. Başka bir deyişle demokrasiden yana olan tüm güçler bu darbenin açık hedefi olarak belirlenmişler ve hedefi de olmuşlardır. Bu yönüyle, 12 Eylül Türkiye'de demokrasi güçlerinin gelişen, yükselen, giderek büyüyen toplumsal değişim mücadelesine bir tepki niteliğindedir. Nitekim 12 Eylül'ün geçen yedi yıllık icraatı bu tepkinin belgeleriyle doludur. Tüm icraatın temel özelliği 12 Eylül rejiminin kurumsallaşmasını sağlamak olmuştur. Bu anlamda varolan pek çok örnek içinde kuşkusuz en belirleyici olanı 82 Anayasası'dır. Sayın Server Tanilli 82 Anayasası'na ilişkin görüşlerini şöyle dile getiriyor: "Çağımızdaki gelişmeleri ve çağdaş tarihimizde her biri demokratikleşme yönünde birer büyük adım olan geçmişteki anayasalarımızı göz önünde tutan kimi yazarlar, 1982 metnine bir 'karşı-anayasa' demişlerdir. Bize sorulursa bu metin olsa olsa bir 'disiplin yönetmeliği', bir 'kışla talimnamesi'dir; bir anayasada aranan ölçütler bakımından çağdışı bir belgedir."[2]

Bu noktada tekrar 82 Anayasası'nın neden böyle bir biçim aldığı sorusu akla geliyor. Sorunun yanıtı, 12 Eylül'ün gerçekleştiriliş gerekçelerinde kolayca bulunacaktır. İşte bu gerekçelerden biri de "komünizm tehlikesi"dir. Anti-emperyalist kitle hareketleri karşısında korkuya dilşen birçok ülke burjuvazisi gibi Türkiye burjuvazisi de öncelikle anti-komünist bir isteri havası yaratmayı seçmiştir. Böylece en temel hak ve özgürlüklerin 80 öncesi kullanılışına da bir yorum getirilmiştir. İşte bu yorumladır ki, en temel demokratik haklar hemen hemen tümüyle kazınmış ya da kullanılamaz hale getirilmiştir. Böylece bir yandan düşüncenin özgürce açıklanıp, özgürce örgütlenmesi engellenerek "ayrıcalıklı" sınıfın "ayrıcalıklı düşüncesinin" sınırsız özgürlüğü ilan edilmiş; diğer yanda da ceza kanununda zaten var olan düşünce suçları anayasallaştırılarak düşünce özgürlüğü daha da kısılmıştır.

Tüm bu yaşadıklarımız, sözlerimizin başında yaptığımız saptamayı örnekler ve kanıtlar niteliktedir: Anti-komünizm politikası, gösterilmeye çalışıldığı gibi, yalnızca komünistlere karşı değil, demokrasiden yana tüm güçlere karşı kullanılan, demokrasiye yöneltilmiş bir saldırıdır.

Bu saldırı, bugün de sürdürülmektedir. Haydar Kutlu ve Nihat Sargın'ın Türkiye Birleşik Komünist Partisi'ni legal olarak kurmak üzere Türkiye'ye gelişleriyle birlikte yeniden alevlenen anti-komünist propaganda en yetkili ağızlarca yürütülmektedir. Hem de baştan beri söylediklerimizi özetlercesine... İşte Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in 16 Kasım 1987 tarihli konuşmasından, başkaca yoruma yer bırakmayan kısa alıntılar:

"İlgili yasa enselerine yapışacaktır, kanunun dediği yapılacaktır.

"Komünist partisi, faşist partisi, şeriat partisi Türkiye'de kurulması mümkün değildir. TCK'nın 141, 142 ve 163. maddelerinin kaldırılması lazımdır. Anayasa değişmedikçe bu maddeler kalkamaz. Anayasaya boşuna konmadı o 14. madde.

"Bu madde kaldığı sürece ne 141 ne 142, ne de 163 kaldırılabilir. Bunu böyle bilesiniz.

"Bir zaman gelecek böyle partiler kurulacaktır. Ama bugün Türkiye'nin koşulları müsait değildir. Türkiye'de komünist parti kurmaya izin verirsek, diğerlerine de müsaade etmek gerekir. O zaman düşünün kargaşayı. Daha yeni kurtulduk. Böyle partiler kurulursa, Türkiye'de 80'den önceki tehlikelerle karşı karşıya gelebiliriz. Komünist partisinin kurulması bugün olamaz. Olmaması da memleket hayrınadır. Bunu niye söylüyorum: Zira Cumhurbaşkanının görevleri arasında, anayasayı gözetmek de vardır. Bunu gözetmek zorundayım. Bu makam korkuluk makamı değildir, bir sembol değildir."[3]

Bu sözler bir kez daha şu soruyu akla getiriyor: Nasıl bir demokrasi istiyoruz, ya da demokrasiyi kimler istemiyor?

1. Mikail Gorbaçov'un SBKP'nin 27. Kongresinde yaptığı konuşmadan.
2. Server Tanilli, Nasıl Bir Demokrasi İstiyoruz?, Amaç Yayıncılık, 1987.
3. a.g.y.

IRANGATE SKANDALININ GENÇLİK BOYUTU:

"CONTRA"LARA VERİLEN SİLAHLARIN PARASININ BİR BÖLÜMÜ ULUSLARARASI GENÇLİK KONFERANSI'NIN BÜTÇESİNDEN SAĞLANDI...

Amerikan Ulusal Güvenlik Konseyi eski üyesi Albay Oliver North'un açıklamaları, ABD tarihinde "Watergate"ten sonra en büyük skandal olarak nitelendirilen ve "Irangate" olarak anılan "İran'a silah satışından elde edilen paraların Nikaragua'da yönetime muhalif, karşı-devrimci gerillalara yardım olarak verilmesi" olayı üzerindeki perdeyi aralamış, dünya kamuoyunun en çok konuştuğu konu olmuştu. Üzerinden aylar geçmesine karşın, North'un açıklamaları güncelliğini tümüyle yitirmedi. North'un Irangate skandalının gençlik boyutunu ortaya koyan notları ise, dünya gençliğini yakından ilgilendiriyor.

Reagan yönetimi tarafından 1985'in Nisan ayında Jamaika'da düzenlenen "Uluslararası Gençlik Konferansı", anımsanması bile hoş olmayan olaylarla dolu geçmişti. Amerikan Uluslararası Kalkınma Ajansı tarafından finanse edilen ve Amerikan Haberalma Merkezi tarafından yönetilen bu toplantı, hesapta ABD'nin Uluslararası Gençlik Yılı kutlamalarına yaptığı bir katkı olarak görülüyordu. Temel amacı ise, Moskova'da yapılacak Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali'ni gölgelemekti ve bu amaç, Konferans'ta yapılan kimi konuşmalarda açıkça belirgindi. Ancak Washington'daki hesap Karayipler güneşi altında bir araya gelen genç insanların kafasına uymayacaktı. Zaten katılımı yüzlerle sınırlı olan Konferans'ta tartışma çıktı; kavgaya dönüştü ve delegelerin bir bölümü "Washington'un konferansa yönelik bölücü tutumunu" protesto ederek Jamaika'yı terketti.

İki yıl önceki bu olayın yeniden gündeme gelmesi Albay North'un açıklamaları sayesinde oldu. North'un notları arasındaki bir sayfa, Nikaragua'daki "contra"lara verilen silahların parasının nasıl sağlandığına ilişkin açıklamalar arasmaa "Uluslararası Gençlik Konferansı" na da yer veriyor. North, bu konferansa ayrılmış gösterilen bütçenin bir bölümünün "contra"lara silah sağlamak üzere harcandığını belgeliyordu. ABD Kongresi'nin konu üzerindeki araştırması sürüyor.

Bu arada, Amerikan Gençlik Çalışma Merkezi (AGÇM) bir açıklama yaparak, Kongre'den konuyu ivedilikle aydınlatmasını istedi. Merkez, ABD gençliğinin ekonomik, toplumsal, eğitimsel sorunlarının çözümü için Washington güdümüne girmeden çalışma yapan bir kuruluş olması nedeniyle, Amerikan Ulusal Güvenlik Konseyi tarafından pek sevilmiyor. Aynı çerçevede, AGÇM, Jamaika Uluslararası Gençlik Konferansı hazırlık komitesinden de tasfiye edilmişti.

Örgütlenme ve Eylemin Birliği

Hayri Ekinci

12 Eylül sonrası öğrenci gençliğin örgütlenmesinde elde edilen en üst nokta, hiç kuşkusuz, öğrenci derneklerinin ülke düzeyinde oluşturdukları platform olmuştur. İlk başvuruların yapılmasından başlayarak, tek merkezden yöneltilen idari ve keyfi engellemeler ile karşılaşan öğrenci dernekleri, ortak davranışı sağlamak için gereksinim duydukları birliği platformda somutlamıştır.

Ülke düzeyindeki platform, öğrencilerin sorunlarını duyurmak, çözüm önerilerini tartışmak için bir zemin ve dernekler arası iletişim ile örgütlenme aracı olarak merkezi sendikal yayın organı Öğrenci Postası'nı çıkartmıştır. Platform öğrenci gençliğin canalıcı sorunlarını başa koyarak, çalışma kararları almış, öğrenci gençliğin hareketliliğinin yaratılmasında ve yükseltilmesinde yol göstericilik yapmıştır. Öğrenci derneklerine yönelen saldırıların geri püskürtülmesinde, öğrenci gençliğin önemli bir dayanağı olmuştur. Platform aldığı kararlar ve yürüttüğü çalışmalar ile, öğrenci derneklerinin ülke çapında yaygınlaşmasında ve eylemin birliğinin sağlanmasında belirleyici etkiye sahip olmuştur. Ülke düzeyindeki platform, öğrenci örgütlenmesinin, bir üst organa olan gereksiniminin günümüz koşullarındaki yanıtı olmustur.

Bugün öğrenci hareketinin öncelikleri'ni saptayan, hedeflerini belirleyen, çalışmaların yönünü tayin eden, öğrenci derneklerinin ülke düzeyindeki birliğini temsil eden, kendi işleyiş ve karar mekanizmalarına sahip, merkezi bir organın önemi daha da artmıştır. Demokratik öğrenci hareketi, bir yandan öğrenci gençliğin özerk ve demokratik bir üniversite istemini, birimlerden yukarıya doğru bir çalışma yürüterek, kurultayda netleştirip bütünlük sağlama görevi ile karşı karşıyayken, diğer yandan kendisini öğrenci derneklerinin kitleselleşmesi hedefine yönelik, merkezi düzeyde planlanacak ve yürütülecek çalışmalar beklemektedir. Bu iki önemli görevin yanı sıra yapılacaklar başlı başına bir liste oluşturmaktadır. Öğrenci gençliğin istemlerinin saptanarak yaygınlaştırılması; dernekler yasası, disiplin yönetmeliği, yurt yönetmeliklerine karşı alternatif hazırlıklar yürütülmesi, öğrencilerin bugünden üniversite yaşamına katılımını sağlayacak yolların araştırılması; diğer demokratik kitle örgütleri ile ilişkilerin geliştirilmesi, uluslararası dayanışmanın yükseltilmesi vd... Bunların hepsi, öğrenci derneklerinin ortaklaşa yürütecekleri bir karar ve uygulama çalışmasına bağlıdır. Ve bunu sağlayacak olan öğrenci derneklerinin ülke düzeyindeki platformudur.

Demokratik öğrenci hareketinin gündemi, somut öğrenci sorunlarına yönelik yapılması gereken çalışmalar ile yüklü olmasına karşın, platform çalışmaları verimlilikten uzak bir gelişim göstermektedir. Demokratik öğrenci hareketi içinde yer alan kimi eğilimlerin platforma yükledikleri misyona uygun olarak dayattıkları ilkeler tartışması platformun uzunca bir süre zamanını almıştır. Çalışmaların sonuçlandırılıp karara bağlanmasında sorumsuz tavırlar, toplantıları terketme türü olumsuz davranışlar, çalışmalarda tıkanıklığa yol açmıştır.

Platformda bir yandan ilkeler netliğe kavuşturulmadan hiçbir somut çalışma kararına katılmayacağını açıklayarak hareketin eylemde birliğini zayıflatan bir eğilimin varlığı; diğer yandan platform çalışmalarının, örgütlenmede birliği sağlamak için, oybirliğiyle bağlanması isteği tartışmaların uzun bir zaman dilimine yayılmasına neden olmuştur. Örgütlenme ve eylemde birliği sağlamak için öğrenci derneği temsilcilerinin ayaklarının altında ortak bir zeminin olduğunu gösterme düşüncesi tartışmaların belli bir sonuca bağlanmadan sürdürülmesi sonucunu doğurmuştur.

Tartışmaların ülke düzeyindeki platforma ilişkin olarak sürdürülmesi, sonucun sadece merkezi örgütlenme ile ilgili olduğu yanılgısını yaratabilir. Oysa platformda tartışılan görüşler demokratik öğrenci hareketinin tüm alanlarını doğrudan ilgilendirmektedir. Tartışılan ilkeler, öğrenci derneklerinin ilkeleri olarak savunulmakta; ileri sürülen çalışma anlayışları birimlerde yürütülen çalışmalarda kendisini göstermekte; örgütlenme üzerine ortaya atılan görüşler, en yalın biçimde birim derneklerinde somutlanmaktadır. Bu nedenle, ülke düzeyindeki platformda sürdürülen tartışmalar, demokratik öğrenci hareketinin her kademede örgütsel ve eylemsel birliğini etkileyen bir öneme sahiptir.

Burada platformun sahip olduğu ikili özelliğe dikkat çekmek gerekir. Birincisi platform öğrenci gençliğin akademik-mesleki örgütlenmesinin bir üst organı, öğrenci gençliğin akademik-demokratik savaşımının üst örgütlenmesidir. İkincisi platformda farklı eğilimler temsil edilmektedir. İşte bu ikili özellik, birbiri ile karıştırılmakta, demokratik öğrenci örgütlenmesinin birliği ile politik eğilimlerin birliği, biri diğerinin yerine konularak ele alınmaktadır. Bu karışıklığın sonucunda demokratik öğrenci hareketinin birliğini sendikal düzlem yerine, politik ilkelerde anlaşmakta arayan anlayışlar ortaya çıkmaktadır.

Öğrenci örgütlenmesinin ilkeleri konusunda, sapla samanı birbirine karıştıran, akademik-mesleki örgütlenmelerden politik örgütlenmeler çıkarma peşinde koşan ve bu nedenle demokratik öğrenci hareketinin ülke düzeyindeki birliğini ve çalışmalarını tahrip eden anlayışların varlığı, öğrenci gençliğin akademik-mesleki örgütlenmelerinin amaçlarının ve merkezi örgütsel birliğinin koşullarının tekrar altının çizilmesini gerekli kılmaktadır.

Öğrenci gençliğin, akademik-mesleki örgütlenmeleri, öğrencilerin güncel, kısmi hak ve çıkarlarını korumak, geliştirmek görevini üstlenirler. Bu alanda yürüttükleri çalışmalar ile öğrenci sorunlarını ortaya çıkarmak, öğrencileri sorunlarının çözümü doğrultusunda harekete geçirmek ve daha geniş yığınları örgütlenmeye kazanmak için etkinlik gösterirler. Gençliğin her türlü sorunu ile ilgilenirler. Gençliğin kültürel, sportif ve entelektüel gereksinimlerine yanıt verecek bir çalışmayı yaşama geçirmek için çalışırlar.

Öğrenci örgütlenmeleri, gençlik haklarının vazgeçilmez bir parçasını

oluşturan politik hakların kazanılması için çalışmalar yaparak, 18 yaşa oy hakkı, 21 yaşa seçilme hakkının kazanılması, öğrencilerin benimsedikleri siyasi partilere üye olabilmeleri ve sadece kendi alanlarına ilişkin değil, tüm politik gelişmeler üzerine açıklamada bulunma, görüş belirtme hakları için savaşım yürütür.

Öğrenci örgütlenmesinin çalışmalarını yönelteceği sorunlar öğrencilerin, öğrenci olmaktan kaynaklanan sorunlardır. Çözümü doğrultusunda savaşım vermek üzere öğrenci örgütlenmelerine katılım için, öğrenci olmak ve birlikte savaşım vermek isteği taşımak dışında herhangi bir önkoşula gereksinim yoktur.

Taban örgütlenmelerinin niteliği ve hedefleri, öğrenci gençliğin akademik-mesleki örgütlenmesinin üst organının özelliklerini belirlemektedir. Taban örgütlenmeleri arasında bir eşgüdüm ve dayanışmayı sağlamak görevini üstlenen merkezi örgütlenme, tek tek taban örgütlenmelerinde somutlanan görevlerin ülke çapında ve tek bir önderlik altında yerine getirilmesinin aracını yaratır.

Sendikal bir örgütlenmede merkezi birliğin oluşmasının birkaç özelliği sıralanabilir. Birincisi, ortak amaçlara sahip taban örgütlenmelerinin kendi güçlerini, diğer birimlerde aynı sorunlarla karşılaşan ve aynı hedefe yürüyen örgütlenmeler ile birleştirerek daha etkili bir savaşım sürdürme isteğinin bulunmasıdır. İkincisi merkezi örgütlenmenin çalışmalarını, işleyiş ve karar kuralları bütünlüğüne bağlı olarak sürdürmesidir. Üçüncüsü de merkezi platformu oluşturan, farklı eğilimlerde olabilecek bireyler değil, taban örgütlenmelerinin temsilcileri olmasıdır.

Gerek birim, gerekse merkezi örgütlenme zemininde bir araya gelmek için, öğrenci hareketinin amaçlarını paylaşmak, işleyiş ve karar mekanizmalarını tanımak yeterlidir. Bu, sendikal örgütlenme düşüncesini eyleme sokmaktan başka bir şey değildir.

Demokratik öğrenci hareketinin örgütlenme ve eyleminde birliği sağlamak için, hareketin nitelik ve amaçlarının ötesinde koşullar aramaya kalkmak, bir başka deyişle ilkeler dayatmaya çalışmak, demokratik öğrenci hareketini daha ileri mevzilere götürmek adına, güncel görevlerinin başarılmasının koşulu olan yığınların kazanılması hedefinden kopartmak demektir.

Yığınların akademik-demokratik savaşına kazanılması, öncelikli olarak yığınların içinde bulundukları durum, hazırlık düzeyi ve eğilimlerinin gerçekçi bir değerlendirmesine dayanmalıdır. Yığınların durumu fedakarca ileri atılan öğrenci öncülerinin düzeyleri dikkate alınarak ölçülemez. Öğrenci gençliğin örgütlenme ve hareketliliğini sağlayan, yaşanılan somut sorunlar olmaktadır. Öğrenci gençliğin akademik-mesleki örgütlenmeleri, en geniş kesimlere kendi yaşamlarını olumsuz yönde etkileyen sorunlar karşısında, tavır almalarını sağlayacak, harekete geçirecek ve örgütlenecek bir zemin sunmaktadır. Bu zemine katılım için yığınlarda henüz ulaşmadıkları politik bilincin aranması ise yığınlar ile örgütlenmeyi, yığınlar ile öğrenci öncülerini birbirinden ayırmaktan başka bir amaca hizmet etmeyecektir. Öğrenci öncülerinin sahip oldukları bir üst örgütlenme bilinci, onları yığınlardan uzaklaştıran değil; yığınlara yönelmenin yol ve yöntemlerinin geliştirilmesine yardımcı olan bir özellik olmalıdır. Birbirine politik olarak yakın kesimlerin değil, tüm öğrencilerin örgütlenmesi hedefinin başta tutulması gerekir. 8000 öğrencinin bulunduğu bir birimde 200 öğrenciyi örgütleme hedefi ile kendini sınırlayan bir yaklaşım, yığınlar ile bütünleşerek kendi deneyleri ile öğrenme ve örgütlenmelerinin sağlanmasını değil, yığınlar ile örgütlenmelerin arasına kendi elleri ile engeller dikilmesini ifade eder.

Öğrenci gençliğin sendikal örgütlenmesinin zeminini politik ilkelerle tanımlamaya çalışmak, varlığı doğal olan farklı eğilimlerin, aynı somut çalışmaları yürütseler bile, birlikte bulunma koşullarını olumsuz yönde etkileyeceği gibi, henüz politik bir eğilime sahip olmayan geniş yığınlardan uzaklaşmak anlamına da gelmektedir. Yığınların örgütlenme ve savaşımda deneyler kazanarak yetişmelerini sağlayan bir okul olarak öğrenci örgütlenmelerinin, yığınlara kapıları kapalı, dar örgütlenmeler biçimine bürünme tehlikesi oluşmaktadır. Öğrenci örgütlenmesinin ilkeleri yığınları kazanma hedefine uygun olmak zorundadır.

Demokratik hareketlerde en geniş kesimleri örgütleme ve eyleme yöneltmek için, katılımda politik nitelikli ilkelerin aranmaması, hareketin politik bir yönelimi olmadığı anlamına gelmez. Demokratik hareketler kendi alanlarında tabanların sorunlarına çözümler bulmak doğrultusunda verdikleri savaşım ile genel demokrasi savaşımının bir parçasını oluştururlar. Demokratik hareketlerin politik özellikleri örgütlenme ilkelerinde değil, yürüttükleri savaşımda somutlanır. Yığınlar demokratik hareketlerin önderliğinde kendi hak ve çıkarları için sürdürdükleri savaşım ile sorunların kaynağının kendi dar alanlarıyla sınırlı olmadığını deneyimleriyle görme ve öğrenme sürecini yaşarlar. Demokratik hareketler bir yandan yığınların eğitim merkezleri olurken, diğer yandan değişik alanlardan sorunların kaynağına yönelen saldırıların kendi alanlarındaki örgütlenmelerini oluştururlar.

Demokratik hareketlerin toplumun değişimi kavgasının etkili güçlerine dönüşebilmeleri, yığınları ortak bir zeminde örgütleme, kendi hakları için savaşıma çekebilme ve etkili bir örgütlenmenin yaratılabilmesine bağlıdır.

Öğrenci derneklerinin ülke düzeyindeki platformunda, hareketin birliğini sendikal savaşımın değil, politik savaşımın ilkelerine dayandırmak isteyen eğilimlerin sürdürdüğü tartışmalar çalışmaların bir belirsizlik içinde sonuçlara ulaşmadan dağılmasına neden olmuştur. Bu durum göstermektedir ki, örgütlenmenin niteliği ve çalışmanın hedefleri üzerinde ortak bir anlayışa kavuşulmadan öğrenci gençliğin merkezi-sendikal örgütlenme hedefinin yaşama geçirilmesi engeller ile karşılaşacaktır. Platforma taban örgütlenmeleri adına katılan temsilcilerin kendi eğilimlerine göre davranmaları, demokratik öğrenci hareketi içinde yer alan eğilimlerin birliğinin sağlanmasının önemini artırmaktadır.* Ancak üzerinde yükselinen zeminin örgütlenme ve hedeflerinde bir anlayış birliği söz konusu olmadığında farklı alanlarda görüş birliği içinde bulunulmasının hareketin birliğini sağlamaya yetmeyeceği ortadadır. Demokratik öğrenci hareketinde farklı eğilimlerin üzerinde anlaşması gereken konu, örgütlenmenin sendikal nitelikteki bir yapı olduğunun ve katılım için örgütlenmenin karar ve işleyiş mekanizmalarının kabul edilmesinin yeterli olması gerektiğidir. Böylesi bir birliğin sağlanmasında tavizler verilmesi, ancak hareketin örgütlenme ve çalışma anlayışına ilişkin olarak ilkesel bir tavrın ısrarlı ve kararlı bir biçimde sürdürülmesi halinde sonuca ulaşacaktır.

Örgütlenme anlayışları farklı eğilimlerin sürekli tartışmalarla önünü tıkadıkları platformun varlık koşulunu yitirdiği ileri sürülmektedir. Oysa öğrenci gençliğin sorunları ortadan kalkmış değildir. Öğrenci derneklerine yönelik saldırılar sürmektedir. Öğrenci derneklerinin kitleselleşmesi sorunu çözüm beklemektedir. Kısaca öğrenci örgütlenmesinin ve eylemin ülke düzeyindeki birliğini zorlayan nesnel koşullar ortadan kalkmış değildir.

Öğrenci derneklerinin ülke düzeyindeki platformu, öğrenci hareketinin önünde duran somut sorunlar ve görevlere bağlı bir gündem çerçevesinde, bütün öğrenci derneklerinin karar almak için bir araya gelmesi sağlanarak toplanmalıdır. Platform dışında kalma eğilimi taşıyan derneklerin de çalışmalara katılımının sağlanması için çaba harcanmalıdır. Her çeşit çalışma önerisine açık olunmalı, birbirinden ayrı olarak sürdürülen çalışmaların uyumlulaştırılmasına gayret edilmelidir.

Bugün öğrenci derneklerinin ülke düzeyindeki platformunun önünde özerk ve demokratik üniversite kurultayının hazırlanması görevi durmaktadır. Öğrenci gençliğin istemlerinin tartışılarak somutlanacağı kurultay çalışmaları, birlikte çalışmanın zeminini oluşturacaktır. Hedef demokratik öğrenci hareketinin örgütsel ve eylemsel birliğini sağlamak olmalıdır.

(*)Bu konu için YARIN Dergisi'nin Ekim 87 (74) sayısında Sol Devrimci Güçlerin Birliği ve Demokratik Öğrenci Hareketi yazısına bakınız.

DDGF'den YARIN'a Telgraf

TBKP'yi legal olarak kurmak üzere Türkiye'ye gelen Nihat Sargın ve Haydar Kutlu'nun gözaltına alınmasına tepkiler, uluslararası düzeyde çeşitli biçimlerde ortaya kondu. Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu da gelişmelere ilişkin görüşlerini YARIN'a gönderdiği telgrafta dile getirdi. Telgrafı, demokrasiden yana güçlerin dayanışmasının değerli bir örneği olduğu düşüncesiyle yayınlıyoruz.

DDGF Bürosu olarak TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın ve TKP Genel Sekreteri Haydar Kutlu'nun Türkiye'ye döndükleri gün, Türk yetkilileri tarafından birer suçlu gibi gözaltına alınmalarını ve Türk Ceza Kanunu'nun tamamiyle anti-demokratik 141 ve 142. maddelerine dayanılarak yargılanmalarını şiddetle kınıyoruz.

Nihat Sargın ve Haydar Kutlu'nun derhal serbest bırakılmalarını ve geniş bir politik yelpazede yer alan, dünya ve Türk demokrat insanlarının ve gençliğinin desteklediği temel bir demokratik konu olan, Komünist Partinin yasallaşmasını istediğimizi belirtiyoruz.

Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu

Öğrencilik, zaptiye nezaretinde bir baskı olmaktan çıkarılmalı, gençlerin kişiklerini özgürce geliştirebilecekleri bir yaratıya dönüşebilmelidir. Üniversiteye giriş sınavları denilen ve neye yaradığı artık çok açık olan uygulama dershaneleriyle birlikte kaldırılmalıdır.

12 Eylül'ün büyük bir özenle oluşturduğu YÖK altı yılını doldurdu. Bu süre içinde YÖK bilimin, kültürün ve sanatın emir-komuta zincirine bağlanması için vargücüyle çalıştı. Ama YÖK'le ilgili eleştiriler bir türlü bitmek bilmedi. Çünkü bir hilkat garibesi olarak 12 Eylül ortamında oluşan YÖK, çok alıştığı bu ortam yok oldukça ne yapacağını iyice şaşırır oldu. Cumhurbaşkanının taşıdığı geniş yetkilere dayanarak yaşamını sürdürebilen YÖK'ün nefesi artık iyice daraldı. YÖK belki de son günlerini yaşıyor...

Son günlerde, Anayasa Mahkemesi üyesi Yekta Güngör Özden, devlet protokolunda YÖK'ün Anayasa Mahkemesinden önce oluşundaki anlama dikkat çekti. Milli Eğitim Bakanı'nın başkanlık edebildiği bir kurul, yine divan işlevi de yapan Anayasa Mahkemesi'nin önünde nasıl yer alabiliyordu?...

Dikkatlerini YÖK üzerinde yoğunlaştıranlar arasına, erken seçim öncesinde siyasal partiler de katıldı. Anadolu Ajansı'nın haberine göre; YÖK'ün geleceği şekillenmeye başladı. Partiler, YÖK'ün iyi işlemediği ortak görüşünde birleştiler. ANAP ve DYP YÖK sisteminde düzenleme yapılmasını savunurken, SHP ve DSP bu kuruluşun kaldırılmasını düşündüklerini programlarında açıkladılar.

YÖK sisteminde bugüne kadar birkaç kez düzenleme yapıldı. Bu düzenlemeler, başlangıçta öne sürülen birçok gerekçenin göstermelik gerekçeler olduğunu ortaya koydu. Rotasyon düzeni kurulmuştu, değiştirildi. Profesörlüğe yükseltilme için yer değiştirme koşulu vardı, kaldırıldı. Asistanlık kurumu yok edilmiş, geçici süreli araştırma görevliliği getirilmişti; büyük ölçüde değiştirildi. Hatta bölümlerde ve bilim dallarında, yetkisiz de olsa, geniş tabanlı kurumlar oluşturuldu. Ama özgür bir bilim ve öğretim ortamı oluşturulamadı. Cumhurbaşkanından bölüm başkanına dek uzanan emir-komuta zinciri ise hâlâ yürürlükte...

ANAP seçim beyannamesinde "YÖK Kanunu, bugüne kadar yapılan uygulamalar ve sonuçları değerlendirilerek, günün şartlarına göre değiştirilecek" deniliyor. Demek ki ANAP, YÖK yasasında geniş bir değişiklik düşünüyor. Öğrenci dernekleri ile ilgili yasa tasarısını TBMM'den geri çekmek zorunda kalan ANAP, bu yenilgisinin rövanşını da bu vesile ile almak istiyor olmalı. Ayrıca, başbakanın çeşitli konuşmalarında üstü kapalı olarak söyledikleri de gündeme gelecektir. Örneğin, yükseköğretimin tümüyle paralı hale getirilmesi ve her ilde bir yükseköğretim kurumu kurulması bunlar arasında olabilir.

Seçimi kazanan ANAP, 12 Eylül 'kurumu olan YÖK'ü, "günün şartlarına göre", dışa bağımlı ekonominin kurumu haline dönüştürecektir. Belki birkaç önde gelen üniversite kayıtlarak susturulacak, Anadolu'da sahipsiz kalan üniversiteler ise zaptırapta uymayı sürdürecektir. Bu arada bölgesel mütevelli heyetleri icat edilebilir, böylece özel sektördeki fahri doktorlar ve fahri profesörler de memnun edilebilir. Bütün bunlar yapılırken, propaganda değeri olan ufak tefek göz boyayıcı düzenlemeler de unutulmayacaktır.

SHP'nin seçim bildirgesinde ise, "YÖK uygulamasına son verilecek, okuyanların ve öğretim üyelerinin demokratik katılımına dayalı özerk bir yükseköğretim düzeni kurulacaktır" denilmektedir. Erken seçim sonunda iktidara gelmesi sürpriz olacak SHP bu hedefi nasıl gerçekleştirecek, ya da bu doğrultuda nasıl katkıda bulunacaktır? ANAP'ın geceyarısı kapıp götüren yöntemleri ile başarılı savaşım veremeyen SHP, savaşım olanaklarını geliştiremezse, YÖK konusunda da yaya kalmaya mahkumdur.

DYP "YÖK sisteminde gerekli düzenlemeler yapılacaktır... YÖK yasası gereksiz ayrıntılara inmiş. Bu kanunu, bir çerçeve kanun olacak şeklide yeniden düzenleyeceğiz" diyor. DSP ise, "YÖK kaldırılacaktır. Bir üniversitelerarası kurul, sadece yükseköğrenim kurumları arasında, özellikle araştırma konusunda, eşgüdüm sağlamakla yetinecektir" demektedir.

Bu kısa açıklamalar bile, erken seçim sonrası, TBMM içinde YÖK konusunda ortak görüşlerin oluşmasının beklenemeyeceğini göstermektedir. Halbuki, YÖK gibi tüm halkımız ve gençlerimiz için sürekli sorun oluşturmuş bir konuda, hem partilerin ayrıntılı çalışma yapmaları ve görüş geliştirmeleri, hem de kamuoyunca benimsenecek ortak çözümlere ulaşabilmeleri beklenirdi. ANAP bu beklentiyi kendi yararına değerlendirebilir ve kendi dışa bağımlı çözümlerini en uygun çözümler olarak göstermeyi yeğleyebilir.

YÖK konusunda görünen odur ki; artık, YÖK konusunun bir çözüm değil, bir sorun oluşturduğu siyasal partilerce anlaşılmıştır. YÖK'ü 12 Eylülcülerden ve YÖK'çülerden başka savunan kimse kalmamıştır. Çözümleri aramaya çıkan siyasal partiler, kendi içlerine kapanık çalışmalarla sonuca ulaşamayacaklardır. Hele ANAP, birçok yasa çalışmasında yaptığı gibi, YÖK konusunda da akşamdan sabaha kendi dar görüşlü formüllerini yasallaştırmayı planlarsa, öğretim üyelerinin, gençlerin, kamuoyunun eğilimlerini dikkate almamakta direnirse, çıkacak yasa yetersiz kalacaktır.

Nurhan Serin

Yükseköğretim konusunda yapılacak düzenlemeler, hem insan haklarına hem de demokratik öğretimin ilkelerine uygun olmak zorundadır. Bunların gerçekleştirilmesi, sadece kâğıt üzerine "insan hakları" ve "demokrasi" sözcüklerini yazmakla sağlanamaz. 12 Eylül ideolojisinin ve uzantılarının yükseköğretimden tümüyle silinmesi, insan hakları ve demokrasi temellerine dayalı bir yükseköğretimin başlıca koşuludur. Bunlar yapılırken, 1982 Anayasası'nda yapılabilecek düzenlemeler de göz önünde tutulmalı; fakat, gecikmelerin önlenebilmesi için anayasa değişikliği içermeyen çözümlere öncelik verilmelidir.

Yükseköğretimin düzenlenmesinde ikinci önemli konu, YÖK'ün tümüyle kaldırılması, üniversiteler arasında gerçek bir işbirliği ve planlama ortamı oluşturulmasıdır. Anayasa değiştirilmedikçe, YÖK, adıyla, Anayasa'da tanımlanmış görevleriyle ve yapısıyla korunacaktır. Bu durumda bile, yapılabilecek birçok şey olduğunu unutmamahyız.

Diğer bir konu, öğretim üyelerinin durumudur. YÖK döneminde yaklaşık 4970 kişi çeşitli nedenlerle (sıkıyönetim yasası uygulaması, baskı, istifa, erken emeklilik vd.) üniversite öğretim kadrosundan ayrılmıştır. Bunların, istedikleri takdirde üniversitelerine dönmelerine olanak sağlanmalıdır. Ayrıca, YÖK döneminde yapılan haksız ve bilimdışı uygulamalar ve akademik yükselmeler de ayrıntılı bir incelemeye alınmalıdır.

Öğrenciler bakımından değinilecek konular çoktur. Bunlardan önemli ve öncelikli olabilecek birkaçına değinmeliyiz. Bir kez, sıkıyönetim dönemlerinde bölge dışına çıkarılmış, ya da haksız nedenlerle öğrenim olanağını yitirmiş olanlar için öğrenime dönüş sağlanmalıdır. Öğrencilik, zaptiye nezaretinde bir baskı olmaktan çıkarılmalı; gençlerin kişiliklerini özgürce geliştirebilecekleri bir yaratıya dönüşebilmelidir. Üniversite giriş sınavları denilen ve neye yaradığı artık çok açık olan uygulama dershaneleriyle birlikte kaldırılmalı; ortaöğretim ve yükseköğretim diyaloğuna dayalı, danışmanlık ve rehberlik işlevleri üstlenen bir düzenleme yapılmalıdır. Üniversite öğrencilerine sembolik değil, gereksinmelerine yeterli ve ayrımsız olarak ödenek verilmesi planlanmalıdır. Öğrencinin yönetime katılımı, öğrenim programını ve öğretim üyesini seçebilmesi, örgütlenebilmesi, sosyal çalışmaları yapabilmesi olanaklı olabilmelidir.

Bunların güvenlik soruşturması bulunmayan, toplantıların polis videolarına çekilmediği, devletin öğretim üyelerini ve öğrencileri suçlu olarak görmediği bir ortamda olabileceği açıktır. Bu ortamı oluşturmak için herkesin, kişisel olarak da, örgütlü olarak da yapabileceği pek çok şey vardır.

YÖK'ün önlenemez çöküşü

Haldun Özen

Hedef, Demokratik Disiplin Yönetmeliği

Hatice Hocaoğlu

Amaçlanan, özerk-demokratik üniversite bünyesinde disiplinli bir çalışma ise, doğaldır ki hedef demokratik disiplin yönetmeliği olacaktır. Ne tür olursa olsun bütün çalışmalarda istenilen verimin elde edilebilmesi için, o çalışmanın disipline edilmesi gerekir. Çalışmanın yapısına uygun kuralların getirilmesiyle sağlıklı bir çalışma ortamı oluşturulabilecek, en az sapmayla bireysel çabalar bir noktada odaklaşabilecektir. Bilimsel çalışmanın yapıldığı, bilimsel formasyonun verildiği yüksek öğretim kurumlarının da bu çerçevede disipline edilmesi kaçınılmazdır. Sözü edilen disiplin ise ancak demokratik kurallar üzerinde gerçekleşebilir. Bugünkü disiplin yönetmeliğinde cezalandırma araç olarak kullanılarak sistem dışı düşünen öğrencileri kurum dışı bırakmak, kurumda idarenin isteği ve düşüncesi dışında hiçbir faaliyete izin vermemek amaçlanmıştır. İstenen disiplinli çalışma ortamı değil, çalışmayı kontrol ve baskı altında tutmaktır.

13 Ocak 1985 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan disiplin yönetmeliğini Yüksek Öğretim Kanunu ve kurumuyla birlikte değerlendirmek gerekir. Çünkü bu disiplin yönetmeliği (kanun ve kurumuyla) YÖK'ün güvencesidir. Sacayağı, kanun ve kurumdan sonra yönetmelikle tamamlanmıştır. Bu bütünlük bozulmadıkça, yani YÖK ortadan kaldırılmadıkça, özerk-demokratik üniversite kurulmadıkça, demokratik disiplin yönetmeliği mümkün olmayacaktır.

Demokratik disiplin yönetmeliği, YÖK bütünselliği içinde yerini alan şimdiki disiplin yönetmeliğine alternatiftir. Özerk-demokratik üniversite ile birlikte var olabilecek ve onu güvence altına alacaktır.

"Nasıl bir üniversite?" sorusunu cevaplandıran, cevaplarını kavramlaştırıp içeriğini netleştiren öğrenciler, doğaldır ki, disiplin yönetmeliğinin oluşturulmasında da söz sahibi olacaklardır. Amaç, disipline olmuş bir çalışma ortamı oluşturmaksa, Türkiye yükseköğretim gençliği bunun yaratılmasındaki sorumluluğu üstlenebilecek yeterliktedir; şimdiye kadar var olan sorunları saptayarak ve çözümleri için uğraşarak da bunu kanıtlamıştır.

Bugünkü yönetmeliğin işleyişinin hiçbir aşamasında öğrencilerin katılımı yok. Demokratik disiplin yönetmeliği, öğrencilerin disiplin kararlarının alınmasında, belirleyici ağırlıkta temsilini getiren mekanizmaları düzenlemelidir. Disipline edilen üniversitedir. Üniversitenin unsurlarından biri olan öğrenciler bunda söz sahibi olma hakkına sahiptirler.

> Demokratik Disiplin Yönetmeliği, YÖK bütünselliği içinde yerini alan şimdiki disiplin yönetmeliğine alternatiftir. Özerk-demokratik üniversite ile birlikte varolabilecek ve onu güvence altına alacaktır.

Yürürlükteki yönetmelik madde madde incelendiğinde, pek çok antidemokratik hüküm ilk elde değiştirilecekler olarak beliriyor.

Mantığı çeşitli maddelerde tekrarlanan, tipikliği açısından incelenmesi gereken bir 6. madde var yönetmelikte. "Öğrencilik sıfatının gerektirdiği vakar" deniyor ve buna uymayan tutum ve davranışlar, uyarma ile cezalandırılıyor. Nedir bu "vakar", yönetmelikte açıklayıcı hüküm yok. Disiplin soruşturmasını açan ve yapanların yorumlarıyla öğrenciler doğrudan bağlanıyorlar. Cezayı doğuran fiilin içine her şeyin katılmasına elverişli, bu kadar geniş olarak tanımlanmasındaki yanlışlık yanında öğrencilerin temsil yoluyla bunun yorumuna katılamamaları da var.

Hiçbir demokratik ortamda bireylerin kılık-kıyafetiyle ilgili düzenlemelere gidilmez. Bilim yuvaları olarak nitelendirilen üniversiteler sakalın çağdaş olup olmadığının ya da hangi biçiminin çağdaş olduğunun tartışıldığı yerler olamazlar. Bunu yapmak, gündemi saptırmaktır. Yaşamın her alanına baskıyla müdahale ederek tek tipliği sağlama mantığının sonucu olan böylesi bir düzenlemenin demokratik disiplin yönetmeliğinde yeri olamaz.

Bilimsel özerklik, özerk-demokratik üniversitenin gerekleşindendir. Öğretim üyeleri gibi öğrenciler de bilimsel temelleri olan tüm görüşlerini açıkça ifade edebilmelidirler. Özerk-demokratik üniversite canlı tartışma, yaratma, geliştirme süreçlerinin yaşandığı düşün merkezidir. Sözlü veya yazılı ideolojik propaganda yapma diye bir suç şimdiki disiplin yönetmeliğinde (madde 10) olduğu gibi, demokratik disiplin yönetmeliğinde yer alamaz. Tersine, demokratik disiplin yönetmeliği üniversitenin düşün merkezi olma özelliğini koruyucu ve geliştirici kuralları koyma durumundadır.

"Kanunsuz suç ve ceza olmaz" ilkesi hukukun temel ilkelerindendir. Bireyin koruyucusu, hukuk devletinin gerek kanun maddesidir. Şimdiki yönetmelikte görülen, bu ilkenin üzerine çizgi çekildiğidir. "Kanunsuz suç ve ceza olmaz" ilkesinin ilk maddeden son maddeye kadar korunduğu bir yönetmelik, demokratik sıfatını kazanabilir ancak. Demokratik disiplin yönetmeliğinde bireyler ancak açıkça tanımlanmış suça karşılık gelen fiillerinden sorumludurlar. Dolayısıyla "öngörülmemiş disiplin suçları" (madde 11) gibi bir düzenleme demokratik disiplin yönetmeliğine yabancıdır.

Demokratik bir yargılamada, cezayı veren merci, aynı zamanda son merci olamaz. Bütün ceza kararlarına karşı idari yargı yolu açık olmalıdır. Kararların disiplin amirleri tarafından re'sen verilmesi yerine, disiplin kurullarının karar yeri olması, yargılamanın sağlıklılığı açısından önemlidir.

Bugünkü yönetmelikte yer almayan birtakım düzenlemelerin, demokratik disiplin yönetmeliğinde bulunması zorunlu. Yönetmelikte öğrencinin ceza alması durumunda yapılacak ilan geniş bir şekilde düzenlenmiş. Açılan disiplin soruşturmasının sonuçsuz kalması durumunda öğrencinin yapabileceği şeyler hakkında ise hiçbir düzenleme yok. Oysa öğrenci soruşturmanın sonuçsuz kaldığını kurumda duyurabilmelidir. Bu durumda öğrencinin hakkında soruşturma açan kişiye karşı yapabilecekleri de düzenlenmelidir.

Hedef demokratik disiplin yönetmeliği. Bu yoldaki mücadelenin varış noktası ise, alternatif yönetmeliğin yürürlüğe girmesidir. Öğrenciler özerk-demokratik üniversite bütünselliği içinde hedeflerine ulaşacaklardır.

Mehmet Tevlim

Konya'da Öğrenci Olmak

"Taşra Üniversiteleri", YÖK'ün yükseköğrenim yaşantımıza yaptığı en "değerli" "katkı"lardan biri. Yalnızca altyapısal olarak bile inanılmaz eksikliklerle dolu olan "taşra üniversiteleri"ne ilişkin tartışılması gereken çok şey var. Biz işe, bu üniversitelerde okumaya mahkum edilmiş, sorunu doğrudan yaşayan öğrenci arkadaşlarımızın görüşlerini alarak başladık. Gelecek sayılarımızda, hem yeni "taşra üniversiteleri"ni gezeceğiz, hem de sorunu tüm boyutlarıyla ele alan yazılar yayımlayacağız. Diyarbakır ve Erzurum'dan sonra bu ay da Konya'dayız...

- *Konya'da, gerek öğrenim yaşamı içinde, gerekse okul dışı yaşamda ortaya çıkan sorunlara değinir misiniz? Halkla ilişkileriniz nasıl?*
- *Kültürel, sanatsal, sportif etkinlikleri gerçekleştirme konusunda boş zamanlarınızda neler yapıyorsunuz?*
- *Toplumun genelinde yaşanan depolitizasyonun etkilerini Konya'da nasıl gözlemliyorsunuz?*

Söyleşiler: HAKAN ÖZEL

GÜNDÜZ ÖDEN
(Veterinerlik Fakültesi)
"Cuma namazının kılınması okulda başarının ölçütü sayılıyor."

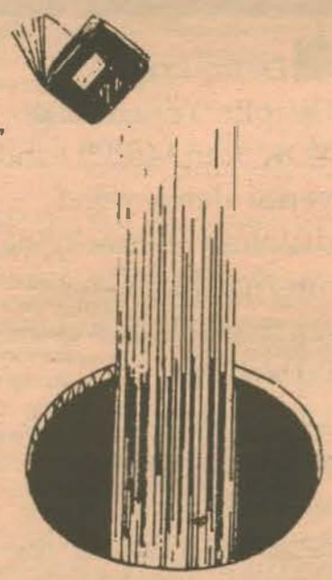

Genelde en önemli iki sorunumuz atılmalar ve harçlar.

Üniversitemizde devam zorunluluğu var. Teorik derslerde yüzde 70, pratik derslerde yüzde 80. Bir dersten kaldığımızda, üst sınıfın dersleriyle çakışıyorsa, üst sınıfın dersini alamıyoruz ve otomatikman okul bir yıl uzuyor.

Zaten, ders alıp alamama durumu Fakülte Yönetim Kurulu'nun kararına bırakılmıştır. Okulu uzayan öğrenci iki kat harç ödüyor. Alınan bu harçlar dargelirli ailelere konmuş bir vergidir. Bu yıl harçların peşin alınması da düşündürücüdür.

Son günlerde okulla ilgili harcamalar kısıldı. Üniversiteye ayrılan bütçe ödeneklerinin İller Bankası'nda tutulduğu söyleniyor. Rektörlük bu konuda gerçekleri söylemiyor.

Okulumuzda iki mescit bulunuyor. Öğretim üyeleri ve öğrencileri'n çoğu mescite gidiyorlar. Buralarda cuma namazının kılınması, okulda başarının ölçütü oluyor. Cumaya gitmeyenlere çok özel uygulamalar var.

Halil Cin'in üniversiteye gelmesiyle birlikte üniversitede gerici kadrolaşma yoğunlaştı. Örneğin 1985 Dünya Gençlik Yılı'nda, MÇP eski Genel Başkanı Ali Koç, eski MHP yöneticilerinin de katıldığı bir gençlik şöleni düzenledi. Üniversite bünyesinde düzenlenen bu şölenin gerici çevrelerce çıkarılan Konevi dergisi tarafından organize edildiğini öğrendik.

Öğrenciler arasında potansiyel belirlemesi yapılıyor. Asistanlar kendilerinden bildikleri öğrencilere kolaylıklar sağlıyorlar, ele geçirebilirlerse sınav sorularını veriyorlar.

86-87 öğretim yılında mezun olacak öğrenci sayısını yüksek tutmak ve mezuniyet töreni yapabilmek için finallerde 20 alan öğrencileri mezun ettiler.

Konya Öğrenci Derneği, öğrencilerin titiz, sabırlı çalışmaları ve özverileriyle kuruldu. Yeni kurulmasına, maddi sıkıntılara, yönetimin, polisin baskılarına karşın Konya'daki öğrencilerin sorunlarına sahip çıktı. Öğrencilerden gelen istek doğrultusunda bir imza kampanyası başlattı. Kampüs, ulaşım, yemek, ders uygulamaları ve ders saatlerinin getirdiği sorunları genelleştiren bir dilekçe ile öğrenci sorunlarını dile getirdi. Rektörlüğe verilmek üzere 600 imza topladı. Bu arada 6 arkadaşımız (5'i dernek kurucusu) gözaltına alındılar. DGM soruşturması sürüyor. Gözaltı olayı fakülte dekanının ve polisin işbirliği ile gerçekleşti.

BİRİNCİ SINIFTAN BİR ÖĞRENCİ
"Öğrenciye ev verilmiyor, zaten evler harabe..."

Üniversiteden beklediklerimi burada bulamadım. Üretici olamıyorum. Monoton bir üniversite. Kampüste sosyal etkinlik yok.

Kaloriferlerimiz uzun süre yanmadı. Çoğumuz hastalandık. Aydın olmak, kendimizi yetiştirmek zor. Yurt çıkmadı, ev bulamadık. Halk çok tutucu. Öğrenciye ev verilmiyor, zaten evler harabe. Gelirimiz düşük, bu nedenle bazı sıkıntılarımızoluyor.

Oruç zamanları okulda dört kap iftar yemeği çıkıyor. Öğle yemeğinde akşamdan artan yemekleri yiyoruz.

Umduğumuzu bulamadık. Bizi robotlaştırmak istiyorlar. Düşünmemizi, olayları yorumlamamızı istemiyorlar. Yalnızca dersleri düşünen, dünyadaki gelişmelerden soyut; meslekle ilgili ne varsa araştırma, gözlem yapmadan öğreniyoruz. İnkılap ve Türkçe dersleri, Türk-İslam sentezinin anlatıldığı dersler oluyor. Aydınlar Ocağının önerdiği kitaplar okunuyor.

MÜSLÜM ACAR
(Mühendislik Fakültesi)
"Selçuk Üniversitesi beni hayal kırıklığına uğrattı."

Konya'ya dışardan geldim. Selçuk Üniversitesi beni hayal kırıklığına uğrattı. Üniversite deyince akla bilimsel çalışma, araştırma, önbilgilerin alındığı yer geliyor. Burada bunların hiçbirini göremedim.

Okul içinde başlıca sorunumuz tesislerin yetersizliği. Sağlık koşulları çok kötü bir binada eğitim yapıyoruz. Kantin ve yemekhane bir arada ve çok pis. Ders kitaplarını Konya'da bulma olanağımız yok. Dersler sırasında hocalarla tartışma olanağımız yok.

Konya halkı öğrenciye hiç iyi gözle bakmıyor. Yurda giremezsek barınma sorunumuz büyük önem kazanıyor. Ev bulabilsek bile normal fiyatın iki-üç katına kiralayabiliyoruz.

Okulda yemek yiyebilmek için aylık fiş almamız gerekiyor. Pislikten geçilmeyen yemekhanede kalitesi, kalorisi düşük yemek yemek zorunda kalıyoruz. Üstelik fiyatlar her yıl yüzde 50 zamlanıyor.

Öğrenciye ucuz hizmet vermesi gereken döner sermaye, bir sayfa fotokopiyi 25 liraya çekiyor. Dışardaki fiyat ise 18 lira.

İlginç bir örnek var; referandumdan önce okulumuzun koridorları açık mavi olarak boyanacaktı, nitekim boyandı. Referandum gündeme geldiğinde açık maviye boyanmış duvarların üstüne turuncu bezler çekildi. Bu, okul yönetiminin iktidar yanlısı tutumunun açık bir ifadesidir.

İBRAHİM TÜRKMEN
"Arkadaşlık gruplarım, siyasi grup olarak göstermeye çalışıyorlar."

Öğretim görevlisi yetersiz, asistan ders anlatıyor. Asistanın vereceği ne olacak? Arkadaşlık ilişkileri çok kopuk, bizzat fakülte yönetimince engelleniyor. Arkadaşlık gruplarını siyasi grup olarak göstermeye çalışıyorlar. İki-üç kişi birlikte dolaşmayın diyorlar. Yalnızlaştırma, kişiliksizleştirme politikası var.

İ. SERDAR SAYAR
(Veterinerlik Fakültesi)
"Ders dinleyen yok, çünkü anlatım kalitesi yok."

Sinema ve görsel sanatların hiçbirini izleyemiyoruz. Üniversitede insanın kendini yenilemesi olanaksız. Derneğin yararlarından biri, orta öğretimden gelen insanlar sahipsiz kalmayacaklar. Kendi sorunlarına sahip çıkacaklar. Rektörlüğün sportif, kültürel girişimleri var. Sırf kamuoyuna "biz yapıyoruz" izlemini bırakmak için. Bu kulüpler göstermelik, şimdiye kadar bir faaliyetleri de yok.

Cumartesi bile ders var. Vizeler yığılı, dersler oldukça ağır, eğitim çok düzeysiz. Amaç kişiyi sınamak değil, nasıl vizesiz bırakılacağı.

Ders dinleyen yok, çünkü anlatım kalitesi yok. En fazla bir saat dinlenebilir. Bunun anlatma biçimi vardır; öğretim görevlisi monoton, robot gibi kitap okuyup geçer. Ne olduğu anlaşılmaz.

İBRAHİM KILIÇ
(Türk Dili ve Edebiyatı)
"Ben buna üniversite değil, ancak bir medrese derim."

Üniversiteyi kazanmadan önce, kendime göre beklentilerim vardı. Türk Dili ve Edebiyatını okumamın nedeni Türk edebiyatı ve folkloru üstünde çalışmaktı. Çünkü bu doğrudan Kürtçe okumak ya da olanağım olmadığı için bunu seçmek zorunda kaldım. Selçuk Üniversitesi'ne geldiğimde düşündüğüm ve beklentilerimin tam tersi bir ortamla karşılaştım. Genelde Konya'nın yapısı insan kişiliğini olumsuz yönde etkileyecek bir yasaklar bölgesiydi sanki. Gerçi doğudan gelmiş bir genç olarak, oradaki yasaklar ve baskıların çerçevesi çok daha sertti.

Ama, Selçuk Üniversitesinde istediğim olanakları bulamadım. Başta hocaların, hocalık niteliğini taşıyacak bir yapıda olmadığını gördüm; derslerimizin çoğuna da zaten asistanlar gelmekte. Böyle bir eğitim ve öğretimde insan nasıl düşündüklerini yerine getirebilir? Ayrıca hocalar sürekli öğrencileri notla tehdit etmektedirler. Benim anlayışımagöre, üniversitenin insana sağlayacağı en büyük eğitim ve öğretim, ilk önce insana bir kişilik kazandırmasıdır. Eğer bunu sağlayamıyorsa -ki bu sağlanamıyor- ben buna üniversite değil, ancak bir medrese derim.

Fakültede ise öğrencileri sürekli bir baskı altında tutmaları. Bu baskıların en büyük amacı da YÖK'ün atılmalarla ilgili 44. maddesidir. Bu maddeden dolayı, öğrenci hocayla hiçbir tartışmaya giremez, karşıt görüş ileri süremez. Eğer bir karşıt görüş savunursa bu, atılmayı göze almasıdır.

Derslerin fazlalığından öğrenci zaten boş zaman bulamıyor. Bunun yanında her hafta ödevler veriliyor, bu da kendimizi bir üniversite öğrencisi değil, bir lise öğrencisi olarak hissettiriyor. Ödevleri getirmeyen öğrenci ise hocalar tarafından aforoz edilmektedir. Ayrıca Ramazan ayında öğrenciler açıkça yemek yiyemiyorlar; yemek kartı olanlar, hocaların atılma listelerinin başını çekiyor.

Katılım "Dergimiz, tüm ODTÜ'lülerin ortak sesi olmayı hedefliyor."

□ **Katılım nasıl bir süreç sonunda ne tür bir gereksinimden kaynaklanarak yayın yaşamına başladı?**

■ *Katılım'ı çıkarma düşüncesi 9 ay öncesine dayanıyor. Dernek içinde başlayan tartışma süreci genişleyerek dernek dışındaki ODTÜ'lü öğrencile de devamı etti. Böylesi bir süreç gerekliydi ve tüm ODTÜ'lüleri kapsayacak bir dergi alabildiğine geniş bir kesimde tartışılmalıydı.*

Nasıl bir dergi sorusunda odaklaşan tartışmalar, "sendikal nitelikte bir dergi" istemi'nde somutlaştı. Bizim baştan beri savunduğumuz buydu. ODTÜ'de sendikal bir yayın organına gereksinim ardı ve bu dergi herkesin ortak sesi olmalıydı. Hedefimiz bu olunca da akademik-demokratik haklarımıza sahip çıkmak, yaşanılan olumsuzlukları yansıtmak e bunla a alternatif çözümler üretmek, bir üniversite dergisi olarak yapmamız gerekenlerdendi. Elbette böyle bir içeriğe karşı çıkanlar oldu. Ayrıntılara girmeyi gereksiz görüyoruz. Ancak şunu belirtelim ki, tartışma ikna süreci hiçbir zaman bitmedi, bu süreç sürekli olacak.

Dergimiz tüm ODTÜ'lülerin ortak sesi olmayı hedefliyor dedik. Bu aynı zamanda şu gerçeği de beraberinde getiriyor. Katılım, öğrencisinden öğretim üyesi ve idari personeline kadar tüm ODTÜ'lüleri kucaklamak istiyor. Çalışmalarımıza katılan ve dergi üretim sürecine etkin olarak katılan herkesi, aynı zamanda dergimizin yayın kurulu üyesi kabul ediyoruz. Bu süreçe katılan herkes, Katılım'da söz sahibidir.

Sendikal bir yayın olarak, birliği temel ilke kabul ediyoruz. Sorunlarımız, yaşadıklarımız ve bilimsel dünya görüşü bizi bu birliğe zorluyor.

Ayrıca, dergimiz kültürel ve sanatsal ürünlere ayrı bir önem veriyor. Bu konuda ODTÜ'lülerin ürünlerini değerlendirmek istiyor.

□ **Derginiz ODTÜ öğrencileri arasında nasıl karşılandı?**

■ *Genelde olumlu tepkiler aldık. İlk sayı sonunda gördük ki, böyle bir yayın organı çoğunluğun istemiyordi. De gimize değişik kesimlerden yazı gelişi ve çalışmalarımıza katılanların her geçen gün artması bu istemi daha da pekiştiriyor. Derginin çok geniş bir kesim tarafından sahiplenmesi en olumlu yan kuşkusuz.*

Elbette, eleştiriler aldık. Biz yapıcı olan tüm eleştirileri, daha nitelikli bir Katılım'ı üretmede gerekli görüyoruz.

Katılım, ODTÜ'lüler için, sorunların tartışılacağı ve bu sorunlara çözümlerin getirileceği bir platform olmayı hedefliyor.

DDGF heyetinin ODTÜ ziyaretine de "Katılım"ın ilk sayısında yer verilmiş.

YAŞAR YİĞİT

"Gerçek mücadeleye, götürür, mücadele gerçeğe"

Gençlik liderleriyle yaptığımız söyleşileri, SGB (Sosyalist Gençlik Birliği) genel başkanlığı yapmış olan Yaşar Yiğit'le sürdürüyoruz.

□ *Sayın Yaşar Yiğit, sizin de yaşadığınız 12 Eylül öncesi gençlik hareketini bugün nasıl değerlendiriyorsunuz?*

■ Öncelikle dikkat çekmek istediğim bir nokta var. Yaygın olarak ifade edilenin aksine gençlik ile öğrenci gençlik özdeş değildir. Ülkemizin orijinal koşullarının ürünü olarak burada giremeyeceğim nedenlerle gençliğin diğer iki ana bölümü -işçi ve köylü gençlik- hareket içindeki aktif yerlerini henüz alamamışlardır. Bu kaydı koyarak 80 öncesine eğilmek istiyorum.

Söz konusu dönem, içinde 70 öncesinin kalıcı izlerini taşımakla birlikte, görülmemiş bir siyasal çeşitlilik ve her alandaki toplumsal hareketlilik ile karakterize edilebilir.

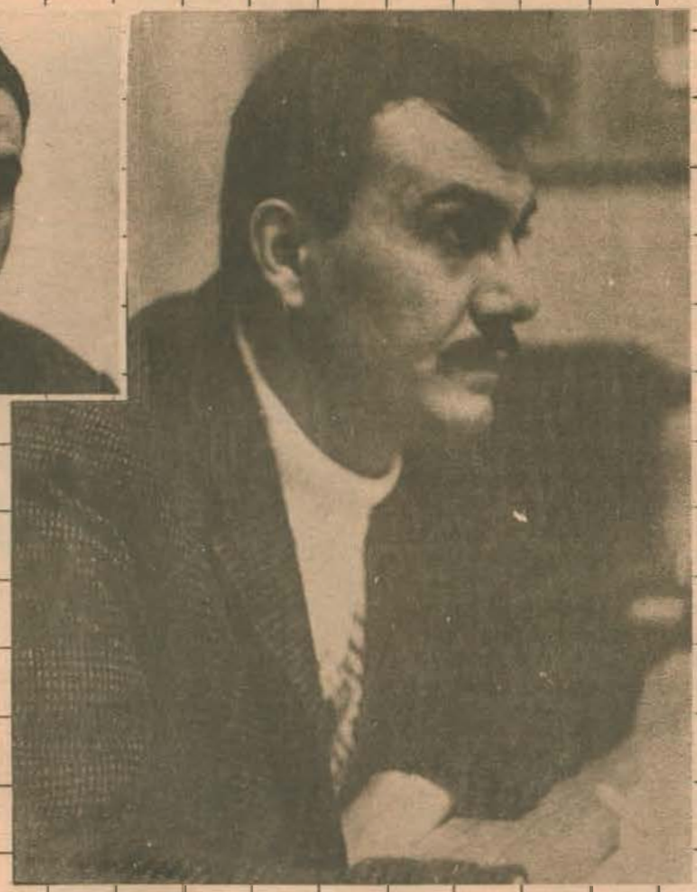

Doğaldır ki bu durum, toplumsal bütünün bir parçası olan öğrenci gençliğe de bire bir yansımıştır. Bire bir diyorum, çünkü Lenin'in de "Gençlik Üzerine"de belirttiği gibi: "Öğrenciler, aydınların en duyarlı tepkide bulunan bölümüdür ve aydınlar, tüm toplumda sınıf çıkarlarının ve politik gruplaşmaların gelişmesini en bilinçli, en kararlı ve en doğru biçimde yansıtan ve ifade eden bir kesimdir."

Sorunuzu biraz daha açarak dört ana başlıkta cevaplamak mümkün.

Sınıfsal olarak gençlik, burjuvaziye karşı, fakat küçük burjuva öğrenci karakterini korumuştur. Mücadeleye yükseköğrenim gençliğinin yanı sıra ilk defa yeni taze güçler -liseli gençler- katılmıştır. Bu katılımın yukarda anladığım gibi işçi-köylü-emekçi gençlik yanı eksik kalmıştır. Bu eksiklik öğrenci gençliğin öncü sınıfla kader birliği etme yönelimini yavaşlatmıştır. Bu bağ zayıflığı nedeniyle öğrencilerin görece bağımsızlığı diğer toplumsal güçlerden zaman zaman kopukluğa yol açmıştır. 12 Eylül sonrasında burjuvazinin, üstelik de en gerici kesimlerinin gençlik üzerinde kolayca egemenlik kurmalarında bu faktörün de küçümsenmeyecek payı vardır.

Bununla birlikte aynı dönemde "işçi sınıfının öncülüğü" anlayışının genel kabul görmesi ve giderek benimsenmesinin altı çizilebilir. DİSK'in 16 Mart öğrenci katliamına tepki olarak 20 Mart 1978'de faşizme uyarı eylemi yapması, işçi-öğrenci dayanışmasının anlamlı bir örneği olmuştur.

Politik olarak gençlik, siyasi iktidarı ve bağımlı kapitalist düzeni doğrudan karşısına alan etkili eylemler koymuştur. Faşist hareketin iktidar destekli aralıksız saldırılarının verdiği ağır kayıplara rağmen bunları göğüslemekteki cesaret ve kararlılığını dost-düşman herkese kabul ettirmiştir. Sosyal demokrasinin en popüler olduğu günlerde bile öğrenci gençlik sola, sosyalist harekete hiç azalmayan bir ilgi göstermiştir. Buna karşın işçi sınıfı politik hareketinin bölünmüşlüğü ve solun dağınıklığının faturasını en ağır şekliyle gençlik ödemiştir.

Öğrencilerin çok hızlı gelişen ve yayılan politik dinamizmi egemen güçleri korkutmuş, onların öfkesini üzerine çekmiştir. Daha sonra 12 Eylül'de en kaba, en acımasız şekliyle görülen gençlik düşmanlığı bir gecede oluşmamıştır. Yıllarca her

şeyin "gençleri'n başının altından çıktığı" yalanıyla şartlandırılan yığınlar, gençlik düşmanlığını onaylar konuma getirilmişlerdir.

İdeolojik olarak gençlik, kendi yerini bulmuş ve teori'k tartışma dönemini en yoğun şekliyle ve bütün nüanslarıyla yaşamıştır. Her ideolojik bölünme ilk yankısını gençlikte bulmuştur. Öğrenciler içinde bilimsel sosyalist düşünceler hızla yayılırken, küçük burjuea radikalizminin eski parlaklığını yitirerek tıkanmaya başladığı gözlenmiştir. Sosyal demokrasinin ideolojik olarak en az gençlikte taraftar bulduğunu eklemeye bile gerek yok.

İdeolojik netleşme ve bölünme anlamında yürünmesi zorunlu bir yolu "İlkelerde Savaş-Devrimci Kardeşlik" şiarının kardeşlik yanının değil -ki biz buna her zaman gereken özeni gösterdik- savaş yanının ağır basmasından ötürü, "gençlikteki ideolojik bölünmeyi maalesef önleyemedik" diyerek reddetmek, kanımca bilimdışı bir yaklaşım olur.

Örgütsel olarak gençlik, eski DEV-GENÇ geleneğini aşan yeni örgütlenmelere yönelmiştir. 73 sonrası hemen ortaya çıkan İYÖD, AYÖD, EYÖD ve BYÖDgibi öğrenci örgütleri hızla safdışı kalarak yerlerini, adı "demokratik kitle örgütü" olan çizgi örgütlerine terkettiler. Çok elverişli şartlar değerlendirilmeyerek, yanlış anlayışların egemen olması sonucu, öğrencilerin birim derneklerine dayalı federatif mesleki kitle örgütlenmesine gidilmedi. 80'e kadar "öğrenim özgürlüğü-can güvenliği" yüzbinlerce öğrencinin ortak demokratik istemi olmasına rağmen, bu büyük potansiyel kendi doğal yatağına akıtılamadı.

Öğrenci haklarının ve demokratik taleplerin savunucusu ve takipçisi öğrenci örgütlenmesinin olmayışının boşluğunu politik nitelikli gençlik örgütlenmeleri doldurmaya çalıştılar. Bir yanda DEV-GENÇ, İGD ve DEV-GÖR gibi "kitle örgütü" iddialı çizgi örgütleri yer alırken; diğer yandan da SGB, GENÇ-ÖNCÜ, GEB gibi parti önderliğini ve siyasal niteliğini açıkça ilan eden "Komsomol" tipte gençlik örgütlenmeleri ortaya çıkmıştır.

Geriye dönüp baktığımızda öğrenci örgütlenmesi ile politik gençlik örgütlenmesi arasındaki işleyiş-mücadele ve misyon farkları acı birer tecrübe olarak karşımızda duruyor.

Şayet, 80 öncesinin kendine özgü dinamikleri'yle nesnel bir değerlendirmesini hep birlikte yapamazsak, asıl felaket bu olacaktır. Haklı-haksız gibi subjektif yaklaşımlardan uzak, olayları kaçınılmazlıkları ve bütün somutluğu içinde ele almayı deneyebiliriz. Bunu başarabilirsek yeni genç kuşağa zengin bir tecrübe sunma olanağını kaçırmamış oluruz.

□ *12 Eylül'ün fiili hışmına uğramış biri olarak gençliğe ne getirdiğini düşünüyorsunuz?*

■ Sizin de dile getirdiğiniz gibi, 12 Eylül'ün fiili hışmına 1984 yılında uğradım. TSİP üyeliği ve SGB Genel Başkanlığından hakkında "gizli örgüt üyesi" iddiasıyla dava açıldı. Tutuklandım ve işkence gördüm. 18 ay Metris cezaevinde yattım. Davam hâlâ sürmektedir.

Sorunuzun şahsımla ilgili olmayan asıl yanını, 12 Eylül'den beri sokakta, siyasi şubede, cezaevinde yaşadıklarımla pekişen düşüncelerimi açayım.

12 Eylül her toplumsal hareketi olduğu gibi gençlik hareketini de sorgulamış; gençliği bilinç, cesaret ve örgütlülük sınavına sokmuştur. Benzeri görülmedik terör ve korku fırtınası, en ince yöntemleriyle buna eşlik eden beyin yıkama kampanyası. Gençlik olarak kayıplarımız akıl almaz boyutlarda. "Ateşin ve ihanetin" içinden geçerek yüzakıyla bugünlere erişen gençlerin sayısı umulanın çok altında.

12 Eylül öğrenci gençliğe, salt işkence, baskı, korku, yasaklar değil; başta YÖK olmak üzere bütün kurumlarıyla anayasal güvencelere bağlanmış, kelimenin tam anlamıyla gençlik düşmanı bir rejim hediye etmiştir.

Geriç arkadaşlar bugünü anlamak için 12 Eylül gerçeğini irdelemeye yeterli özeni göstermiyorlar. Örneğin 85'lere kadar rejimin taktik üstünlüğü ve kazanımları abartılıp yılgınlık ve kadercilik yayılırken, şimdilerde rejimin taktik kayıpları ve geri çekilmesini abartan, öğrenci hakları ve demokrasi mücadelesinin önemine dudak büken sorumsuz yaklaşımlar gündeme gelebiliyor. Hem de, oldu bitti seçim operasyonu ile 95'lere uzanan bir iktidarın hesapları yapılırken.

Bu demektir ki öğrenci gençlik 12 Eylül'ü bütün yönleriyle tanıma ve tartışma konusunda çok eksik. Çoban matı ile oyun almanın tarihe karıştığı artık bilinmeli.

□ *Sayın Yaşar Yiğit, ancak gençlerin başarabileceği bir atakla kurulan öğrenci derneklerini nasıl buluyorsunuz?*

■ Yaşadığımız zaman, gerçekten bir hak alma ve mücadele zamanıdır.

Öğrenciler dernekler kurarak, yürüyüşler yaparak, açlık grevleri ve protesto gösterileri düzenleyerek bunu anladıklarını ispatladılar.

Bilindiği gibi Özal Hükümeti, öğrenci derneklerini rejimin "yumuşak karnı"na saplanan bıçaklardan biri olarak görmüştür. "Tek tip dernek" yasasını meclise getirerek derneklerin işini bitirmek istemiştir.

Öğrencilerin sert tepkisi ve demokratik kamuoyunun duyarlılığı ile saldırı şimdilik püskürtülmüştür.

Yükseköğrenim gençliğinin, tabii ki öğrenci derneklerinin gündeminde dağ gibi yığılmış sorunlar var. Harçlar, atılmalar, yurtlar en ivedi olanları. YÖK Yasası, Dernekler Yasası, düşünce ve örgütlenme yasakları bunları tamamlıyor.

Öğrenciler ile YÖK arasındaki derin uçurum ve çatışmayı özellikle anlamak gerekir.

Mevcut ortam, bütün olumsuzluklara rağmen yeni olanaklar yaratmakta, beraberinde yeni güçleri demokratik hareketlenmeye sevketmektedir. Bu olanakların en önemlisi ise birim öğrenci dernekleridir. Derneklerin yasallaştırılması, birlik ve katılım temelinde canlı bir işleyişe kavuşturulması, öğrenci liderlerinin güncel uğraşı olmuştur. Dernekler derhal "YÖK'e hayır" diyen yüzbinlerce genci kazanmayı ve onları üye yapmayı hedeflemelidir. Şu andaki darlığı ve kısır tartışmaları aşmanın yaratıcı yolları mutlaka bulunmalıdır.

Bizce esas güçlük, öğrenci gençliğin mücadele birikiminin, demokratik kitle örgütü gelenek ve kültürünü içermemesinde yatmaktadır. Başlangıç için, evrensel kitle örgütü ilkelerinden hareketle günün koşullarını dikkate alan -esas alan değil- merkezileşme ve kitleselleşmeyi iki yönlü çizen somut bir modelde anlaşmamak için bir neden yoktur. Artık öğrencilerin derneklerin birer çizgi derneğine dönüşmesine tahammülü yoktur. Aynı şekilde gerçek devrimciliğin son derece amatör yöntemlerle "dernekçilik" derecesi'ne düşürülmesine hiç mi biç tahammülü yoktur.

Öğrenci gençlik bütün demokratik ve toplumsal mevzilerde kıyasıya mücadele vermeden radikal çözümlere ağırlığını koyamayacaktır. Öğrencilerin en masum, en basit ve en temel haklarının doğrudan çiğnenmesi ve ihlali rejimin en zayıf noktasıdır. Buradan vurmak gerekir.

□ *Günümüz koşullarında, gençlik hareketinin gelişim perspektifini nasıl görüyorsunuz?*

■ Bu yılın içinde Cumhuriyet Gazetesi öğrenci gençlerle bir anket yaptı. Anket sonuçları ürkütücü idi. Gençlerin çoğu NATO'ya evet diyor, ANAP'ın icraatını onaylıyor, dernekleri ve dernek üyeliğini ihtiyaç olarak görmüyorlar.

İşte bunun adı depolitizasyondur. 12 Eylül felsefesinin, kendi dünyasına kapanmanın, boş vermişliğin, köşe dönmeciliğin, kendi özüne yabancılaşmanın, politika ve yurt sorunlarına ilgisizliğin başarısıdır.

Ama tekrar ediyorum. İktidardakilerin gençliğe verebileceği hiçbir şey yoktur. Yalana ve göz boyamaya dayalı propaganda, hayatın gerçeklerince bir bir çürütülmektedir.

Gençlik depolitizasyonu kırmalıdır ve kıracaktır!

Ülkemizin içine girdiği nispi demokratik hareketlenme ve politikleşme yeni bir çıkış ve atılımlar için ipuçları veriyor. Peşpeşe çıkan siyasi gençlik yayınları politik gençlik hareketindeki yeni canlanmanın ümit verici belirtileridir. "Solun Birliği"ne duyulan büyük özlem, geçmişin rekabete dayalı kördöğüşünün yeniden hortlamasının önünü tıkıyor, karşıtlarına saygı temelinde dostça tartışma ve diyalogun gelişmesini teşvik ediyor.

Bu süreci içtenlikle onaylayıp, desteklerken; kendimizi nitelik ve misyon olarak diğer sol gençlik örgütlenmelerinden ayırıyoruz. Tarihsel bir hareketin gençlik içindeki yerini alacağımızı açık seçik, gururla söylüyoruz. 1917'de "dünyanın siyasi iklimini kökünden değiştiren" ülke, 70 yıl sonra da dünyanın siyasi iklimini belirlemeye devam ediyor. 21. yüzyıla yaklaşırken yeni sosyalist çağın aydınlığı özellikle gençliğe esin kaynağı oluyor. Gençlik gelecek, gelecek sosyalizmdir. Bu tarihsel gerçeğin 90'lı yılların yaşanımında gençliği sürükleyen maddi toplumsal bir güç olacağını vurguluyoruz.

Gençlik içindeki farkımızın netçe belirlenmesinden, bu anlamda bir bölünmeden korkmuyoruz. Tabiidir ki, bir ve aynı ideolojik düzlemde var olan ayrılığı onaylamıyor, bunu gidermeyi birliğe ilişkin görevlerimizin en başına koyuyoruz. Aynı açıklık ve içtenlikle gençliğin içinde bulunduğu subjektif siyasi sorunları hep birlikte aşacağımıza inanıyoruz.

Eğer, Türkiye ortamı evrensel olarak görülenin aksine devrimci değil muhalif ya da demokrat üretiyorsa, bunun nedeni solun dağınıklığı, halka güven vermeyen tavyuğu ve kitlelerden kopukluğudur.

Sol, sosyalist gençliğin önüne kaçınılmaması gereken tarihsel fırsatlar çıkmıştır. Bu fırsatı ancak öğrenci kitlelerle kucaklaşarak değerlendirebiliriz. Bütün dikkat ve enerjimizi bunu başarmaya yöneltmeliyiz.

Ne kadar iddialı olursa olsun, bunu öngörmeyen, buna hizmet etmeyen her girişim ve anlayış solun bir bütün olarak atılımını geciktirecektir. Daha uzun süreler gençliği faşizmin etkisine terketmenin, sorumluluğunu üstlenecektir.

Gelin kafa kafaya, el ele, omuz omuza verelim. Gençliği faşizmin karanlığından çıkartalım.

Tartışarak çözemeyeceğimiz, güçlerimizi birleştirdiğimizde aşamayacağımız engel yoktur.

Gerçek mücadeleye, mücadele gerçeğe götürür. 87 Türkiye'sinin gençliği için güncel görev işte budur.

Sevgi Gerçektir...

Küçük bir armağan paketi... Bir heyecan... Biraz merak. Bir solukta, ama özenle... Ne güzel, ne güzel, bir kitap... Aynı heyecan... Bir an önce ilk sayfaları görme isteği... İşte kapağın ardında ilk sayfa, sayfanın sağ üst köşesi ve birkaç satır;

Düşenleri nasıl kendine çekerse yer
öyle saklıyorum içimde her sözcüğünü,
hareketini gülümsemeni.

Ve işte sevgi... Bundan daha çok mutlu olabilir mi insan; ya, bundan daha güzel bir şey? Bembeyaz bir duvarı sarıp güneşe ulaşan sarmaşık kadar heyecanlı... Sarı, ılık bir sonbahar günü kadar sakin... Karda yürüyen bir çift ayak izi kadar gerçek... Ve o heyecanı, o sakinliği, o gerçeği paylaşacak kadar yakın ve dost... İşte sevgi...

"Sizce, sizin yaşınızda böyle bir arkadaşlık gerekli mi, neden?"
"Evet, çünkü biz insanız."
Bundan daha yalın, bundan daha derinlikli başka bir yanıt olabilir mi? Sağlıklı, verimli, sevgi dolu bir birlikteliği kurma uğraşının yaşamın neden temel uğraşlarından biri olduğunu, olması gerektiğini böyle içten, böyle gerçek anlatmak ne güzel. Ama en güzeli anlamak, anlayıp paylaşmak.

Çünkü, sevgi insanın en doğalsız duygusu değil midir ve en doğalı... İşte bu nedenle de zorunludur.

Doğalsız, doğal ve zorunlu... Ama... Ya yaşamın gerçekleri?... Ya bizim doğallığımızı kuşatan yapaylıklar?... Bunlar yanıtlanması zor sorular mı?

Hiç de değil. Çünkü sevgi de gerçektir.

□ *Kız-erkek arkadaşlığından ne anlıyorsunuz?*

GÖKHAN (Yenimahalle Endüstri Meslek Lisesi) Her şeyden önce insanın karşı cinsi tanıması gerekir. Böyle bir ilişkiye girmeden önce evlenen kişi mutsuz olabilir.

TAYLAN (Deneme Lisesi) ■ Toplumumuzda bu konu tabu haline getirilmiştir. Oysa, bunun normal karşılanması gerekir. Bu, sağlam yapılı bir toplum için çok önemlidir. İnsanlar, birbirini daha yakından tanıdığı sürece daha çok şey paylaşacaklar ve daha iyi bir iletişim kuracaklardır.

GONCA (Deneme Lisesi) ■ Kişinin, kişiliğinin gelişmesine yardımcı olur. Ayrıca, hayatı diğer bir yönüyle tanımamızı sağlar.

BURAK (Mimar Kemal Lisesi) ■ Bu olay, şu anda sanki bir moda gibi. Herkes sırf biriyle ilişki olması gerekiyor gibi bir düşünceyle gerçekleştiriyor bunu. Bence insanın kız-erkek arkadaşlığı yapmaya iten neden, içten gelen ilk dürtü, karşı cinsi tanıma isteğidir.

□ *Böyle bir arkadaşlık konusunda ailelerinizin tutumu nasıl?*

TAYLAN ■ Aile çok önemli, aile baskısı... Eğer arkadaşınız ilişkisini ailesinden saklıyorsa ve ailesine birtakım yalanlar söylemişse, bu ilişki iki y

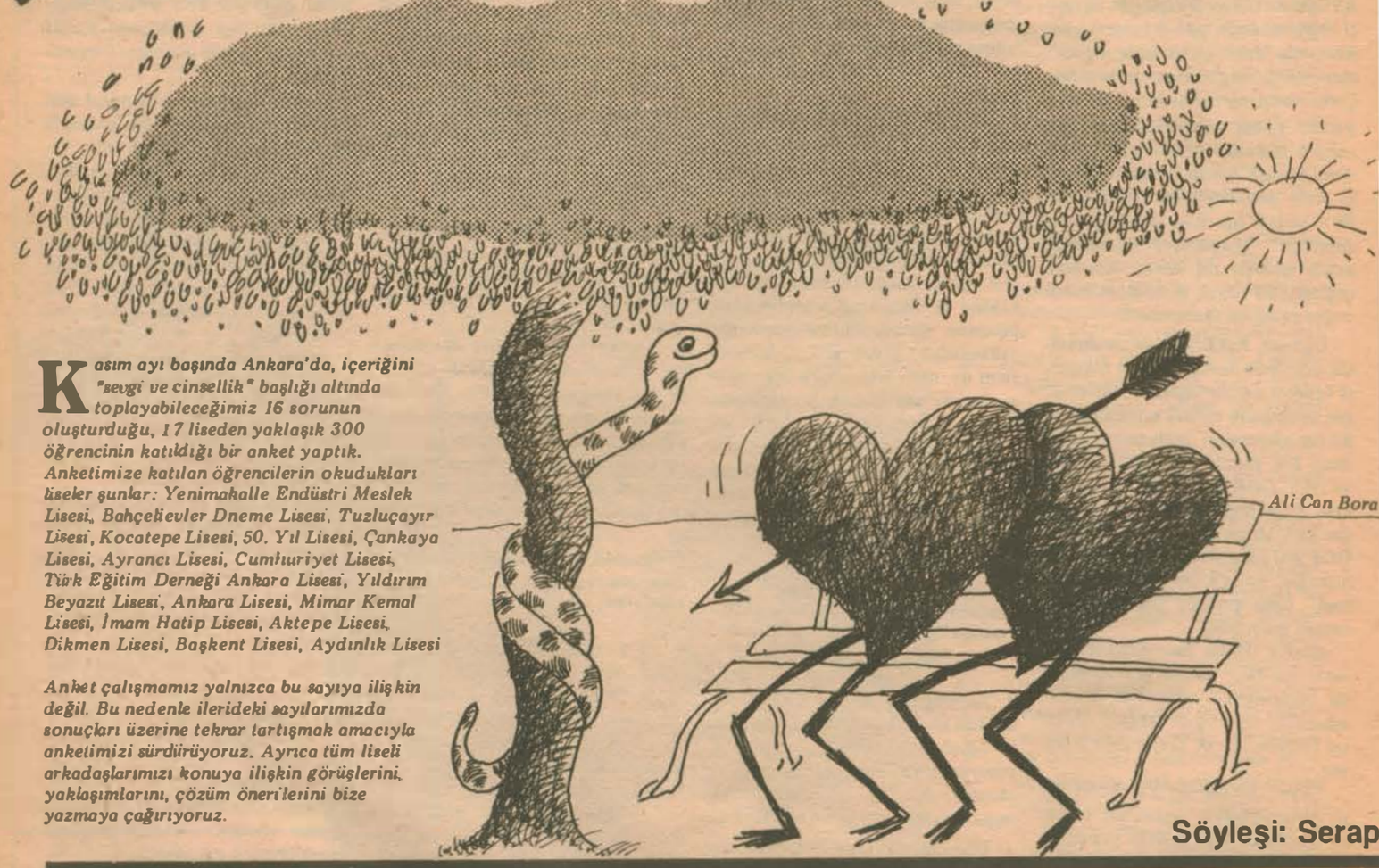

Ali Can Bora

Kasım ayı başında Ankara'da, içeriğini "sevgi ve cinsellik" başlığı altında toplayabileceğimiz 16 sorunun oluşturduğu, 17 liseden yaklaşık 300 öğrencinin katıldığı bir anket yaptık. Anketimize katılan öğrencilerin okudukları liseler şunlar: Yenimahalle Endüstri Meslek Lisesi, Bahçelievler Dneme Lisesi, Tuzluçayır Lisesi, Kocatepe Lisesi, 50. Yıl Lisesi, Çankaya Lisesi, Ayrancı Lisesi, Cumhuriyet Lisesi, Türk Eğitim Derneği Ankara Lisesi, Yıldırım Beyazıt Lisesi, Ankara Lisesi, Mimar Kemal Lisesi, İmam Hatip Lisesi, Aktepe Lisesi, Dikmen Lisesi, Başkent Lisesi, Aydınlık Lisesi

Anket çalışmamız yalnızca bu sayıya ilişkin değil. Bu nedenle ilerideki sayılarımızda sonuçları üzerine tekrar tartışmak amacıyla anketimizi sürdürüyoruz. Ayrıca tüm liseli arkadaşlarımızı konuya ilişkin görüşlerini, yaklaşımlarını, çözüm önerilerini bize yazmaya çağırıyoruz.

Söyleşi: Serap

Liselilerle Sevgi ve Cin

da üç ay sürebiliyor. Bir de insan karşısındakine bağlandığını duyumsuyorsa, tamamen değişik bir durum ortaya çıkıyor.

GONCA ■ Ben ailemden böyle bir baskı görmüyorum. Ama, ilişkimin de belli bir biçimde sürmesini isterler herhalde.

CEVAT ■ Benim ailem ve ailemin bulunduğu çevrede bu tür bir ilişkiyi hoş karşılamazlar. Özellikle kızlar yaptığı zaman hoş olmaz. Bu durum birçok insanı yasak, gizli arkadaşlık kurmaya itiyor.

ERCÜMENT (Yenimahalle Endüstri Meslek Lisesi) ■ Doğrudan bir baskı yok benim üzerimde. Ama, dolaylı olarak mutlaka var. Bir kız arkadaşımla elele gezerken, kimi çevrelerce bu yadırganmıyor, ama bazı çevrelerce çok garip karşılanıyor.

GÜRSEL (Yenimahalle Endüstri Meslek Lisesi) ■ Benim ailem bu konuda olumlu yaklaşıyor. Bana ve kardeşlerime hiçbir baskı uygulamıyorlar. Ayrıca belli bir biçimde olması gerektiğini söylüyorlar.

□ *Kız ya da erkek arkadaşınızla birlikte olduğunuzda genellikle nelerden bahsediyorsunuz?*

BURAK ■ Samimi bir erkek arkadaşıma anlattıklarımı bir kız arkadaşıma anlatsam, bir garip bakar bana. Ben kızlarla genellikle sanat, aktüalite, sosyal konular konuşamıyorum. Ayrıca erkekler başka şeylerden bahsederler, tabii bunları kız arkadaşıma anlatamam.

ERCÜMENT ■ Ben kızlarla fazla konuşacak konu bulamıyorum. Genellikle derslerden okulda bahsediyoruz. Bazen de aile sorunlarımızdan. Ama onlar hep farklı düşünüyorlar.

CEVAT ■ Kız arkadaşlar değişik bir biçimde yetiştiriliyorlar. Fazla dışarıya çıkarılmıyorlar. Onlar da fazla bir şey öğrenmiyorlar. Hele erkeklere karşı hep çekingenler. Öyle olunca da bizim bildiklerimizi anlayamıyorlar.

GONCA ■ Bence kız ve erkekler farklı biçimde yetiştirildikleri için aralarında algılama farkı var. Böylece iletişim güçlüğü oluyor. Örneğin, namus değerlerinin daha katı olduğu çevrelerde kızlar baba ve ağabeyleri dışında erkek tanımıyorlar. Her erkek onlar gibidir sanıyorlar. Ama benim böyle bir sorunum yok. Ayrıca birçok kültürel etkinliğim var. Her zaman erkek arkadaşlarımla konuşacak, paylaşacak bir şeyler buluyorum.

GÖKHAN ■ Liselerde herkes yabancı müzik topluluklarını biliyorlar. Tabii bazıları arabeske ilgi duyuyorlar. Müzikten bahsetmek kolay oluyor. Yani sanattan. Tabii, aynı çevrede yaşayınca çok ortak konumuz olabiliyor. Ancak bu ilişkimiz okulda kalıyor. Bir kıza, gel pastaneye gidelim, biraz konuşalım dediğimde, hemen kendine çıkalım dediğini sanıyor.

□ *Kız-erkek arkadaşlığı içinde cinselliği nasıl görüyorsunuz?*

BURAK ■ Bu durum değer yargılarının türüne göre değişiyor. Kız ve erkek açısından da değişiyor. Bir kızın ne tür bir arkadaşlığı olmalı? Cinselliğe dek giden bir ilişki mi? Yalnızca elele tutuşmak mı? Bu konuda herkes pek çok şey söyleyebilir. Kimisi, bu yaşlarda cinsellik tanınmalıdır diyecektir. Ama burada toplumumuzdaki "namus" denen kavram devreye giriyor. Ben cinselliğin de bir dereceye götürülmesinden yanayım. Çünkü daha ötesi amacını saptıracaktır.

TAYLAN ■ Kız ve erkak arkadaşlığında cinsellik yaşanabilir. Ama sonuçları kötü de olabilir. Biz liseli gençler, cinsellik konusunda fazla bir şey bilmiyoruz. Hatta kendi cinsimizin özelliklerini bile tanımıyoruz. Kimi zaman cinsellik korkutucu bile olabiliyor. Ben bilmeden, yaşayarak öğrenmenin zararlı olacağını düşünüyorum. Bu yüzden ilkokuldan başlayarak, gençlere aşamalı olarak cinsel eğitimin verilmesi gerekiyor.

GONCA ■ Cinsellik bence o kadar önemli değil. Yani, insanlar önce cinselliği tanımalıdır. Daha doğrusu kendini tanımalıdır. İnsan kişiliğini oluşturmadan cinselliği yaşarsa bunalıma düşebilir. Bunun için de önce ailenin ve genel olarak toplumun eğitilmesi gerekir.

□ *İlişki konusunda öğretmen ve okulunuzun sizlere karşı tutumu nasıl?*

GÜRSEL ■ Bazı öğretmenler bizi bir kız arkadaşla gördüklerinde ses çıkarmıyorlar. Bazıları şaka yapıyor. Bazıları ise ceza bile verebiliyor. Hatta bir öğretmenimiz kızlarla aynı sırada oturmamıza engel oluyor.

GÖKHAN ■ Bizim sınıfta, meslek lisesi olduğundan, hiç kız yoktu. Okuldaki diğer kızlarla da arkadaş olamadık. Öğretmenler bu konuda bize hiç yardımcı olmadılar. Zaten, ne rehberlik dersinde, ne de başka derslerde bu konu hiç açılmadı. Okulda bir psikolojik danışmanımız olsaydı, gidip onunla konuşmak isterdim.

GONCA ■ Bazı öğretmenlerimiz ayrı sıralarda oturduğumuzda neden birlikte oturmadığımızı soruyorlar. Birbirimizle dost olmanızı istiyorlar. Hatta onlardan bazılarına gidip özel arkadaşlıklarımızı anlatıp konuşabiliyoruz. Ama, bazıları çok kızıyorlar, sanki suç işliyormuşuz gibi davranıyorlar. Bu yüzden utanıyoruz biz de.

TAYLAN ■ Bence öğretmenlerin farklı davranmalarının nedeni değişik çevrelerde yaşamalarından kaynaklanıyor. Bazıları, özellikle kız arkadaşlara karşı daha katı davranıyorlar. Bence bu konuda onlara ortak bir eğitim verilmeli.

CEVAT ■ Bence, öğretmenlere bizim yaşımızdakileri her konuda eğitebilecek kadar bilgi verilmeli. Kendimizi kız-erkek arkadaşlığı ve diğer konulardaki sorunlarımızı anlatabilecek kadar rahat hissetmeliyiz.

n

sellik Üzerine...

anketten...

"İnsan, kendine yakın bulduğu ve hoşlandığı kişilere sorunlarını anlatına ve içini açma gereği duyabiliyor."

"Toplum, özellikle ailelerimiz anlayış göstermeli ve bunu bir ahlak olayı olarak görmemeli."

"Toplumda bu konu tabu haline getirilmiştir. Oysa bunun normal karşılanması gerekir. Elele dolaşmak, arada bir öpüşmek, yaptırımlarla yasaklanmamalıdır. Bu, sağlam yapılı bir toplum için çok önemlidir."

"Biz yaştaki gençler, sevginin ne demek olduğunu böyle arkadaşlıklarla anlar."

"Bu yaşlarda insanın diğer arkadaşlarından daha yakın bir arkadaşı olması gerekir."

Gürgür'dan

"Bu olayın doğal karşılanması, özellikle toplumumuzda kısıtlanmıştır. Bu da peşinde birçok sorunu sürüklemektedir. Bu nedenle gençler, böyle bir konunun doğallığını anlayabilmek ve huzurlu bir cinsel hayat sürdürebilmek için böyle arkadaşlıklar yapılmalıdır."

"Toplumumuzun değer yargıları, insanı bu konuda köşeye sıkıştırmıştır. Zaten bu konuda çelişkiye düşmeye uygun bir yapıya sahip olan gençler, bu konuda büyük sorunlarla karşı karşıya kalıyorlar. Sorunlarına kendileri çözüm bulmadıkları gibi, çevreden de yardım istemiyorlar."

"İnsanın duygularını anlayan, her şeyi konuşabileceği bir arkadaşa gereksinimi var."

Hizmet Sektöründe Genç İşçiler

Yıldırım Koç

20-25 yıl önceleri Amerika Birleşik Devletleri'ne gidenlerin dönüşleri'nde anlattıkları konulardan biri, gençlerin para getiren işlerde yaygın bir biçimde çalışmalarıydı. Zenginlerin çocuklarının bile sabah erkenden kalkıp gazete dağıttıkları, öğrencilerin kafeteryalarda garsonluk, dükkânlarda tezgâhtarlık yaptıkları; harçlıklarını ve hatta okul giderlerini kendilerinin çıkardıkları anlatılırdı. Bunlar birçok insan için oldukça çekiciydi.

Türkiye'de yaşam son 20-25 yıldır hızla değişti. Kapitalizm hızla gelişti. 1960'lı yıllarda Amerika için anlatılanların azgelişmiş çarpık benzerleri Türkiye'de de yaygınlaşmaya başladı.

Son yıllarda giderek yaygınlaşan bir olgu, gençlerin tezgâhtar, garson, daktilo ve benzeri işlerde çalışmaları. Bu işlerin önemli bir bölümü kısa süreli (geçici). Bir kısmında günlük çalışma süresi normal çalışmanın altında (part-time). Bir kısmında ise "iş bitene kadar" sürüyor. Bu gençlerin çoğu sigortasız (kaçak) çalıştırılıyorlar. Diğer bir deyişle, çalıştıkları Sosyal Sigortalar Kurumu'na ve Maliye'ye bildirilmediğinden, "resmen çalışmıyorlar". Bu gençlerin büyük bir bölümü lise mezunu. Bir kısmı ise hem üniversiteye devam ediyor, hem çalışıyor.

Mehmet Tevlim

Niçin Çalışıyorlar?

Bu şekilde çalışan gençlerin sayısı konusunda hiçbir bilgimiz yok. Devletin olanakları, işçileri, sendikacıları, öğrencileri, demokratları ve sosyalistleri fişlemekte tüketildiğinden, kaçak işçi çalıştıran patronlar rahat ediyor.

20-25 yıl önceleri Türkiye'de "lise mezunu"nun bir itibarı vardı. Lise mezunu askerliğini yedeksubay olarak yapardı. Lise mezunu eğer üniversiteye devam etmeyecekse, gönlünde devlet kapısı yatardı. Kendisini "devlet memuru" olarak düşler; "ameleden" ayrı görürdü. Ortaokul ve lisede başarılı olamayanlar da, o zamanki adıyla "sanat okulu"na verilirdi.

Türkiye'de gelişen kapitalizm bu tabloyu tümüyle değiştirdi.

Bugün Türkiye'de artık lise mezununun ve hatta üniversite mezununun bile bir itibarı kalmadı. Yüzbinlerce lise mezunu kötü bir lise eğitiminin ardından, hayattan kopuk ve en kısa sürede unutacağı bir sürü bilgi parçacığıyla hayata itiliyor. Lisede düşünme ve sorgulama öğretilmemiş. Hatta düşünmemeleri öğretilmeye çalışılmış. Doğrudan üretimde yer alacak bilgi ve beceriden yoksunlar. Erkeklerin önünde bir askerlik sorunu var. Adı üniversite olan bir yükseköğrenim kurumunu şu ya da bu yolla bitirebilme durumunda, hiç olmazsa askerlikte yedeksubaylık umudu bulunuyor. Bunun için de canlarını dişlerine takıp eğitimi sürdürmeye çalışıyorlar. Kızların büyük bir bölümü için ise eğitim bir özgürlük aracı. Ailenin baskısından kurtulabilmenin ve belki de seveceği bir insanla tanışıp evlenebilmesinin yollarından biri; eğitimin sürmesi ve bir işe giriş çalışılması. Bütün bu etmenler, yüzbinlerce insanı eğitimle çalışma hayatı arasında bir çizgide bırakıyor.

Endüstri meslek lisesi mezunlarının çoğunun durumu bundan farklı. Onların becerili emeği doğrudan üretime daha kolay yöneliyor. Onlar kendi gelecekleri konusunda daha net ve açık bir karar daha kolay alabiliyorlar.

Bu genç insanların yaygın olarak ve kötü koşullarda çalışma hayatına kısmen atılmalarında ailelerinin maddi durumu da son derece önemli bir rol oynuyor. İyi giyinmek, arkadaşlarıyla eğlenmek, gezmek, okumak bir gencin en doğal haklarıdır. Bunları gençliğinde değil de ne zaman yapacak? Ama bütün bunlar para gerektiriyor. Gençlerin para kaynağı da aileler. Birçok ailede yalnızca baba çalışıyor, diğer insanlar tüketici durumda. Gencin harçlığı yetmiyor. Gencin kurs masraflarını aile karşılayamıyor. Öyle durumlar oluyor ki, gencin aile bütçesine katkıda bulunması isteniyor. Türkiye'de sermayenin 1980 sonrasında daha da artan hakimiyeti, ücretli ailelerini bunaltıp duruyor.

Genç insan çalışma hayatına itiliyor. Kendisinin ve bir ailenin geçimi için değil; harçlık için, kurs parası için çalışan insan daha düşük bir ücreti kabul eder. Çoğu genç de böyle davranıyor. Aile sorumluluğu olan yetişkin kimselere kıyasla daha düşük ücreti kabul ediyor. Sigorta istemiyor. Sendikayı düşünemiyor. İşçiliğe geçici bir iş gibi bakıyor. Aldığı ücreti cep harçlığı olarak görebiliyor. Kapitalizmin işçi sömürüsünü artıran, genel ücret düzeyini düşüren oyunları karşısında eli ayağı dolaşıyor.

Çalışmak Kötü mü?

Bence çalışmak güzel bir iş. Ama sömürülmeden, horlanmadan, insanın gelişimine engel olmayan bir biçimde çalışmak daha da güzel.

Bugün birçok gencin ailesiyle ilişkileri kötü. Anne-babaların büyük bir bölümü gençlerin sorunlarını anlamıyor ve hatta dinlemiyor. Annenin ve babanın artan ekonomik ve toplumsal sorunları daha da büyüyerek gençlere yansıtılıyor. Ailelerin büyük bir bölümü, çocuklarını (kendi anlayışlarına göre) "terbiye etmek" veya "yola getirmek" için verdikleri harçlığı bir koz olarak kullanıyor.

Çalışma hayatına atılmak genç insanı bir ölçüde bu baskılardan kurtarıyor. Genç insan, ailenin çağdışı baskısından kaçarak, kapitalizmin "çağdaş" köleliğine sığınışı "özgürlük" gibi algılayabiliyor. Genç insanların son yıllarda artan miktar ve oranlarda çalışma hayatına yarın yarmalak atılışlarının nedenlerinden biri, çağdışı aile baskısından bu kaçıştır.

İnsanın kendi emeğiyle yaşamını sürdürebilmesi çok güzel bir duygudur. Ancak daha da güzel olan, insanın çalışmasının kendine ve topluma yararlı bir biçimde gerçekleştirebilmesidir. Kapitalizmde genç insanın güçsüz yanlarından yararlanılır; genç insan alabildiğine sömürülür. Çalışmak insanı geliştirmez, aksine tüketir.

Mehmet Tevlim

Başka bir toplum düşünelim. Gençler eğitim yaşamlarının belirli dönemlerinde hayat okuluna da devam etseler. Ancak bu çalışmaları onların bedensel ve kafasal sağlıklarını daha da geliştirecek biçimde düzenlense. Hayatı öğrenseler, emeğe saygıyı önce kendi emeklerinde yaşasalar. Ailelerin baskısı olmasa. Genç insanlar çalışma yaşamına mevcut koşulların kötülükleriyle itilmese. Çalışma yaşamının insanı geliştiren olumlu yanları genç insanları çekse. Eğitim, yaşamı, sorgulamayı ve öğrenmeyi öğretse; çalışmayla birlikte yürüse ve tüm yaşam boyu sürse. Eğitim ve çalışma genç insanı her açıdan geliştirse ve özgürleştirse. Eğitim gören genç insanın yurt, giyim, beslenme, kırtasiye, eğitim ve sağlık giderleri devlet tarafından karşılansa. Gelecekleri de devletin güvencesi altında olsa.

Genç insanın bu koşullarda yaşaması ve çalışması doğal olarak daha sağlıklı kafalar ve toplumlar yaratacaktır.

Ne Yapılabilir?

Önce bazı anlayışların değişmesi gerekli. Kapitalist sömürünün en vahşi biçimde gerçekleştirildiği işlerde çalışan gençler önce "işçi" olduklarının bilincine varmalıdırlar. Bir üniversite bitirseler de, çok büyük bir olasılıkla, bir yerde ücret karşılığı çalışacaklar. Üniversite bitirmekle sınıf değiştirme olanağının doğduğu yıllar çok gerilerde kaldı. Çalışan genç insanlar kendilerini "işçi" olarak görmeye, kimseyi sömürmeyip kendi emekleriyle geçindikleri için gurur duymaya başladıkları an, sorunların çözümü için ilk adım atılmıştır.

İlk aşama sigortalanmaktır. Hastalık, iş kazası ve meslek hastalığı gibi beklenmedik durumlarda sigortalanmış olmak bazı sorunları çözümler.

Hizmetler sektöründe ve hele küçük işyerlerinde sendikalaşmak bugün çok zordur. Genç işçilerin sendikalaşması daha da çok engelin aşılmasını gerektirir. Hele bu gençlerin öğrenciliği sürüyorsa, sendikalaşmaları zaten yasaktır. Üye olunamasa da, sendikalarla bağ kurmakta yarar vardır. Sendikalarla bağ kuranlar işten atılabilir. Ama kapitalizmde işçilik yapıp da işten atılmayan mı var? Hele ev geçindirme görevi

MİGROS İŞÇİLERİ:

"Gaspedilen haklarımızı alma savaşındayız."

Söyleşi: BÜLENT ERYILMAZ

Koç Holding'e ait Migros mağazalarında Tez-Koop İş'çe başlatılan grev, aradan üç aya yakın bir süre geçmesine rağmen devam ediyor. Koç'u toplu sözleşme görüşmelerini çıkmaza sokmakla suçlayan grevci işçiler, tüm kararlılıkları ile sonuna kadar dayanacaklarını ve kazanacaklarını belirtiyorlar. Aşağıda Migros grevcileri ile İstanbul Büromuzun gerçekleştirdiği görüşmeyi sunuyoruz.

□ *İşverenle sürdürdüğünüz toplu sözleşme görüşmeleri düğümlendi. Bu konuda ne düşünüyorsunuz? Toplu sözleşme için sizin istekleriniz neler, buna karşılık işveren size ne öneriyor?*

■ İşverenle sürdürülen görüşmeler bütün çabamıza rağmen işverenin kasıtlı tavrı nedeniyle çıkmaza girdi. Bence bunun tek sorumlusu, stokladığı mallara zam gelmesini bekleyen Koç'tur. Koç bir yandan stokçuluk yaparken, diğer yandan Migros'ta grev nedeni ile zarar gösterip devlet yardımı alma hesaplarındadır.

Bizim önerdiğimiz sözleşme taslağı mali ve idari konuları içeren 18 maddeden oluşuyor ve bu maddelerin tamamına yakını 12 Eylül öncesi yapılan sözleşmelerimizde yer alıyordu. Bugün gaspedilen bu haklarımızı alma savaşındayız. Koç'un sözleşmeye yanaşmamasının, bozgunculuğunun nedenlerinden biri de bu. Bizim özellikle idari konudaki haklarımızı tekrar elde etmemizi istemiyor. Başımız önde, yılgın işbaşı yapmamızı bekliyor. Ancak hesapları boşa çıkacak. Kararlıyız ve haklarımızı kazanacağız.

İdari konudaki istekleri mizin başında geleni bir baskı ve cezalandırma yöntemi olarak kullanılan "mağazalararası nakil" yönteminin keyfilikten çıkarılarak belli kurallara bağlanması. Bunun yanında fazla mesaiye kalmaya zorlamanın kaldırılmasını ve mesai saatlerinin yarım saat azaltılmasını istiyoruz.

Mali isteklerimiz, 1. yıl 100 bin, 2. yıl 120 bin. Bunun yanında gıda ve yakacak yardımlarının para yerine sözleşmede belirlenecek miktarlarda, mal olarak verilmesini istiyoruz.

Bu isteklerimize karşılık bugün 60 bin brüt veren Koç, 65 bin brüt önerdi. Bize 5 bin lira gibi, bugünün koşullarında komik bir artış öneren Koç, diğer yandan da her işçisinin kendisine maliyetinin 300 bin lira olduğu yalanını yayıyor. Koç'un 300 bin verdiği sadece kendi müdürleri ve idari personelidir. 10 yıllık işçi olarak ben 80 bin lira brüt alıyorum.

□ *Grev süresince karşılaştığınız yasal ya da keyfi, polisiye engellemeler var mı? Kitle örgütleri ve halk, eski müşterileriniz greve nasıl bakıyorlar?*

■ Bizim, mağaza olarak karşılaştığımız yasadışı bir engelleme yok. Zaten grev engellemesi için yasalar yeterli oluyor. Örneğin, çadır kurmaya izin verilmediğinden hasta olan gözcü arkadaşlarımız var. Bunun yanında grevdeki işçinin çalışması, yani para kazanması engellenirken; Koç ana depolarından satış yapabiliyor. Örneğin, Türkay kibritte böyle bir toptan satışa girişti. Biz grevci işçiler olarak, bu satışı engelledik. Bunun dışında pankart ve duyuru asma olanağından yoksunuz. Sesimizi istediğimiz kadar duyuramıyoruz.

Sendikalar ve diğer kitle örgütlerinin, halkın dayanışması çok güzel. Eski müşterilerimiz her geçişlerinde "Ne zaman açılacaksınız? Koç niye istediklerinizi vermiyor?" diye soruyorlar. Açıklamaya çalışıyoruz, ancak tek tek açıklamalar yetersiz kalıyor. Bu konuda, özellikle pankart asmamızın yasak olduğu göz önüne alınırsa; derginize ve tüm demokratik basına büyük görevler düşüyor. Sorunlarımıza, isteklerimize daha çok yer vermelisiniz.

□ *Peki, grev yasalarında ve bu yasaların uygulanmasında 80'den beri bir değişme, olumlu yönde bir gelişme görüyor musunuz? Yani sizce hak kazanımında bir kolaylaşma var mı?*

■ Şüphesiz var. Her ne kadar grev yasaları patronlardan yana olsa da, 80'den beri az da olsa kimi değişmeler var. Daha rahat greve çıkabiliyoruz, grevde polisin engellemeleri daha azaldı; sözleşmelerde hak kazanımı daha arttı. Örneğin 85'te imzaladığımız sözleşmede isteklerimiz o günün koşullarında daha azdı, grev süresince büyük baskı ve sorunlarla karşılaşmıştık. Halk bize yaklaşmaktan çekinmiyordu, dayanışma azdı.

Bana kalırsa ülkede görülmeye başlayan demokratikleşmenin artmasına bağlı olarak grev yasaları yasada ve uygulama alanında yıpranıp yıpranışayacak; demokrasi arttıkça sözleşmedeki kazanımlarımız da daha artacaktır.

□ *Belki cevaplaması zor bir soru olacak ama, sizce kazanma şansınız nedir? Ne de olsa karşınızda tekellerin başlarından biri, yabancı tekellerin Türkiye temsilcisi Koç var.*

■ Kiminle masaya oturduğumuzu biliyoruz. Koç bugün devlet içinde devlet kurmuş, ülkenin her yanına uzanmış biri. Biz onun yanında devede kulak gibi kalıyoruz, bunun bilincindeyiz. Ama bildiğimiz bir şey de, asıl güçlü olanın biz ve bizim birliğimizin olduğu. Migros işçileri olarak hep birlikte kararlı olarak greve çıktık. Birçok mağazada aynı grevi sürdürmenin getirdiği sorunları aştık. Bugün bütün Migros mağazalarındaki grevci işçiler tek bir işçi gibi tavır alabiliyoruz. Birlikteyiz ve kazanmaya kararlıyız. Grevi aylarca sürdürebilecek gücümüz ve inancımız var.

□ *Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?*

■ 1980 öncesi sözleşmelerde kazandığımız haklarımızı tekrar elde etmeye çalışıyoruz ve bu yolda tüm halkımızın, demokratik kitle örgütlerinin maddi ve manevi alanda desteğini, dayanışmasını bekliyoruz. Güçlüyüz ve kazanacağız. Kazanan sadece biz olmayacağız; demokrasiden yana, işçi haklarından yana tüm çevreler, emeğin ve emekçinin yanında olan tüm çevreler kazanacaktır.

olmayan genç işçi için hak aramak çok daha kolaydır. Sırtında yumurta küfesi yoktur. Bugün bir işten atılan, bu kötü koşullar ve düşük ücretle çalışmayı kabul ettikten sonra (bu işsizlikte bile) iş bulabilir. Holdinglerin hâkimiyetinin daha yoğun olduğu sanayi sektöründe kara listeler yapıldı ve işletildi ama, küçük işletmelerin yaygın olduğu hizmetler sektöründe kara listelere henüz rastlamadık.

Sonuç

Genç insanların çalışması güzel bir şeydir. Ama sömürünün ve horlanmanın olmadığı bir toplumda, genç insanı daha da geliştirmeyi ve özgürleştirmeyi amaçlayan bir çalışma çok daha güzeldir.

"YAŞAMAK BİR HAKTIR, ÇALIŞMAK DA ÖYLE."

Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu (DDGF/WFDY) ile Yunanistan Komünist Gençlik Örgütü (KNE)'nin ortak düzenlediği, "Avrupa Gençliğinin Yaşama ve Çalışma Hakkı" konulu seminer Atina'da 22-25 Ekim tarihleri arasında yapıldı. Toplantıya DDGF, Uluslararası Öğrenci Birliği (UÖB/IUS), Uluslararası Sosyalist Gençlik Birliği (IUSY), Dünya Sendikalar Federasyonu (DSF/WFTU) gibi uluslararası kuruluşların yanı sıra, 24 Avrupa ülkesi ve Batı Berlin'den DDGF üyesi gençlik örgütleri; Yunanistan gençlik örgütleri ve sendikal kuruluşları ile Federal Almanya'dan Jugend Politische Blatter, Yunanistan'dan ODIGITIS, Türkiye'den YARIN olmak üzere üç gençlik dergisi katıldı.

Gençliğin çalışma hakkı, çalışma istemi ve koşullarına ilişkin konuların ele alındığı toplantıda, üzerinde ağırlıkla durulan sorunların başında ekonominin militarizasyonu, militarizmin iş olanaklarına olumsuz etkisi, gençliğin barış içinde yaşama hakkı, yeni teknolojilerin uygulanması ve bunun gençliğin üretim süreci içinde yer almasıyla bağlantısı geliyordu. Ayrıca, Gençlik Hareketinin Mücadelesi ve Ortak Eylem başlıklı iki bölümde, dünyadaki ve tek tek Avrupa ülkelerindeki gençlik hareketinin biçimi, etkisi; gençliğe karşı kullanılan silahlar olarak "marjinalleştirme ve otoriteryenizm"; gençlik hareketinde birliğin sağlanmasının koşulları, eylem biçimleri ve benzeri konular tartışıldı.

Gerek bilgilenme, deneyim aktarımı, gerekse Avrupa gençlik örgütleri arasındaki dayanışmanın güçlenmesi açısından çok yararlı olan bu toplantıya, YARIN'ın katılımının özel bir önemi vardı. Türkiye gençlik hareketinin uluslararası platformlarda daha iyi tanınması; gençliğin enternasyonalist dayanışmasının Türkiye'deki kampüslere, fabrikalara, liselere, cezaevlerine, genç insanların okuduğu, çalıştığı, mücadele ettiği her yere dinamik, yaratıcı gücünü kattığı her alana, soluduğu havaya, dinlediği türküye karışabilmesinin en geçerli yollarından biriydi bu. Türkiye gençliğinin sesini böylesi platformlara ulaştırabilmek için bundan sonra YARIN daha etkin çalışacak; yayınlarıyla hem dünya gençliğinin mücadelesini Türkiye'ye, hem de Türkiye gençliğinin demokrasi, barış, sosyalizm doğrultusunda attığı emin adımları dünyaya duyurmayı sürdürecek.

Seminerde YARIN'ı temsil eden Yasemin Çongar'ın izlenimleri; toplantıya katılan gençlik örgütleri temsilcileriyle yaptığı söyleşileri önümüzdeki sayıda yayımlayacağız. Bu sayfalarımızda ise, toplantının bitiminde yapılan ortak açıklamaya yer veriyoruz.

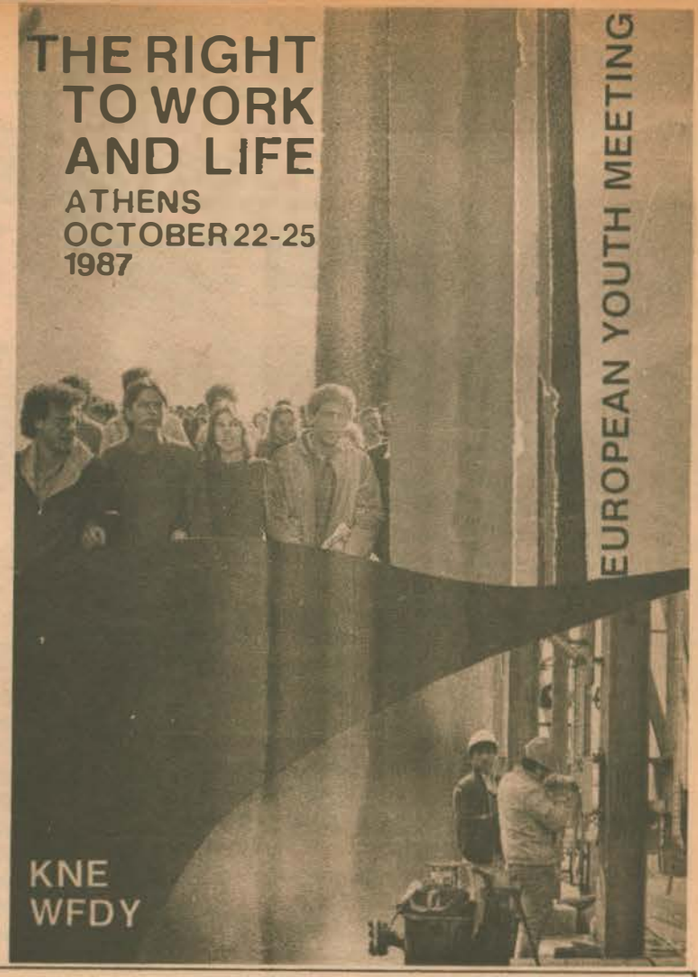

DDGF ve KNE'nin Birlikte Düzenledikleri Avrupa Gençlik Toplantısı Yapıldı.

DDGF ve KNE'nin girişimiyle düzenlenen ve 4 uluslararası, 24 Avrupa ülkesinden de 32'ulusal örgütün katıldığı 'Avrupa Gençliği: Çalışma ve Yaşama Hakkı' konulu seminer, 22-25 Ekim tarihleri arasında yapıldı.

"Demokratik bir diyalog havası içinde yapılan toplantıda, zengin bir görüş alışverişi ve değişik Avrupa ülkelerindeki gençliğin durumuna ilişkin deneyim aktarımı gerçekleşti. Gençliğin çalışma ve yaşama hakkını ilgilendiren çeşitli politikalar üzerinde verimli bir tartışma gelişti.

"Katılımcılar gençlik hareketinin durumunu ve hedeflerini, gençliğin politik örgütlerde ve sendikalarda çalışmasının gençlik hareketinin gelişimine etkisini de tartıştılar. Batı Avrupa'da yakın zamanda meydana gelen büyük gençlik ve öğrenci eylemleri üzerinde önemle duruldu. Bu eylemlerin temelini oluşturan istemler, eylemlerin biçimi ve yöneliminin yanı sıra farklı ülkelerde gerçekleşen eylemlerin ortak noktaları tartışıldı, vurgulandı.

"Öte yanda, gençliğin çalışma, eğitim ve kültürel yaşamını ilgilendiren haklarıyla, günümüzün temel görevi olan barışın korunması, nükleer silahların tümüyle yok edilmesi, askeri harcamaların kararlı biçimde azaltılması hedefleri arasındaki sıkı bağlantıya dikkat çekildi.

"Batı Avrupa gençliğinin işsizlik sorununun ulaştığı boyutlara da dikkat çekilirken; giderek artan sayıda genç insanın geçici ve güvensiz işlerde çalışmak zorunda olduğu da belirtildi. Bu durum gençleri, üretim ilişkilerini daha yüksek kârlar elde edebilmek amacıyla daha keskin sömürü yöntemlerine dayalı biçimde yenileme uğraşı içindeki tutucu politikaların boy hedefi haline getiriyor. Böylesi işlerde çalışan genç insanların yaşamları giderek daha sorunlu, daha güvensiz bir hal alıyor ve daha düşük bir standarda oturuyor.

"Üretim ilişkilerini bu çerçevede yenileme doğrultusundaki politikaların gençlik haklarına her yönden bir saldırı olduğunu belirten katılımcılar, bu girişimlerin gençlik hareketine de bir darbe indirmek amacını taşıdığını savundular.

"Üretim-emek ilişkilerinin, emekçilerin daha yoğun bir sömürü altında kalmasını sağlayacak biçimde değiştirilmesi; eğitim sisteminin yeni tutuculuğun istemleri doğrultusunda yeniden yapılandırılması; sermayenin çıkarları temel kıstas alınarak uygulamaya konulan yeni teknolojiler; ekonominin giderek daha yoğun biçimde militarizasyonu ve bunun toplumsal yaşama etkileri hemen tüm Batı Avrupa ülkelerini yakından ilgilendiriyor.

"Aynı zamanda, Avrupa gençliği, bu kıtada ve tüm dünyada barışın korunması temel görevinden kaynaklanan pek çok karmaşık görevin sorumluluğunu taşımasının yanı sıra, bilimin ve teknolojinin hızlı evrimi de genç insanların karar alma süreçlerine daha etkin katılımını gerektiriyor.

"Bu saptamalar, gençlik hareketleri ve örgütleri arasındaki işbirliğinin sağlamlaştırılmasını ve daha somut biçimlere dönüştürülmesini gerektiriyor. Toplantıya katılan delegeler, seminerin buyönde olumlu bir adım olduğu görüşünde birleştiler. Ayrıca, düzenli ve ayrıntılı deneyim aktarını, bu konularda görüş alışverişine daha sık olanak yaratılması, gençlik örgütleri arasındaki koordinasyonun geliştirilerek, ortak ve paralel eylemlerin artırılmasının önemi üzerinde de duruldu. Bu amaçla, bilgi alışverişinin geleneksel yöntemleri dışında, daha geniş ve çok çeşitli biçimlerde sağlanacak bir diyalog, Avrupa ilerici gençlik örgütleri arasında geliştirilmelidir. Eşitlik ve karşılıklı saygıya dayalı bir diyalog olacaktır bu.

CÜNEYT ARCAYÜREK

"Topyekün sivilleşmenin tüm kural ve koşullarını gerçekleştirmek, gerçek sivilleşmenin kapısını açmak gerek."

Sayın Cüneyt Arcayürek ile dokuz yıllık bir sıkıyönetim dönemi'nin ardından Türkiye'nin sivilleşmesi'nin neresinde bulunduğuna ve sivilleşmenin gerçekleşmesine yönelik temel yaklaşımlarına ilişkin yaptığımız kısa söyleşiyi aşağıda sunuyoruz.

□ *Sıkıyönetimlerin kalktığı dönemde Türkiye sivilleşmenin neresinde?*

■ Bir ülkede sivilleşmenin bölük pörçük gerçekleşebileceğine inanmıyorum. Aslında ilk önce "kafalarda sivilleşmeyi" sağlayabildik mi, yoksa sivilleşme isteklerinin yanı sıra kafaların arkasında hâlâ kuşkulu, kaygılı kimi irdelemeler, istekler yatıyor mu?

Orgeneral Öztorun'un genelkurmay başkanlığına getirilmemesi, basında ve aydın çevrelerde sivilleşmeye açılan önemli bir hükümet davranışı olarak nitelendi. Bana kalırsa, asıl nedenler araştırılmadı. Emekli Orgeneral Öztorun'un Kara Kuvvetleri komutanlığında, daha önceki görev günlerinde ANAP iktidarına, Başbakan Özal'a sıcak gözle bakmadığı söyleniyordu. Bir yerde bu olgu, açıkça yazıldı, ama satırlar arasında kaynadı gitti.

Kuşku yok Özal, ülke sorunlarına bakış açısında, belki de uygulamalarda kendine ters düşen bir askeri otoriteyi tepe noktasına getirmek istemiyordu. Şöyle bakalım: Eğer sayın Öztorun, ANAP iktidarına yatkın bir kimlik gösterseydi, aynı işlem yapılacak mıydı, yoksa bugün Genelkurmay Başkanlığı görevini üstlenmiş mi olacaktı?

Bu sorular akla gelince son değişim sivilleşmenin ötesinde kimi kaygılardan yola çıkan bir uygulama gibi görünüyor. Bir başka bakışla askeri kesimin geleneksel kuralları, kim önder olursa olsun gerekli gördüklerinde pek değişecek sanılmamalı.

Başbakanın bir "protokol sorunu" altında kimi yenileşmelere yol açmayı istediğinin yazılmasından sonra, Çankaya Köşküne duyurulduğu anlaşılan askersel tepkilerden sonra, Başbakanın "irdelenen yöntemlerin uygulanmasını düşünmediğini resmen" açıklaması bir başka gösterge değil mi?

Anlaşılan askersel yöneticiler Genelkurmay'ın Milli Savunma Bakanlığına bağlanmasına yanlı değiller. Öteden beri yaşattıkları "devletin içinde, ama yürütmenin dışında kalan bağımsız kimliği" saklı tutmayı yeğlediklerini duyurmuş olmalılar...

Bir örnek vermek gerekirse, söyleyeyim: Hemen bütün kitaplarımda uzunca değindiğim gibi -ve eğer gerçek sivilleşmeye gitmek istiyorsak-, bu ülkede bir anayasa var, bu anayasaya göre her kurumun yeri, görevi, sorumlulukları belli, belirli. Ama, içhizmet talimatnamesi de var. Eski koşullarda yazılmış bu talimatnamenin 34 ve 35. maddeleri "hem müdahaleye bir anayasa hükmü gibi yer veriyor, hem de askerlerin siyasetten uzak kalmalarını" saptıyor. Sivilleşme ise, anayasaya ters düşen uygulamalarda baş madde olarak kullanılan bu türden hükümleri değiştirmek gerekmez mi?

1950'den sonra gelen Demokrat Parti iktidarında bir ara ve iktidarın hemen ilk günlerinde Milli Savunma Bakanlığına emekli Albay Seyfi Kurtbek getirilmişti. Atak insandı. Bugün konuşulanları 37 yıl önce açıktan söylemese bile, yapmaya kalkışmıştı. Genelkurmay'ın bütün öğeleriyle bakanlığa bağlı kadrolar olduğunu söyledi, bu yolda davranış gösterdi. Kısa süre sonra özgürlükleri, demokratik kuralları bütünüyle getireceği vaadiyle iktidara gelen DP hükümeti, Kurtbek'i kenara alıverdi.

Demokratik cumhuriyet tarihine bakalım. Gelen geçen her hükümette Savunma Bakanları, "genelkurmayla uyum sağlayacak" kişilerden seçilmiştir. Daha ötesi bakanlara, Meclis'te ve yeri geldiğinde silahlı kuvvetlerce hazırlanan yazılı metinlere göre sözcü görüntüsü vermişlerdir.

Protokolu düzenlemek için kimi girişimler yapacaksın, ama işleyişte önem taşıyan yasalardan tutun da, geleneksel, talimatnameli gerçekleri yerinde bırakacaksın; istenilen sonuca kolaylıkla varılmasını sağlayacak yöntem bu değil. "Topyekun sivilleşme"nin tüm kural ve koşullarını bir paket içinde gerçekleştirmek, gerçek sivilleşmenin kapısını açmak gerek.

Başbakanın hemen her gün ileriye dönük bir "proje" ürettiği yazılıp çiziliyor. Yalanlamasına karşın, belki de aklında -kendi çıkarlarına göre- sivilleşmenin kimi yöntemleri de olabilir. Yarım yamalak, sadece kişiliğine övgü payı çıkarılmasını sağlamak için yapılacak yüzeysel düzenlemeler çözüm değildir, soruna çare değildir.

Diyelim ki, Savunma Bakanlığı müsteşarlığına bir sivil gelecek. Ama uygulamada ne değişecek?.. Diyelim ki, yazıldığı gibi Savunma Bakanlığını Başbakan üstlenecek... Asker kesiminin kendi iç bünyesindeki işleyişlere el uzatabilecek mi, çıkması olası sürtüşmeleri hangi yasal dayanakla önleyecek?

Daha bir yığın soru...

Sadece sivil kafasındaki sivilleşme isteği yeterli değil. Askeri kesimin aynı koşuta gelmesiyle kimi sonuçlar kendiliğinden doğabilir.

Biz, bugün hangi noktadayız, bu da belli değil. Geçmişte pek görmedik, geleceğin getirecekleri ni zamana bırakalım.

Ali Can Bora

Vehbi Dede'den Öğütler

Taner Gürel

Yaşayan tarih Vehbi Dede'nin son yapıtını okudunuz mu? Okumalısınız. Yakın tarihimizin gizli kalmış köşelerine tutulan bir projektörle o günleri yeniden yaşadığınızı duyumsayacaksınız. *"Hatıralarım, Görüşlerim, Öğütlerim"* adlı bu başyapıtla, Vehbi Dede'nin bunalımdan esenliğe çıkan bir topluma nasıl yön verdiğini göreceksiniz. Bilirsiniz; bunalım dönemlerinde toplumlara yol gösteren bir peygamber, bir politikacı, bir asker, bir filozof, bir sihirbaz çıkar. Emirler, kurallar ve öğütlerle, toplumu bunalım tünelinin ucundaki ışığa taşırlar. Vehbi Dede'nin yapıtında tüm bu bireylerin özelliklerinin bir insanda nasıl toplanmış olduğunu göreceksiniz. Düşünce kıvraklığında bir filozof, öğütlerinin sonucunu sabırla bekleyen bir peygamber, meydan savaşlarını kazanma isteğindeki bir asker, güçler dengesini her eyleminde ince hesaplara vuran bir politikacı her sözcükte, tümcede, sayfada size gülümseyecek. Hatıralarını okurken bir meddahın tatlı dili ile tarih içinde koşturup duracaksınız.

Vehbi Dede'nin hatıraları, görüşleri ve öğütlerinin nasıl bir yaşam biçemi oluşturduğunu anlamamız için seçilmiş birkaç örnek üzerinde durmakta yarar var.

Yıl 1975, Temmuz'un 25'i. Vehbi Dede kâğıtı kalemi eline alıp, zamanın başbakanı Bülent Ecevit'e bir öğütler manzumesi yazar. Öğütlerini kaleme almadan önce CHP'nin programını incelemiş, dünyadaki sosyal demokrat hareketlerle aralarındaki uzlaşmaz noktaları saptamış; programda katılmadığı noktaları filozof-siyasetçi ustalığıyla Ecevit'e anlattıktan sonra, *"ABD ve Avrupa ile olan münasebetlerimizin yeniden düzenlenmesi, memleketimize çok pahalıya mal olmaya devam eden Kıbrıs işinin sonuçlandırılması için, hiç olmazsa muvakkat bir zaman için, memleketin iki partisinin CHP ve AP'nin koalisyon kurmalarının memleketimize hayırlı ve yararlı olacağı kanaatindeyim."* Çünkü, Vehbi Dede'nin deneyimlerinden öğrendiği bir tek şey vardır: *"Memleket iyi idare edilmediği zaman, bundan en ziyade zarar görenler sanayiciler ve işadamlarıdır."* Vehbi Dede'nin öğüdünü o günlerin telaşı içinde anlamayan politikacılar, zamanla ne demek istediğini anladılar.

Biliyorsunuz, bir zamanlar *"O hale gelinmiştir ki, öğretmen öğrencisinden; amir memurundan; anne-baba çocuğundan; fabrika müdürü işçisinden korkar olmuştur. O zamanın Cumhurbaşkanı Sayın Fahri Korutürk ile MGK'nın uyarıları nazarı dikkate alınmadığı için Silahlı Kuvvetler mecburen devlet idaresini ele almışlardır"*. Yeniden memurun amirden, çocuğun anne-babadan, işçinin fabrika müdüründen korkmasının sağlandığı olağan hale gelmek için hemen çalışmalar başlamıştır. Görev ve sorumluluk bilincine sahip olan her yurttaş gibi Vehbi Dede de kendisinedüşeni yapmak amacıyla derin düşüncelere dalmıştır. 1960 sonrasında oluşan görüş ve düşüncelerini, yaşamının 1973-1980 yılları arasındaki en kâbuslu yıllarının imbiğinden geçirerek Kenan Paşa'ya bir mektup yazar. *"Nelere Dikkat Edilmelidir?"* adlı raporunda 15 madde vardır. Metin çözümlemesi yapmak isteyen araştırıcılar göreceklerdir ki, tek tek bu maddeler irdelendiğinde, ulusunun yazgısı üzerinde titizlenen bir insanın değindiği sorunlar yaşamın kaldıraç noktalarıdır. Birinci maddede, ordunun yıpratılmaması için özen gösterilmesini ister. İkinci maddede, "hür demokratik parlamenter" sisteme göre anlaşmalar düzenlediğimiz Batı dünyasında, "vaktinde demokrasiye dönüleceği" inancının sarsılmamasının sağlanmasını diler. Dördüncü maddede, rejime gelecek eleştirileri önceden sezen bir devlet adamı kişiliği sergiler. "Şimdi, 'faşist ordu iktidara geldi, kapitalistlerle birleşerek, Türk işçisini istismar ediyor' propagandası yapılmaktadır" diyeceklerdir; uyarısını yaparak, işçi hakları ve sendikal sorunlar üzerine görüşlerini dile getirir. Bu görüşler yakın tarihimizin en özgür görüşlerini ve içeriğinin özüdür. Yıllardır yapılan her düzenlemede birçok kıymetli bürokratın, dedikodular nedeniyle yıpratıldığını, yetenek ve becerilerinin tüketildiğini bilen Dede 11. maddede, o zamanlar devlet bakanı ve başbakan yardımcısı olan Özal'a ilişkin dedikoduların önünü kesmek için fikrini açıklar. *"Turgut Özal bir dahi değildir... Fakat, bu nazik dönemde, mevcudun içinde, meselelerimizi en iyi bilen insandır. Dedikodulara bakmadan kendisini tutmakta fayda vardır!"* der. Din işlerinden, nüfus planlamasına; devlet memuru atamalarından, polis teşkilatı-

Girgir'dan

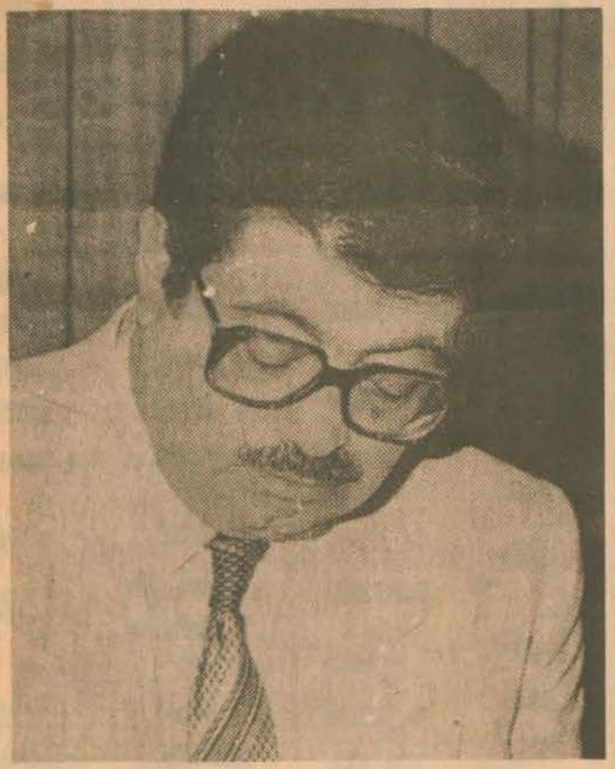

nın düzenlenmesine; vergi yasalarından kıdem tazminatına dek her şeyi düşünür ve çözümler önerir. Vehbi Dede'nin dikkat edilecek öğütleri bize sunulan bir yaşam biçemi olur.

Hür dünya, sürekli kendisini yenileyecek düşünceler üretmektedir. Yeni düşünceler doğrultusunda ilişkilerin de yeniden düzenlenmesi, sağlamlaştırılması gereklidir. Hür dünyanın düşünenleri ülkemiz zevatına bir öneride bulunarak, "Sizde ucuz işgücü, bizde bitmez tükenmez sermaye; meyvelerini birlikte yiyelim" derler. Vehbi Dede soyulmuş sosis, el değmemiş et, bacasız sanayi, elma-portakal ihracatı gibi alanlara yatırımlara başlar. Ülkesinin bu denli güzel kıyıları, ormanları olduğunu gavurlardan öğrendiği için büyük bir üzüntü duyar. Dede'nin yatırım yaptığı her alana bir vakıf kurduğu ve bu vakıfların eleman yetiştirdiği bilinir. Turizm işlerimiz de bir vakfa kavuşur. Dede daha önce de birçok vakıf kurmuş, gençlerin buralarda yetişmesi için çaba harcamıştır. Yakın arkadaşları, öğrencilerin anarşistliğinden korktuğu dönemlerde, Dede okulları dolaşmış; akıllı, uyumlu, çalışkan öğrencileri fabrikalarına çağırarak eğitim-üretim bağını kurmuştur. Arkadaşı İhsan Doğramacı'ya verdiği öğüt üzerine de YÖK'ün başı pilot çalışmalara başlamıştır.

Vehbi Dede'nin "Hatıraları, Görüşleri ve Öğütleri" aslında gençliğe bir armağandır. Yıllar öncesi "Ehliyet alın, İngilizce öğrenin, daktilo kullanın" üç emrinden sonra oto, daktilo ve İngilizce kurs sanayii büyük bir atılım yapmıştı. Dede bu denemesinden aldığı güçle gençliğe başarılı olmanın on altın öğüdünü armağan ediverdi. "1- *Çalışmak için zaman ayır.* (Bu, başarının bedelidir.) 2- *Düşünmek için zaman ayır.* (Bu, kudret ve kuvvetin kaynağıdır.) 3- *Eğlenmek için zaman ayır.* (Bu, genç kalmanın temelidir.) 4- *Okumak için zaman ayır.* (Bu, bilginin temelidir.) 5- *İbadet için zaman ayır.* (Bu, yücelmenin yolu, gözlerden ve ruhtan, dünyevi kir ve tozların yıkanmasıdır.) 6- *Başkalarına yardım için ve arkadaşlarından hoşlanmak için zaman ayır.* (Bu, mutluluğun kaynağıdır.) 7- *Sevmek için zaman ayır.* (Bu, hayatın kutsallıklarından biridir.) 8- *Hayal için zaman ayır.* (Bu, ruhu yıldızlara eriştirir.) 9- *Gülmek için zaman ayır.* (Bu, hayatın yükünü hafifleten bir boşaltıştır.) 10- *Plan için zaman ayır.* (Bu, ilk dokuz şeyi yapabilmek için lüzumlu zamana sahip olmanın sırrıdır.)"

Hz. Musa'nın On Emri'ni andıran bu biçem, ona Hacı Bayram Veli'nin torunu olmanın verdiği bir erdemdir. Aynı zamanda kişiliğinde barındırdığı filozofluk, politikacılık, sihirbazlık özelliklerinin çok seslilığidir. Ermiş insan torunu olma özelliğini onun vergi politikasında da görürüz. Dünyada vergi kaçırmayan kaç kişi vardır bilinmez ama, kesin bir şey vardır ki, Vehbi Dede vergi kaçırmaz. Kimi kuruluşları için ortalığa son zamanlarda "hayali ihracat yapıyor" söylentisi yayılmıştır. Eğer öyle bir şey varsa bile, bu ihracatı düşünme bedeli olarak algılanmalıdır. Çünkü, Vehbi Dede kadar ülkesinin çıkarını düşünen bir insan daha yoktur. ABD Dışişleri Bakanı Shultz, İstanbul'un tarihi ve turistik yerlerini gezdikten sonra işadamları ile yemek için biraraya gelmiş. Vehbi Dede aklını kurcalayan sorunları Shucltz'a aktardığında adam küplere binmiş. Vehbi Dede konuşmasında, kısaca özetlersek, ABD ve Türkiye arasındaki ticaret dengesizliği üzerinde durmuş, "Siz bizden don, fanila, atlet almazsanız serbest ve dengeli ticarete engel çıkarmış olursunuz" demiş. İlkin kızan Shultz, sonra olayı kavramış, gerekenin yapılacağını söylemiş.

Vehbi Dede, her fani gibi toprağa yakın olduğunu bilerek yaşamaktadır. Bu nedenle Atatürk'ün vasiyetlerine zarar verilmesi konusunda pek duyarlıdır. Mevcudun içinde meseleleri iyi bilen adam Turgut Özal'ın KİT'leri özelleştirmesine, vasiyete ihanet diye şiddetle karşı çıkmaktadır. Vehbi Dede'nin tek özlemi vardır: Ata'nın Avrupa uygarlığına katılmak. Bu nedenle İslam Ortak Pazarı'na girme düşüncelerini, "vakit kaybı" olarak niteler ve AT için hücum emrini verir. AT için demokrasi gerektiğini bilir, "Demokrasi varsa, hepimiz varız" der. Demokrasi yoksa, Vehbi Dede de vardır demeye gelir bu söyleyiş.

Nereden bakılırsa bakılsan, Dede'nin "Hatıralarım, Görüşlerim, Öğütlerim" adlı yapıtı, iktidar olanla hükümet edenin ilişkisinin, ülkenin hangi rotada yol alacağının kılavuzudur.

Özal'ın Sultanları

"Gelinlerim günahkâr" eyvah ki eyvah. Bir kaynana böyle feryat figan ederse insanın içi parçalanmaz mı? Acaba ne olmuştur da bu nur yüzlü teyzecik ruhunda esen fırtınaları bizlerle paylaşmak istemiştir? Nasıl etsek de teyzeye yardım etsek diye düşünce atlarımızı kırbaçlarken, gelinlerden biri kalkıp da, "Kaynvalideni 80-100 yaşında bir insan" demez mi? İşte bu bir yangındır. Bu yangın Arapların ağabeyi, barajlar krallarının en kralı, dünyaca meşhur ve itibarlı başvekilimiz evliya Turgut Özal'ın ailesinden çıkmıştır.

Tanrı sonunu benzetmesin ama, kullar başvekilimizin alın yazısını ve icraatını, toprakları bol olsun Padişah efendilerimizin alın yazılarına benzetmektedirler. Hele ki, 'yazlık icraatını Sait Halim Paşa Yalısı'nda sürdürme isteğine saptamalarının kanıtı gözüyle bakmaktadırlar. Valide Sultan'la Semra Sultan arasında çıkan şeytan, başörtü ve günah çatışmasına da padişah yaşamının cilveleri yorumunu yapmaktadırlar.

Ne var ki, gelin-kaynana çatışması gibi doğal bir çatışma izlenimi veren olayın içinde ipuçları sırıtan bir sorunlar yumağı yatmaktadır. Çağ atlayan ülkemizde, burjuvazinin ideolojik bunalımı özellikle bu atlayışa koşut olarak almış başını gitmektedir. Burjuva ideologlarının telleri birbirinden farklı titreşimler vermektedir. Din, ahlak, kadın, giyim, kuşam gibi konular ve yaşam tarzlarında bir karmaşa egemendir. İşte Valide Sultan'la Semra Sultan arasında çakan kıvılcım bu ideolojik bunalımın somutudur. İkisi de Turgut Bey'in ekonomi politikalarının hayranıdırlar. İkisi de gündelik yaşam üzerine şeytan, kadın, başörtü üzerine Turgut Bey'le aynı biçimde düşündüklerini vurgulamaktadırlar.

Görünen, iş bölümünde Valide Sultan, kadının öte dünyaya hazırlanması yanıyla ilgilenmekte ve fetvalarında, "örtünün" demektedir. Semra Sultan, kadının toplumsal yaşamda yer almasını sağlayacak etkinlikler peşinde koşmakta, "Her kadına bir kümes" projesiyle uğraşmaktadır. Ne var ki kıvılcım daha yeni çakmıştır.

Sovyetler Birliği'ndeki Değişimin Devrimci Özü

Jegor Ligatschow*

Türkçesi: NİHAT YILDIZ

Ülkemizde bir süre önce uygulamaya konulan değişim politikasını devrimci yapılanma ve tarihsel ölçütler açısından bir "devrim" olarak nitelendirmek gerekir. Bu niteleme, duygusallığa kaçan bir abartı değildir kesinlikle; gerçek anlamda devrimci bir öze sahiptir bu değişim politikası. Söz konusu değişim sürecinin, genel anlamda Sovyet toplumunun bir konumdan başka bir konuma geçişini amaçlayan, nitel bir devinim olduğu söylenebilir, ancak yapısal bir devrim olma özelliği de gözden kaçırılmamalıdır bu arada.

Bu değişim, belli bir üretim biçiminin çözülmesi, bir başka üretim biçimi tarafından bozulup yozlaştırılması değildir; toplumun ekonomik yapılanması çerçevesinde, tam olarak söylenirse, komünist yapılanmanın sosyalist aşaması çerçevesinde, sosyalizme ilişkin başlı başına bir gelişim aşamasını vurgulamaktadır. Bu anlamda, devlet-yönetim gücünde bir değişim, bir el değiştirme değil, sosyalizmin hedefleri çerçevesinde, sosyalist halk iktidarının güncel kazanımlarının pekiştirilmesidir söz konusu olan. Michail Gorbatschow'un (SBKP MK'nin 1987 Ocak oturumunda) da vurguladığı gibi, bu değişim politikasının temel hedefi, toplumsal örgütlenmemizi, sosyalizmi, çağdaş bir biçimlenmeyle donatmak ve bu devinim çerçevesinde, düzenimizin insancıl yapısını ekonomik, toplumsal, politik ve aktörel (moral) yapılanmamızda işleyişe geçirmektir. Ülkemizde gerçekleştirilmeye başlanan değişimlerin devrimci özünü algılamanın anahtarı, toplumsal sürecin çözümlenmesindeki Marksist-Leninist yöntemdir.

Sovyetler Birliği, sosyalist yapılaşmada tarihsel bir başarı elde etti gerçekten. Ulaştığımız aşama ve elde ettiğimiz kazanımların tartışma götürmeyeceği açıktır. Bu kazanımlar, bugünkü tasarımlarımızı uygulayabilmek ve geleceğe ilişkin öngörülerde bulunabilmek için temel birer kaynaktır. Ne ki, ülkemizin belli bir aşamada kendi öznel dinamiğini yitirmeye başladığı ve sosyalizme yabancı birtakım süreçlerin gelişme gösterdiği de bir gerçektir. Bu durumun temel nedenleri nelerdir? Bu sorunun yanıtı, SBKP'nin 27. Kurultayı'nda ve SBKP MK'nin 1987 Ocak oturumunda, büyük bir politik yüreklilik örneği gösterilerek olanca açıklığıyla verildi. Büyük Devrim sonrası yıllarda ülke önünde yığılan sorunların hiçbirisinden kaçılmadı; alınan önemli ve ivedi kararların sonuna değin uygulanılmasından çekinilmedi.

1

Değişim politikasının ekonomik içeriği, üretim güçlerinin yeni konumuyla, üretim koşullarının uyumunun sağlanması temeline dayanmaktadır. Toplumsal bir devrimle birbirinden ayrılan bu iki toplumsal üretim kesimi (üretim güçleri-üretim koşulları) arasında bir uzlaşmazlık söz konusu değil doğal olarak. Tersine, sosyalizmde, yine sosyalizmin kendi temel ilkelerine dayalı, nitel bir değişimdir söz konusu olan. Uygulamadaki anlamıyla, üretim koşullarını, üretim güçleri ve verimlilik üzerinde olumsuz etkiler yaratan her şeyden arındırarak, sosyalizmin yaratıcı gizilgücünden en yüksek düzeyde yararlanabilmeyi olanaklı kılacak öznel bir devinim oluşturulması amaçlanmaktadır. Bu amaç, Sovyet toplumuna da belli ödev ve sorumluluklar yüklemektedir.

(*) Jegor Ligatschow: SBKP MK ve Politbüro Üyesi

Ancak, giderek özellikle kuramsal alandaki önemli sorunların sürüncemede kaldığı, gerekli kararların zamanında alınmadığı görüldü. Son on yılda, ülkemizdeki sosyalizm uygulamalarının hareketsizleştiği, giderek "değişmez" bir niteliğe büründüğü bir gerçektir. Bu "değişmez" nitelikteki uygulamalarla, ülkemizdeki toplumsal ve ekonomik yapı idealize edildi. Ne var ki, bu "idealize etme" politikası uygulanırken, toplumsal ve ekonomik yapının kendi iç çelişkileri yeterince ortaya konup, zamanında çözülemedi. Birtakım güncel-kuramsal düzenlemeler yapıldıysa da, bunlar uygulamaya tam anlamıyla yansımadı. Bu düzenlemelerin sınanması, alınan başkaca toplumsal-ekonomik önlemler bir yana bırakılırsa, başarılı olamadı ve duyumsanır bir etki yaratmadı. Bu yüzden, ekonominin yönetiminde geçerliliğini yitirmiş yöntemler bırakılmadı bir türlü; öte yandan güncel gerekliliği olan, ivedi birtakım ekonomik düzenlemelere bile haklı nedenler gösterilmeksizin karşı çıkıldı. Para-mal ilişkilerinin rolü ve parasal akımı düzenleyici yasaların etkisi olumsuz etkilerle karşı karşıya bırakıldı. Giderek fiyatın oluşumunda sosyalizmin temelindeki "harcanan emeğe göre ücret" ve "eşit dağılım" ilkelerine aykırı bir biçimde öznelciliğin (subjektivizm) etkisi arttı. Üretim koşulları, en yüksek nitelikteki ürünlerin yapımını sağlayacak ve üretimin verimliliğini yükseltecek en çağdaş teknolojinin hızla alınıp benimsenmesini sağlayacak olan ekonomik-teknik ilerleme devinimi için yeterince elverişli-özendirici bir ortam hazırlayamadı. Ülkede, ileri'ci değişim ve gelişimleri engelleyen toplumsal-ekonomik bir düzenek oluştu. Bu yüzden, SBKP değişim politikasını, son on yılda yaşanan durgunluk sürecini ve gelişmelerin önündeki toplumsal-ekonomik engelleme düzeneğini aşmak ve bilimsel-teknik ilerleme ve insan unsurunun etkinleştirilmesi temelinde, Sovyet toplumunun toplumsal-ekonomik gelişimini hızlandıracak, başarılı, güvenilir bir düzeneğin oluşturulması için benimsemiştir.

2

Büyük Devrim'in ülkemizdeki en önemli göstergelerinden biri, mülkiyet konusundaki düzenlemeleridir. Büyük Ekim Devrimi'yle üretim araçları üzerindeki özel mülkiyet kaldırılarak, insanın insan tarafından sömürülmesinin temel nedeni ortadan kaldırılmıştır. Böylece, Sovyetler Birliği'nin ekonomik temelini oluşturan toplumsal mülkiyet doğmuştur. İşçi sınıfının ve ülkenin tüm çalışanlarının temel yaşamsal çıkarlarına yönelik bu düzenlemenin dokunulmazlığının tartışma götürmeyeceği açıktır. Ancak, bu durum söz konusu toplumsal mülkiyetin işlevinin değişmeden kalacağı, değiştirilemeyeceği anlamına gelmez. Bilindiği gibi bu toplumsal mülkiyet, halk mülkiyeti ve kooperatif mülkiyeti olarak iki biçimde işlev görür. Toplumsal mülkiyetin bu her iki biçiminin de belli gelişim aşamalarından geçtiği gözlemlenmektedir. Sosyalist mülkiyet kavramının ilk biçimi tüm halkın mülkiyetidir; bu da, tüm halkın temsilcisi konumundaki devletin işidir. Sosyalizmin kuramı konusunda uzmanlaşan kişilerce pekiştirilen bu temel anlayış, uygulamaya da böyle yansıdı. Üretim olgusunun ekonomik çerçevesinin saptanması, bilimsel terimler topluluğunun belirlenmesi, işletmelerin teknik-toplumsal politikalarının saptanması, devletin merkezi organlarınca ve bu organların federal cumhuriyetlerdeki temsilcilikleri'nce yürütülen işlerdir.

Bu yığıtım, özellikle Büyük Kurtuluş Savaşı sırasında tümüyle yerle bir olan ülke ekonomisinin yeniden canlandırılmasında ve sosyalist yapılaşmanın kısa bir tarihsel süreç içerisinde gerçekleştirilmesinde kendini gösterdi asıl olarak. O zaman geçerli olan temel hedef, ülkenin tüm kaynaklarının kullanımının ve merkezileştirilmesinin sağlanması idi; bu da, yönetimde kesin bir merkezileştirilmeye gidilmesini zorunlu kıldı. Ancak, günümüz koşullarında toplumsal yaşamın belli bir tarihsel kesitinde beliren bu "üst-merkezileştirme" için nesnel bir zorunluluk yoktur ortada. Çünkü, günümüz koşullarının olumsuz etkileri, bu yöntemin yarar ve üstünlüklerini baltalamaktadır. Temel aksaklık, aracısız üreticilerin, başka deyişle kolektif üretim merkezlerinin mülkiyet üzerindeki tasarrufa gerçek anlamıyla katılamamalarıdır. Genel halk mülkiyeti kavramı, temelde devlet mülkiyetiyle özdeşleştirilir. Yine tüm halkın mülkiyetidir söz konusu olan, ama bu somut uygulamada tam anlamıyla gerçekleştirilemez; deyim yerindeyse, kimseye ait değildir bu genel halk mülkiyeti. Bu anlamda, değişim politikasının özü, kolektif üretim merkezlerinin toplumsal mülkiyetin işleyişindeki etkinliğini artırmak, kuramın uygulamadaki yansımasını işleyişe geçirmektir.

Belirtmek gerekir ki, her ekonomik işletmenin verimliliği ve ekonomideki konumu, teknik ve toplumsal gelişim düzeyine ve kaynakların kullanım olanağına bağlıdır.

3

Marksizm - Leninizm'in kurucuları, toplumsal gelişim hızının bir devrimin önemli göstergelerinden biri olduğunu belirtmişlerdir. Bu, uygulamaya koyduğumuz değişim politikasının da temelinde yatan unsurdur. Politikamızın amacı, toplumsal süreci yaşamın tüm alanlarında -ekonomik, toplumsal, politik ve düşünsel alanda- hızlandırmak, işleyişini canlandırmaktır. Toplumsal alandaki dinamiğin çerçevesi konusunda birkaç rakamla bilgi verilebilir: Toplumsal alandaki gelişim yatırımlarına ayrılan pay 45 milyar ruble, başka deyişle yüzde 26 artırıldı. Yine, konut yapım programına ayrılan parasal pay artırılırken, 1,2 milyon metrekarelik konut yapımı gerçekleştirildi. Çalışanlar için 11 milyon yeni konut yapıldı. Bunun gibi bilim, eğitim, kültür, sağlık harcamaları yeniden düzenlenerek, artırıldı.

Ancak, şu da belirtilmeli ki, gelişim sürecini hızlandırma stratejisi, yukarıda saydığımız birtakım düzenlemelerle ya da toplumsal yaşamın belli bazı kesimlerinde sağlanan ilerlemelerle yetinmemeyi öngörmektedir. Çünkü, böyle seçici, yalnızca belirli alanlara yönelik bir ilerleme politikası, yukarıda sözü edilen öznelciliğin olumsuz etkilerinin sürdürülmesi demektir. Gerçek bir değişim politikasının sürdürülmesi ve ekonomik ve toplumsal büyümenin yeni ve dinamik bir niteliğe büründürülmesi, ancak ve ancak birbirine bağlı tüm toplumsal süreçlerin gözönünde bulundurulmasıyla gerçekleştirilebilir.

Ekonomik ve toplumsal gelişme, insanların düşünce biçimi değiştirilmeden, toplumsal sorumluluk bilinci güçlendirilmeden ve geçerliliğini yitirmiş dogmalardan ve şabloncu yaklaşımlardan kurtulmak gerektiği bilinci yerleştirilmeden; somut bir ivme kazanamaz ve ileriye yönelik devinim sürecini yakalayamaz. Kararlı bir ekonomik temel oluşturulmadan, toplumsal alanda belirgin dönüşümlerin gerçekleştirilmesi mümkün değildir. Genel anlamda, sosyalizmin politik sistemine yeni bir dinamik kazandırılmadan, toplumun kültürel ve düşünsel yaşamı geliştirilmeden hiçbir şeyin yapılamayacağı açıktır.

Ekonomik düzeneğin ve toplumsal yaşamın diğer alanlarının belli bir değişim süreci yaşaması gerek ve zorunluluğu, durup dururken tepeden inme bir kararla belirlenmiş değildir doğal olarak. Bu politika, uzun yılların birikim ve deneyimine dayalı bir saptamadır. Ne ki, sözcüklerin uygulamaya tam anlamıyla yansıtılamadığı uzun bir dönem yaşandı. Şimdi hedeflenen temel önlemlerin uygulanması ve kararlı bir değişim politikasının yürütülmesi, devrimci dönüşümleri zorunlu kılmaktadır.

4

Marksizm - Leninizm'in kurucuları, sosyalist devrimde en önemli eylem olarak, emekçi sınıfın çıkarlarının korunup, gerçekleştirilmesini görmüşlerdir. Ama, yalnızca bu değil. Onlar için halk kitlelerinin emeği, devrimin ta kendisiydi.

Değişim politikasının daha ilk adımlarında görülen odur ki, Sovyet halkının çoğunluğu bu politikayı desteklemektedir, çünkü kendi çıkarlarının korunup gelistirilmesidir söz konusu olan. Bu insanlar, Parti'nin ileriye dönük tasarımlarının gerçekleştirilmesine etkin bir biçimde katılmak istemektedirler çünkü. Toplumsal yaşamın tüm kesimleriyle demokratikleştirilmesi sürecinde, halkımızı ve onun ilerici eğilimini temel itici güç olarak görmektedir SBKP.

Ülkemizde başlatılan geniş kapsamlı demokratikleşme sürecinin temelinde "birilerine yaranmak" gibi bir amaç yoktur kesinlikle; sosyalizmin aydınlatıcı ışığıyla beslenen sınıfsal bilincin bir ürünüdür bu. En iyi toplumsal düzen, emekçi insanların temel yaşamsal çıkarlarının korunup, geliştirildiği düzendir. Demokratikleşme sürecinin ivme kazanması ve halkın denetiminin genişleyip etkinleşmesi; gelişen sosyalist toplumun içsel dinamiğinin bir gereğidir. Ancak tüm düşüncelerin özgürce açıklanıp yayınlanarak tartışılabildiği bir ortamda, ülkenin yazgısını etkileyecek kararların alınması aşamasında düşünülebilecek olası yanlışlardan kurtulunabilir. Sosyalizmin ilkelerinin ve uygulamalarının çarpıtılmasını engelleyecek olan, demokratik, özgür bir eleştiri ve özeleştiri ortamıdır. Son olarak, yaratıcı kişiliklerin gelişiminin denetlenip, yönlendirilmesi gereğidir burada değinilmesi gereken. Ancak böyle bir ortamda düşüncelerin, eğilimlerin ve insan yeteneklerinin özgür gelişimine ve her türlü kötüye kullanımın engellenmesine olanak veren bir düzen yaratılabilir. Bu yüzden, Sovyetler Birliği'ndeki gelişimi yakından izledikleri savında olan kimi Batılı "uzmanların", ülkemizdeki düzenlemeleri Batı tipi demokrasi ölçütlerine göre "değerlendirip" sarfettikleri sözler, anlamsız birer saçmalık olmaktan öteye geçememektedir. Bizde söz konusu olan, kapitalizmin salt tekelini gizlemeye çalışan, Batı tipi bir liberalizasyon politikası değildir; amacımız, halkın sosyalist özyönetimini ve sosyalist demokrasiyi pekiştirmektir. Değişim politikası, adım adım kitlelerin ülkenin yönlendirimine gerçek ve etkin bir biçimde katılımını sağlamakta, tüm toplumsal sorunların açık ve net bir biçimde çözümü ortamını güçlendirmektedir. Demokrasinin geliştirilmesinin Sovyetler Birliği'ndeki bugünkü birincil anlamı, ekonomiye, üretime ilişkindir; kolektif çalışma birimlerinde kapsamlı bir özyönetimi kararlı bir biçimde gerçekleştirmektir amaç. Açmak gerekirse, üretim örgütlerinin biçimlerini yeniden düzenleyerek, orada çalışan her bireyin gerçekte oranın yöneticisi olduğu olgusunu somut bir biçimde duyumsatmak istiyoruz. Demokrasinin geliştirilmesinden çıkartılan diğer bir ilkesel sonuç ise, Sovyet seçim sisteminin mükemmelleştirilerek, seçmenlerin tüm birimlerde seçim hazırlıklarına ve seçime etkin bir biçimde katılımının sağlanması amacıdır. Seçim uygulamalarına ilişkin birkaç yeni yasayla, federal yönetim birimlerindeki seçimlere daha çok adayın katılması, seçim öncesi tartışma ve katılım düzeyinin yükseltilmesi amaçlanmaktadır. SBKP bu çerçevede, sosyalist demokrasinin gizilgücünden en yüksek düzeyde yararlanmayı, geçmişin hatalarının yinelenmesini engelleyecek, güvenilir bir toplumsal düzenek oluşturmayı birincil ödevi saymaktadır.

5

Maddesel koşulların devrimci nitelikte bir değişime uğratılabilmesi,düşünce biçimlerindeki devrimci dönüşümlerle hazırlanır, desteklenir ve güçlendirilir. Her şeyden önce toplum kuramına ilişkin bir olgudur bu. Lenin, henüz SBKP kurulmadan önce, devrimci kuram olmaksızın devrimci hareket olamayacağı gerçeğini vurgulamıştır. Bugün Sovyet toplumu kuramsal birtakım düzenlemelerin uygulamaya doğru bir biçimde yansıtılması, sorunların çözümünde doğru yol ve yöntemlere başvurulması gibi geniş boyutlu, içiçe geçmiş ödevleri yüklenmek durumundadır.

Değişim politikasının temel kuramı, temel stratejisi, toplumsal gelişimin nesnel yasallıklarının etkisine ilişkin Marksist-Leninist algılama, çözümleme biçimidir. SBKP, bu temel stratejiden hareketle kendi alanlarında yepyeni olan ve dogmalardan, çarpıtılmış, eskimiş yöntemlerden arınmış politik-kuramsal saptamaları hedefliyor; politik yüreklilik gerektiren bir girişimdir bu. Toplumsal-bilimsel tartışmalarda, düzenlemelerde giderek daha az yinelemelerin bulunması, tekdüzelikten kurtulunması, skolastik mantığın çemberlerinin kırılması, tedirginlik ve çekingenliğin yok edilmesi... Budur amaç.

Bir sistem olarak sosyalizmin ve Sovyet toplumunun güncel sorunlarına ilişkin araştırma ve tartışmalar, düşüncelerdeki yüreklilik artıracaktır. Bunda izlenecek doğru yol, yaratıcı tartışmalar temelinde oluşturulacak yüksek bir kültür düzeyidir. Bu amaca yönelik girişimler, şimdiye değin pek çok kez "sosyalizmden uzaklaşılıyor" etiketiyle damgalanarak, engellenmeye çalışıldı. Bir düşünürün, ekonomistin, toplumbilimcinin ya da tarihçinin zamanımızın gereklerine uygun, çağdaş bir niteliğe kavuşması, yetenekleriyle ya da düşünce biçimiyle açıklanamaz yalnız. Bunu belirleyen, yaşamı çevreleyen temel sorunlara, toplumsal gelişmenin gerçekçi diyalektiği temelinde doğru çözümler bulabilmektir.

6

Sovyetler Birliği'ndeki devrimci değişimin özgünlüğü, Komünist Parti tarafından belirlenerek, bilimsel bir temele oturtulan ve uygulamaya konulan söz konusu değişim politikasını izlemekteki zorunluluğun kitlelerce toplumsal bir gereklilik olarak algılanmasıdır. Bu yüzden, "yukarısı" tarafından yönlendirilen girişim, "aşağıdan" da güçlü bir hareketle desteklenmektedir. Parti, bulunulan durumun mantıklı bir değerlendirilmesinin yapılarak, politikada, ekonomide, toplumsal ve düşünsel alanda güç ve yüreklilik isteyen bir dizi girişim hedeflemektedir. Bu hedef doğrultusunda girişilen uygulamalar, partinin devrimci özünün canlandırılıp, güçlendirilmesine olanak vermektedir.

V.I.Lenin, bir siyasal partinin tutarlılığının ve oturmuşluğunun değerlendirilmesindeki en önemli ve güvenilir ölçütlerden birinin, partinin yaptığı yanlışlar olduğunu vurgulamıştır. "Yapılan bir yanlış açıkça ortaya konmalı; buna yol açan nedenler bulunarak, yanlışın ortadan kaldırılmasına çalışılmalıdır. Bu, partinin tutarlılığının bir göstergesidir; partinin yükümlülüklerini yerine getirmesidir; işçi sınıfının ve giderek de halk kitlelerinin eğitimi, yetiştirilmesidir..." diye yazıyor Lenin.

Sosyalizm, Sovyetler Birliği'nde yeni bir güç yarattı gerçekten. Sovyet halkının kendine olan güveni artmakta, geleceğe daha iyimser, daha umutla bakmaktadır. Ülkemizi ziyaret eden yabancı dostlarımız, Sovyetler Birliği'nin giderek "gençleştiğini" boş yere söylememektedirler.

İzlenen yolda anlık sapmalar olduğunda, Büyük Ekim Devrimi'nin itici gücünün dinamik gerçekliğini, sıcak soluğunu duyumsuyoruz. Bu gerçeklik, Büyük Ekim Devrimi'nin 70. yıldönümünde, devrimin sınıfsal özünü, bu özün insanlığın yazgısındaki anlamını, hedefleri ve ödevleri yeni bir gözle değerlendirmede temel olmaktadır.

Uluslararası Öğrenci Birliği 15. Kongresi Yapıldı

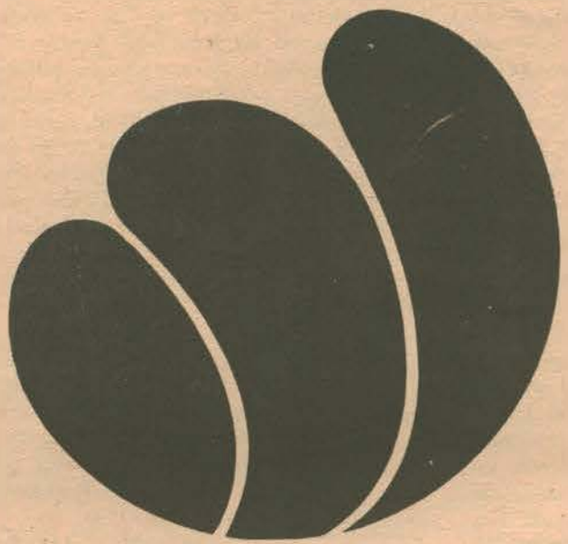

Uluslararası Öğrenci Birliği (IUS)'nin 15. Kongresi Küba'nın başkenti Havana'da yapıldı. IUS Kongresi için gelen konukları ve delegeleri Küba Üniversitesi Öğrencileri Federasyonu ağırladı.

Havana Kongresi, uluslararası öğrenci hareketinin bir dönüm noktası olması ve IUS'un gelişmesinde yeni bir aşamayı oluşturması açısından önemliydi.

Kongrenin bir Latin Amerika ülkesinin başkentinde yapılıyor olması da, Amerikan emperyalizminin saldırgan politikalarına karşı muhalefetlerini her geçen gün yükselten Latin Amerikalı öğrenciler ve halklarla işbirliği ve dayanışmanın anlamlı bir göstergesiydi.

Kongrede, uluslararası alanda hızla gelişen olaylar tartışıldı, değerlendirildi. Dünyada öğrenci hareketinin ve akademik mücadelenin aşamalarına ilişkin gözlemler aktarıldı, kararlar alındı. IUS tarafından demokratik yöntemlerle hazırlanmış ve onaylanmış yöntemler formüle edildi.

Nükleer savaşa ve uzayın silahlandırılmasına karşı, barış için çabaların artması, öğrenci hareketinin uluslararası dayanışmasının yükseltilmesi, temelini öğrencilerin hak ve istemlerinden alan demokratik yükseköğrenim gereksinimi, öğrenci örgütlerini ilgilendiren kapsamlı ve karmaşık sorunlar da Kongre'de tartışıldı.

Kongre'de ayrıca IUS'un örgütsel yapısı, çalışmaları ve politikaları da gözden geçirildi. Yönetim yapısında yapılan değişikliklerle mücadeleci üye örgütlerinin ve bitmeyen araştırma ruhunun güçlenmesi hedefleniyor.

IUS Yönetim Kurulu delegeleri yayınladıkları bildiride şöyle diyorlar: "Bizler, insanların ayrılmaz parçası olan bağımsızlık, barış, sosyal ve ekonomik gelişme, demokrasi ve karşılıklı anlayışın savaşımını veriyoruz. Ancak ve ancak birlikte kazanabiliriz."

Aktarılan Yer: Jugend politische Blaetter, Ekim 1987 sayısı.

Tarihte ve Bugün Türk-Sovyet İlişkileri: II

R. Öner Özkan

2. Dünya Savaşı'nın hemen ertesinde, 5 Nisan 1946'da, Amerikan donanmasının en büyük zırhlılarından Missouri İstanbul'dadır. Missouri, varlığı ile Türkiye topraklarından Sovyetler Birliği'ne gözdağı vermekte, bununla beraber halkımız soğuk savaşta ABD saflarındaki Türk Hükümeti'ne tanık olmaktadır. Yine aynı gün Başkan Truman, ABD emperyalist-militarist-sınai kompleksinin odağı Şikago'da konuşarak, "Güçlü bir devlet olmanın Birleşik Amerika'ya büyük sorumluluklar yüklediğini, bu sorumluluklardan kaçmanın milletlerarası güvenliğe büyük bir ihanet olacağını..." bildirmektedir.[1]

Savaştan büyük kârlarla çıkmış, ekonomisi büyümüş ABD, Türkiye'yi Sovyetler Birliği'ne karşı korumak için(!) İstanbul'da idi. Saldırısından çekinilen Sovyetler ise savaşta 20 milyon insan yitirmiş, endüstrisi faşizmin küllerine karışmıştır. Yaratılmak istenen Sovyet korkusunun ardındaki gerçek açıktır: Savaşta biriken, büyüyen ABD sermayesine yeni pazarlar bulunmalıdır. Türk sermayesi, ABD ile işbirliğine zaten razıdır.

Bu dönemde uluslararası sermaye ile o kadar yakınlaşılmıştır ki, Türkiye Cumhuriyeti temsilcileri, uluslararası platformlarda ulusal kurtuluş hareketlerine karşı da düşmanca tutum sergilemişlerdir. Savaş sonrasında sömürgelerini birer birer kaybeden Batılı müttefikleri saflarında Türkiye bağnazca bir tutuculuk sürdürmiş, örneğin 1955 yılında, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda, Asya-Afrika devletlerinin isteğine rağmen, ulusal kurtuluş savaşı veren Cezayir konusunun gündeme alınmaması yönünde oy kullanmıştır. Türkiye yine 1957 yılında Asya-Afrika grubu tarafından Cezayir konusunda yapılan "self determinasyon" teklifi karşısında çekimser kalmış, 1958'de de aynı tutumunu sürdürmüştür.

Savaş sırasında faşist gemilerinin Boğazlardan Karadeniz'e çıkarak Sovyetler'e saldırı düzenlemeleri, iki ülke arasında da savaş sonrası en önemli uyuşmazlık konusunu oluşturuyor. Türkiye'nin NATO'ya girmesi, ABD-İngiltere-Fransa güdümlü ve bölgede emperyalist çıkarları korumaya yönelik kurulması düşünülen Ortadoğu Komutanlığı'na Türkiye'nin de öncülük yapmaya sınırlarından çevreleme politikası kapsamında Türkiye'nin CENTO gibi aktif-güdümlü politikalar üstlenmesi, yeni,saldırgan konumdaki Türkiye'nin Sovyetler ile ilişkilerindeki ana konular olmuştur.

Ancak, tüm bunlara karşın Sovyetler Birliği Türkiye'ye karşı barış girişimlerinden hiç vazgeçmemiştir.

Konuyu, Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi dış politika tarihi olan olaylarla Türk Dış Politikası'ndan aktarmalarla sürdürelim:

"Sovyetler Birliği Türkiye'ye karşı giriştiği barış taarruzunu 1956 yılı boyunca da devam ettirmiştir. Sovyetler Birliği'nin bu teşebbüslerinde görülen yeni unsur...özellikle ekonomik yardım vaadine ağırlık verilmesidir. Türkiye bu yeni teşebbüslere karşı da kapalı davranmış ve Sovyetler Birliği'nin teşebbüslerinin amacı, resmi makamlarca Türkiye'yi NATO'dan ayırmak olarak değerlendirilmiştir."[2]

Yine 1957'de Suriye'ye ilişkin olarak Adnan Menderes "Rusya'dan silah alan memleketlerin sulh davasına hizmet edeceklerini kabul etmek bizim için mümkün değildir" diyerek, elindeki USA patentli silahları Sovyetler ve Suriye'ye karşı sınırlara yığmıştır.

Ancak, 1960 yılında, 27 Mayıs'tan hemen önce Türkiye-Sovyetler ilişkilerinde belirgin bir yakınlaşma görülmüş, ekonomik çıkmazlar içindeki Türk Hükümeti, ABD'den de aradığını yeterince bulamayınca, SSCB'ye de yakınlaşmak zorunda kalmıştır.

11 Nisan 1960'ta, Menderes'in Moskova'yı ziyaret edeceği, bunu Kruşçev'in iade edeceği açıklanmıştır. Muhalefet lideri İsmet İnönü'nün tutumu ilginçtir. İnönü: "...Dikkat edilecek bir başka nokta da büyükler arasındaki münasebetlerimizin her zaman Batılı müttefiklerimiz ve NATO ittifakı gözönünde bulundurularak düzenlendiği" gerekçesiyle reddedilmiştir.[4]

Ancak, 1962 Küba bunalımı sonrası ortaya çıkan bloklararası yumuşama, daha da önemlisi, Türkiye'de oluşan demokratik muhalefetin de baskısıyla daha açık, çeşitli bir dış politika izlenmeye başlanmış ve SSCB ile ilişkiler yeniden canlanmıştır. Çayırova Cam Fabrikası, Seydişehir Aliminyum Tesisleri, İzmir Aliağa Rafinerisi, İskenderun Demir Çelik Kompleksi ve bunun gibi, ekonomik kalkınmayı güçlendirecek, dış bağımlılığı azaltacak birçok tesis SSCB yardımı ile kurulmuştur.

SONUÇ

Günümüzde emperyalist sistem, önemli derecede gelişme halindeki ülkelerin yağma edilmesi ve en acımasızca sömürülmesi sayesinde varlığını sürdürmektedir. Bu soygun ve sömürünün biçim ve yöntemleri değişiyor, ama özü olduğu gibi kalıyor. Örneğin ABD'de ulusal gelirin önemli bir bölümü bu kaynaklardan oluşuyor.

İşte Sovyetler Birliği'nin komşu olmak, karşılıklı anlayış yolları aramak zorunda olduğu, Türkiye'nin de bir halkasını oluşturduğu ve uluslararası çelişkilerle dolu olduğu toplum budur.

Gorbaçov, SBKP 27. Kongresine sunduğu raporda, Türkiye gibi ülkelerle ilişkilerine ışık tutacak şu sözlere yer veriyor: Gelişmekte olan ülkeler, bilim ve tekniğin ulaşımlarından tam olarak yararlanabilecek ve böylece yeni-sömürgeciliğe ve emperyalist sömürüye karşı savaşım için güç kazanabilecekler midir; yoksa böyle dünya gelişmesinin kenarında kalmaya mı devam edeceklerdir?

Sovyetler Türkiye'nin de içinde bulunduğu Asya, Afrika ve Latin Amerika halklarının, emperyalizme ve uluslarötesi tekellerin baskısına karşı, öz kaynaklarını kullanmada erginlik haklarını pekiştirmek, uluslararası ilişkileri hakça eşitlik temeli ve demokratik temel üzerinde yeniden düzenlemek, yeni uluslararası ekonomik düzeni yaratmak, emperyalistlerin dayattıkları borçları ödeme köleliğinden kurtulmak için yürüttükleri haklı savaşımları desteklemektedir; ilişkiler tarihinden çıkarılacak somut sonuç budur.

1- Olaylarla Türk Dış Politikası, 1982, s. 210.
2- a.g.y., s. 418
3- a.g.y., s. 435.
4- a.g.y., s. 438.

Nükleer Çağda Evrensel Bir Örgüt

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER

Sevgül Uludağ

Pablo Picasso

"...Biz, Birleşmiş Milletler halkları: Bir insan yaşamı içinde iki kez insanlığa tarif olunmaz acılar getiren savaş felaketinden gelecek kuşakları korumaya, temel insan haklarına, insan kişiliğinin onur ve değerine, erkeklerle kadınların ve büyük uluslarla küçük ulusların hak eşitliğine olan inancımızı yeniden ilan etmeye; adaletin korunması ve antlaşmalarla uluslararası hukukun diğer kaynaklarından doğan yükümlülüklere saygı gösterilmesi için gerekli koşulları yaratmaya ve daha geniş bir özgürlük içinde daha iyi yaşama koşulları sağlamaya; sosyal bakımdan ilerlemeyi kolaylaştırmaya ve bu ereklere ulaşmak için:

"Hoşgörüyle davranmaya ve iyi komşuluk anlayışı içinde birbirimizle barışık yaşamaya, uluslararası barış ve güvenliği korumak için güçlerimizi birleştirmeye; ortak yarar dışında silahlı kuvvet kullanılmamasını sağlayacak ilkeleri kabul etmeye ve yöntemleri benimsemeye; tüm halkların ekonomik ve sosyal bakımdan ilerlemesini kolaylaştırmak için uluslararası kurumlardan yararlanmaya, İSTEKLİ OLARAK, BU AMAÇLARI GERÇEKLEŞTİRMEK İÇİN ÇABA HARCAMAYA KARAR VERDİK.

"Buna uygun olarak hükümetlerimiz, San Fransisco kentinde toplanan ve yetki belgeleri usulüne uygun görülen temsilcileri aracılığıyla, işbu Birleşmiş Milletler Antlaşmasını kabul etmişler ve Birleşmiş Milletler adıyla anılacak bir uluslararası örgüt kunnuşlardır..."

Bu anlaşma 26 Haziran 1945'te imzalanmış ve 24 Ekim 1945'te yürürlüğe girmişti.

Birleşmiş Milletler Örgütü'nü oluşturanlar, iki dünya savaşının getirdiği acı deneyimden hareketle, bir daha asla kitlesel bir kırımın yaşanmamasını istiyor; dünya halklarının barış içinde birlikte varolmaları için çaba göstereceklerini duyuruyorlardı. Bir ütopyanın peşinde miydiler; yoksa milyonlarca ölü, milyarlarca liralık yıkımdan çıkardıkları derslerin rehberliğinde mi hareket ediyorlardı?...

Birleşmiş Milletler Örgütü'nü oluşturanlar, bu kuruluşun amaçlarını şöyle sıralıyorlardı:

"1- Uluslararası barış ve güvenliği korumak ve bu amaçla: barışın uğrayacağı tehditleri önlemek ve bunları boşa çıkarmak, saldırı ya da barışın başka yollarla bozulması eylemlerini bastırmak üzere etkin ortak önlemler almak ve barışın bozulmasına yol açabilecek nitelikteki uluslararası uyuşmazlık veya durumların düzeltilmesini ya da çözümlenmesini barışçı yollarla, adalet ve uluslararası hukuk ilkelerine uygun olarak gerçekleştirmek;

"2- Uluslar arasında, halkların bak eşitliği ve kendi yazgılarını kendilerinin belirlemesi ilkesine saygı üzerine kurulmuş dostça ilişkiler geliştirmek ve dünya barışını güçlendirmek için diğer uygun önlemleri almak;

"3- Ekonomik, sosyal, kültürel ve insancıl nitelikteki uluslararası sorunları çözmede ve ırk, cinsiyet, dil ya da din ayrımı gözetmeksizin herkesin insan baklarına ve özgürlüklerine saygının geliştirilip güçlendirilmesinde uluslararası işbirliğini sağlamak; ve

"4- Bu ereklere ulaşılması yolunda ulusların giriştikleri eylemlerin uyumlaştığı bir odak olmak..."

Birleşmiş Milletler Örgütü'nün bu temelde, bu hedeflerle kuruluşunun üzerinden 42 yıllık bir zaman dilimi geçti. BM Örgütü, dünya uluslar topluluğunun, herkesi ilgilendiren sorunlara çözüm arandığı, uluslararası ilişkilerde kuvvet kullanımı yerine, görüşmeler aracılığıyla sorunlara çözüm bulunmaya çalışıldığı önemli bir platform oldu. İnsanoğlu, tarihinde ilk kez, tüm dünyayı kapsayan, evrensel bir örgüt oluşturdu. Toplumsal sistemleri, görüşleri, küçüklük ya da büyüklükleri ne olursa olsun, her devletin eşit oy hakkına sahip olduğu bir tür "dünya hükümeti"ydi Birleşmiş Milletler. Kapalı kapılar ardında kaç savaş önlendi, bilinmez. Kaç silahın patlamasına engel olundu ve kaç insan yaşamı kurtarıldı? Sessiz diplomasi, yeryüzünü yeni bir yıkımın eşiğinden kaç kez döndürdü? BM hanesine yazılan kaç tane başarı var? Ve kaç başarısızlık?

42 yıl içinde Birleşmiş Milletler Örgütü pek çok şey başardı... BM Eğitim, Kültür ve Bilim Örgütü UNESCO, Uluslararası Çalışma Örgütü ILO, Dünya Sağlık Örgütü WHO, Dünya Silahsızlanma Konferansı, Dünya Gıda Örgütü FAO gibi BM'nin kolları oluşturuldu; bunların her biri kendi alanında konvansiyonlar, kararla uluslararası normlara dönüşen kurallar oluşturdular. UNESCO, halkların cehaletten kurtarılması, her halkın kendine özgü kültürel değerleri koruyup geliştirmesi, kültür emperyalizminin etkisiz

kılınması için pek çok çalışma yürüttü; gelişmekte olan ülkelere yardım elini uzattı. Dünya Sağlık Örgütü WHO, tüm dünyamızda sağlık konusunda araştırmalar, aşı kampanyaları, çalışmalar yürüttü. Uluslararası Çalışma Örgütü ILO, dünyada çalışma yaşamının normlarını oluşturan uluslararası konvansiyonlar hazırladı. Dünya Gıda Örgütü FAO açlıktan can çekişen insanlara yardım ederek, yüzlerce, binlerce yaşam kurtardı.

Namibya için, Filistin için oluşturulan özel komiteler, işgal altında tutulan bu topraklardaki halkların en temel gereksinimlerini karşılamaya çalıştılar. Hükümet dışı yüzlerce örgüte, BM'de söz hakkı ve danışmanlık sıfatı verildi: Karar tasarılarının oluşumunda, konuların komitelerde tartışılması sırasında, dünyanın her bölgesinden görüşler ortaya kondu.

Ama nükleer silahların dağlar gibi yığılmasını, emperyalizmin saldırgan eylemlerini, bölgesel savaşları, korkunç borç yükünü, gelişmekte olan ülkelerin geri kalmışlığını önleyemedi Birleşmiş Milletler. Gelişmiş kapitalist ülkeler, "fiyatları dengede tutmak için" tonlarca tahılı, tonlarca tereyağını yok ederken, her yıl milyonlarca insanın açlıktan ölmesini önleyemedi. Bilgisayarlarla yönetilen fabrikalardan binlerce işçinin sokağa yığılmasına dur diyemedi. Mars'a doğru uzay araçlarının yola çıkmaya hazırlandığı günümüzde, okumasını yazmasını bilmeyen insanları hâlâ cehaletten kurtaramadı. Çokuluslu tekeller gelişmekte olan ülkelerin hammadde ve insan kaynaklarını sömürürken, uzay çağında, yüz milyonlarca insanın, insanca bir barınaktan yoksun, sokaklarda, karton kutular içinde yatıp kalkmasını önleyemedi. İşgallere, işkencelere, baskılara, sömürüye, saldırganlığa, savaşa engel olamadı.

Ancak Birleşmiş Milletler'in uluslararası topluluğun tüm sorunlarını çözmesi hedeflenmemişti ve zaten bunu da başaramazdı;ancak bu platform, en yakıcı sorunların ele alınarak durumun iyileştirilebileceği en uygun uluslararası ve tek evrensel platformdu.

Birleşmiş Milletler, tarihteki ilk evrensel dünya örgütü oldu. Egemen devletler, farklı toplumsal sistemlerden gelseler bile, bu çatı altında buluştular ve bugüne dek BM çatısı altında bir araya gelmiş olan devletler, üçüncü bir dünya savaşından kaçınabildiler.

Uluslar, bu çatı altında, pek çok konuda zengin deneyimler kazandılar. Global sorunlar, global bir örgütte tartışıldı ve global düzeyde çözüm önerileri sunuldu. İnsancıl sorunlara duyarlılık arttı; insan etkinliğini ilgilendiren tüm alanlarda kararlar alındı. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda alınan onlarca, yüzlerce karar, günümüz dünyasının çağdaş insanının özlemlerini yansıtan, taleplerini ortaya koyan kararlar oldu genellikle: Nükleer silahların yasadışı ilan edilmesi, askersel bütçelerin dondurulması, uluslararası ilişkilerde güç kullanımı ya da güç kullanma tehditlerinin yasaklanması; işkencenin, baskının, ırkçılığın ortadan kaldırılması, yeni bir uluslararası ekonomik düzen ile yeni bir uluslararası iletişim düzeni kurulması...

Ancak dünyamız hâlâ daha güvensiz, adaletsiz, tehlikeli bir gezegen olma özelliğini koruyor ve Birleşmiş Milletler Örgütü'nün aldığı pek çok karar, pratiğe geçirilemiyor. İşte bu noktada, yıllardır tartışılagelen sorular gündeme geliyor: Birleşmiş Milletler nasıl güçlendirilebilir? Yaptırım gücü nasıl artırılabilir? BM kararları neden uygulanmıyor? Birtakım tüzük değişiklikleri ile, teknik değişikliklerle BM güçlendirilebilir mi?

Dünyamız "küçülmüştür", dar görüşlü, sadece kendi çıkarlarına dayalı ulusal politikalar yerine, dünyamızdaki tüm halkların çıkarları dikkate alınarak hareket edilmeli, "ulusal güvenlik, ulusal çıkarlar" kavramı, yerini "uluslararası güvenliğe, uluslararası çıkarlara uygun" politikalara bırakmalıdır. 42 yıllık bir temel, 42 yıllık deneyim vardır. Birtakım teknik değişikliklerle BM örgütünü "güçlendirmek, yaptırım gücünü artırmak" mümkün müdür? Birleşmiş Milletler'in alternatifi yoktur. Birleşmiş Milletler, iyi niyetle yararlanma isteği bulunması halinde, yeryüzünün 5 milyarlık nüfusunu ilgilendiren en yakıcı sorunların çözümlenebileceği, kolektif çabalarla en ivedi sorunların çözümlenebileceği uluslararası bir platforma dönüştürülebilir. Burada önemli olan üye devletlerin niyetidir. Üye devletler bu örgütü çalıştırmak, bu örgütün yarattığı engin olanaklardan yararlanmak istiyorlarsa, bunu başarabilirler. Birleşmiş Milletler, geleceğin uluslararası sisteminin temellerini oluşturacaktır ve bu sistem, ulusal egemenliğe saygı gösterdiği kadar, uluslararası topluluğun evrensel çıkarlarını da dikkate almak zorundadır.

Günümüzde Birleşmiş Milletler Örgütü'nün aldığı kararlara genelde sürekli red oyu veren, çekimser oy kullanan, ya da evet oyu kullanmasına karşın, bu kararları sürekli çiğneyen güçler, dünyada da saldırganlıklarını iyice tırmandırmakta olan güçlerdir. BM Güvenlik Konseyi'nde İran-Irak Savaşının derhal durdurulması ve tüm devletlerin bu savaşı daha da tırmandırıp durumu kötüleştirecek hereketlerden kaçınmalarını çağıran karara ABD yönetimi "evet" oyu vermiş; bunun hemen ardından, Basra Körfezi'ndeki savaş gemilerinin sayısını ve saldırganlığını artırarak, Körfez'deki durumu patlama noktasına getirmiştir. Şimdi aynı ABD, savaşın devamını sağlamak için İran'a gizlice silah satmış olduğunu unutmuş görünerek, İran'a silah ambargosu uygulanması gerektiğinden söz etmektedir! Filistin topraklarını işgal eden, Filistin halkını acımasızca soykırımdan geçiren, yüzlerce Filistinliyi işkence altında tutan; çocuklara işkence yapılan, kulakları içinde sigara söndürülüp cinsel organlarına elektrik verilen Al Faraa kampını kuran İsrail Siyonizminin kınandığı kararlara red oyu veren, Filistin halkının kendi bağımsız devletini kurma hakkını tanımayan güçler, aynı güçlerdir: ABD yönetimi ve uydu devletleri...

Bu güçlerin Birleşmiş Milletler'deki "diplomatları"na, askeri birer üniforma daha uygun düşerdi! Amerikan emperyalizmi, kendine bağımlı kıldığı ülkeleri, BM'de kendi oy doğrultusunda oy kullanmaya zorlamakta ve bunun için baskı, tehdit, şantaj dahil, her türlü yöntemi kullanmaktadır. Böylece BM'yi kendi çıkarlarına alet etmeye çalışmaktadır. Türkiye'nin de BM'deki oy doğrultusu, örneğin bir Bağlantısız Ülkeler Hareketi'yle birlikte değil, ABD'nin oy doğrultusundan yana işlemektedir. Türkiye bu çerçevede, örneğin nükleer silaha sahip olmayan devletlere karşı nükleer silah kullanımı ya da nükleer silah kullanma tehdidini yasaklayan uluslararası bir konvansiyon imzalanması kararına red oyu vermiştir. Yeni türde kitlesel kırım silahlarının geliştirilmesini yasaklayan karara Türkiye "hayır" demiştir. Nükleer silahların derhal dondurulmasını öngören karara Türkiye "red" oyu vermiştir. Nükleer silah kullanımını yasaklayarak, nükleer savaşın önlenmesini çağıran karara Türkiye "hayır" demiştir. Nükleer savaşın etkilerinin araştırılması ve "nükleer kış"ın insanoğlunu nasıl etkileyeceğinin saptanması konusunda BM Genel Sekreteri'ne yetki veren karara Türkiye "çekimser" kalmıştır. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür.

Oysa dünyamız, Birleşmiş Milletler Örgütü'nün oluşturulduğu 42 yıl önceki dünya değildir. Dünyamız hızlı bir değişim içindedir. Ve Birleşmiş Milletler Antlaşması da, bir arşiv belgesi değildir. Birleşmiş Milletler Antlaşması, geleceğe uzanan ve hâlâ gerçekleştirilmesi öngörülen bir belgedir. Bunun için BM örgütünde kolektif çabalar, daha demokratik uluslararası ilişkilere bağlılık, iyi niyet gerekir. Nükleer uzay çağında,

Birleşmiş Milletler'i "işe yaramaz bir örgüt" olarak niteleyip bir yana itmek, ya da bu örgütün çalışmalarını zorlaştıracak, yapıcı olmayan tutumlar içine girmek lüksüne sahip değiliz. Günümüz dünyasında, gezegenimizi onlarca kez yok edebilecek nüktarda nükleer silah birikimi vardır. Silahlanmaya milyarlar akarken, milyonlarca insan açlıktan ölmekte, işsizlikten bunalıma düşmekte, gelişmekte olan ülkeler dış borç yükü altında ezilmekte, bölgesel savaşlar her an uluslararası bir savaşa dönüşebilme özelliği taşımaktadır. Nükleer uzay çağında,geçmişin kavramlarıyla düşünüp hareket etmek, insanlığı yeryüzünden silebilecek bir felakete yol açabilir. Gerekli olan bu çağa uygun düşünüş ve davranışlardır.

Bugün insanlığın en önemli sorunu, nükleer savaş tehlikesini ortadan kaldırarak, barışı yeryüzünde egemen kılma sorunudur. Birleşmiş Milletler Örgütü'nün kuruluş amacı da zaten evrensel barışı sağlamaktır. Nükleer uzay çağında herkes güvenlik ister. Ancak kendi güvenliğini sağlarken, başkalarını güvenlikten yoksun bırakmak, gerçek bir "güvenlik" değildir. Güvenlik ya evrensel olacak, yeryüzündeki tüm halkların çıkarlarını gözetecek; ya da hiç var olmayacak. İnsanlık kolektif bir güvenlik sistemi yaratamaz, halklar arasında güven ve işbirliği sağlayamaz, silahlanma yarışı büyüyerek devam eder ve nükleer savaş tehdidi ortadan kaldırılmazsa, yeryüzünde Birleşmiş Milletler'i neyin birleştirdiğini, bu örgütte kimin ne yaptığını, insanlığın yarattıklarını, başarılarını, acılarını, mutluluklarını değerlendirecek kimsecikler kalmayacaktır.

41. BM Genel Kurul toplantısında sunulan ve şimdi devam etmekte olan 42. Genel Kurul toplantısında da ele alınacak olan SSCB'nin kapsamlı bir uluslararası barış ve güvenlik sistemi kurulması önerisi, bu bağlamda tüm insanlık için büyük önem taşımaktadır ve Birleşmiş Milletler Örgütü'nün de bizzat kuruluş amaçlarına uygundur. Bu ayrıntılı öneriler, uluslararası duruma gerçekçi bir bakış getirerek; barışı en yüksek değer olarak ele almakta ve ulusların karşılıklı birbirine bağımlılığını ve yaşamlarının askersel, politik, ekonomik, ekolojik ve insancıl yanlarının birbiriyle bağlarını dikkate almaktadır. Günümüzde gerçek güvenlik, silahların değil, politikaların niteliğine bağlıdır. Dünyamıza ne kadar çok silah yığılırsa, insanlık da o denli büyük tehlike içine itilmekte, yeryüzü daha az güvenlikli bir gezegene dönüştürülmektedir. Nükleer çağın mantığı, Birleşmiş Milletler çatısı altında tüm ulusların kolektif güvenliğe sahip, barış içinde bir dünya yaratmalarını gerektiriyor. Birleşmiş Milletler Örgütü, bu hedefin gerçekleştirilmesinde kullanılabilecek önemli ve tek evrensel araçtır. Bu aracı tüm halkların çıkarlarını dikkate alacak biçimde kullanmak, üye devletlerin elindedir. Yeter ki niyet olsun...

"Çağımız görüntü, film çağı. Görsel teknik hızla gelişiyor. Teknoloji ve insan zekası iletişimin hızlandırılması için çalışıyor. Ama aynı teknik insanları izlemek, arşivlemek, numaralamak için de kullanılıyor."

"Çekme, Yoksa Vururum."

İbrahim Akyürek

İFSAK Yönetim Kurulu Başkanı

Sokaklar biz amatörler için fotoğraf makinemizi ilk denediğimiz alanlar olmuştur. Çekim anındaki ilk heyecanımızı sokaklarda yaşadık. "Niçin çekiyorsun?" sorusuna yanıtı buralarda aradık. Fotoğrafının çekilmesinden ürkenler karşısındaki çekingenliğimizi de sokaklarda aşmadık mı? Makinemizi görünce bizi tersleyenler karşısındaki korkumuzu nasıl unutabiliriz.

Bu korkunun, sanırım en büyüğünü geçtiğimiz aylarda bir foto muhabiri yaşadı. Tutuklu ve hükümle aileleri Bayrampaşa Cezaevi önünde haklı istemleri için direnirken güvenlik güçlerince dağıtılmak isteniyor. Bu arada fotoğraf karesine girdiğini sezen bir güvenlik görevlisi belindeki silaha sarılıyor ve foto muhabirine bağırıyor: "Çekme, yoksa vururum!" Kadın-erkek demeden insanlara çullanan görevli, belki yaptığı işten utandığı, belki de kimliğinin ortaya çıkmasından çekindiği için silahına sarılıyor. Deklanşör-tetik benzetmesinin canlı örneği değil mi karşılaşılan? Fotoğrafın kanıt değeri, sahip olma gücü değil mi korkutan? Kameraya poz veren Paris işçileri Komün günlerinde, 1871'de bunun bedelini canlarıyla ödemediler mi? Geçtiğimiz aylarda oldu bitti ile toplu sözleşmeleri imzalanan demiryolu işçileri sendika genel merkez yöneticilerini protesto etmek için yemek yemediler ve tepkilerini saptayan foto muhabirlerine poz verdiler. Daha sonra bu işçilerin bir bölümünün yerleri değiştirildi. İşçiler fotoğrafla ulaştırmak istedikleri bildirinin bedelini sürgün ve işten atılma ile ödediler.

Çekim anındaki kaba sansürün incesini Tarlabaşı yıkımlarında yaşamış bir amatör arkadaşımız. Koca binalar dozerlerle yıkılıyor. Sokak aralarında bekleşen kadın ve çocuklar panik halinde yıkıntıların üzerine hücum ediyorlar. Odun, demir, tuğla kapmak için... Neredeyse militanlaşan zabıtalarımız engellemeye başlıyor. Onlardan biri çekim başındaki arkadaşımızı, "bu tür fotoğraflardan fazla çekmemesi" için uyarıyor. Çekim aşamasındaki sansürün neredeyse kara güldürüye dönüşen örneklerini hangi amatör yaşamadı ki: Demiryolunda fotoğraf çekti diye yakalanıp götürülen; kendi bürosunun fotoğrafını çekti diye alıkonan; boğaz köprüsünün, çiçeklerin, semt pazarlarında satıcıların fotoğrafını çekiyor diye sorgulanan fotoğrafçılar...

Özellikle yetmişli yılların son dönemlerinde, toplumsal muhalefetin canlandığı günlerde foto muhabirleri görev anında güçlüklerle karşılaşmışlar. Resmi ve sivil görevliler bu konuda gereğini yapmışlar. Foto muhabirleri dövülmüş, filmleri zorla makinelerinden çıkarılarak yakılmış, 1977'nin Cumhuriyet Bayramında gazeteciler, çalışmalarının görevlilerce engellenmesi üzerine makinelerini yere bırakmışlar; yine aynı yıl Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS) İstanbul Üniversitesi'nde görev yapan muhabirlerin coplanıp tehdit edilmeleri karşısında (Savaş Ay ve Erdoğan Köseoğlu saldırıya uğramıştı) olayı kınıyor. 1978 yılında ise TGS Ankara Şubesi muhabirlerin can güvenliği için İçişleri Bakanlığı'na başvuruyor.

İnsanlıkdışı tutumlarının belgelenmesinden korkanlar yalnız bizde olmamış. Öyle ki, işi öldürmeye kadar vardıranlar olmuş. Geçtiğimiz yıl Şili'de amatör bir fotoğrafçı 3 Temmuz gösterilerini belgelemek isterken, askeri güçlerin üstlerine döktükleri yanıcı bir sıvı ile, arkadaşıyla birlikte yakılıyor.[1] 1982'de El Salvador'da öldürülen Danimarkalı TV muhabirinin ismi, sağcı ölüm mangalarının hedef listesinde bulunuyor. Portekizli Fernando, çevre korumacı "Gökkuşağı Savaşçısı" gemisinin Fransız gizli servislerince bombalanması sırasında gemide yaşamını yitiriyor.

"Toplumsal muhalefeti sindirmek isteyenler artık görüntüden de yararlanmak istiyorlar. Özellikle bizde son yıllarda yaygınlaşan bir moda var: Siz hiç yerde öğrenci, kadın sürükleyen foto muhabiri gördünüz mü? Ya durup dururken gazetecilerin fotoğrafını çeken muhabir gördünüz mü? Hem de sizin gibi giyinmiş, sivil."

Toplumsal muhalefeti sindirmek isteyenler artık görüntüden de yararlanmak istiyor. Özellikle bizde son yıllarda yaygınlaşan bir moda var: Siz hiç yerde öğrenci, kadın sürükleyen foto muhabiri gördünüz mü? Ya durup dururken gazetecilerin fotoğrafını çeken muhabir?... Hem de sizin gibi giyinmiş, sivil. Muhalefet hareketlerinin yoğunlaştığı alanlarda bu başka türlü görevli sivil muhabirlerin sayısı neredeyse bildiğimiz, meslekten muhabirlerin sayısını aşıyor.

Önceleri de toplumsal muhalefetin hareketlendiği ortamlarda film, fotoğraf çekilirdi. Çekim yerleri oldukça uzaktı. Uygun objektiflerle sizi çok yakından izlemişçesine saptayabilirlerdi.[2] Teknik gerilemediğine göre. niye burnumuzun dibine kadar giriyorlar? Suç unsurunu daha kolay ortaya çıkarmak, güvenlik sağlamak için mi? Yoksa tedirgin etmek, "Biliyoruz seni artık, elimizdesin, arşivimizdesin artık" demek için mi? Yasal, izinli bir toplantıya katılmayı bile suç gibi göstermek için mi?

Bir de fotoğrafı çekilen yönünden bakalım. Bulunduğunuz konumu bilinçli olarak seçmişseniz, makineden çekinmeye gerek var mı? Hele gelişen çekim teknikleri çok uzaktan vesikalık fotoğrafınızı çekmeyi bile olanaklı kılıyorsa.

Tedirgin ediliyorsanız; çekenin kimliğini, çekme nedenini sorma hakkınızı kullanabilirsiniz. Bu arada çok fotoğraf çekeni de başka türlü fotoğrafçı diye düşünmemek gerekiyor. Çağını canlı canlı belgelemek isteyen fotoğrafçılar en doğru zamanı ve açıyı yakalamak için bolca fotoğraf çekebilir. Bir gazetecinin deyişiyle fotoğrafçı "tarible buluşmak için" oradadır. Ona yardımcı olmak, kuşkuyla yaklaşıp tedirgin etmemek gerekiyor. Bu arada bir gazete kupürünü burada anımsatalım. Haber Milliyet'te çıkmıştı. Fransa'daki son öğrenci olaylarında çektikleri fotoğraflar, Paris polisi tarafından kanıt için, bağlı bulundukları ajanslardan istenince foto muhabirleri "Muhbir değiliz, öğrencilerin fotoğraflarını vermeyiz" demişler.

Çağımız görüntü, film çağı. Görsel teknik hızla gelişiyor. Teknoloji ve insan zekası iletişimin hızlandırılması için çalışıyor. Ama aynı teknik insanları izlemek, arşivlemek, numaralamak için de kullanılıyor. Bizde ve öte-

ki ülkelerde foto-film güvenlik birimleri oluşturuluyor. İleri ülkeler, yurttaşlarını numaralayıp, mikrofilmlere geçiriyor. İnsan yaratıcılığının ürünü olan aynı filmler, o ülkelerin kültürel geçmişlerinin belgelenmesi için de kullanılıyor. Savaşlarda bu değerler yok olursa, hiç olmazsa filmleri kalsın diye. Yaşamın çelişkili bu iç dinamiğini insandan yana çevirmek için teknolojiyi iyi izlemek, kullanmak zorunlu oluyor.

İnsanlar görsel dili yeğliyorlar artık. Suriye, terörü desteklemediğinin kanıtı olarak ABD'ye, Abu Nidal'ın sınır dışı edilirken çekilmiş bir video filmini kanıt olarak gösteriyor. El Salvador'da, çevirdiği karanlık işler fotoğraf ve filmle saptanan ABD askeri grubu başkanı "oynadığı rolün görüntülenmesini engelleyemediği" gerekçesiyle görevden alınıyor. Mandela'nın 1965'ten bu yana fotoğrafının çekilmesine ırkçı Güney Afrika yönetimi izin vermiyor. Adamın görüntüsünden bile korkuyorlar. Öte yanda sanayi toplumu görüntüyü paketleyip pazarlıyor, tüketiyor. Yazılı iletişim yanına görüntüyü alıyor. Tepemizde uydular cirit atıyor. Kulağımıza, gözümüze egemen olan haber tekellerine karşı Üçüncü Dünya Ülkeleri kendi olanaklarını merkezileştirmek çabasına giriyor. Görüntüyü seçme, okuma özgürlüğü bilim adamlarınca tartışılıyor. "Düşünsel tele-katılma" demokrasilerde yer tutmaya başlıyor.

Tüm bu canlılık içinde fotoğrafın çoğaltılma, iletilme kolaylığı, tekniğinin sürekli gelişmesi, demokratik bir sanat dalı olması, evrensel okunabilirliği insanlığın yararına kullanılabilir. Yeter ki, çağımızın bu en dinamik sanat dalında buluşmak ve iletişimin demokratikleşmesi için her yerde, her koşulda, her anda birlikte olalım.

1- Amatör bir fotoğrafçıyı yakan bu ülke yöneticilerinin Ankara'daki temsilcileri (Şili Büyükelçiliği), üniversite öğrencilerine açık bir fotoğraf yarışmasını/sergisini her yıl düzenliyorlar.

2- DİSK'in 1 Mayıs 1978'de düzenlediği miting ile ilgili soruşturma nedeniyle İstanbul Toplum Suçları Savcılığı gösteriler nedeniyle çekilen filmleri, fotoğraf ve benzeri belgeleri valilikten istiyor. Böylece güvenlik birimlerince Atatürk Kültür Merkezi, şimdiki Etap Oteli ve öteki açılardan çekilen film ve fotoğraflar kanıt değeri kazanıyordu. (5 Mayıs 1978, Cumhuriyet Gazetesi)

Sevgili Behice Boran...

İşte geldiniz. Esenboğa Havaalanı'ndasınız. Onca yıl sonra... Ellerimizin üstünde. Ellerinizi sıkmak için sabırla, dirençle ve hep çalışarak bekleyen ellerin üstündesiniz. Bir yanda iyi tanıdığınız ellerle, ötede hiç görmediğiniz bizlerle, karanfillerle kucaklaşmanız. Sizi karşılamanın heyecanı. Hüzünlü bir görev ve hüznünü, görevini binlerce insanla paylaşınca coşkuya dönüştürebilmesi insanın. Bu da olabiliyormuş demek... Göz pınarları, yumruklar; dolmuş, sıkılmış, inançlı; yutkunmalar ve gülümsemeler, kucaklaşmalar; çok az konuşma; işbölümüne ilişkin, sonrasuskunluk ve koşuşturmaca.. Sizi karşılamanın, böyle karşılamanın hüznü ve suskunluk.. Bir sese, bir coşkuya, bir güce dönüşebiliyormuş. İşte geldiniz. Hoş geldiniz Sevgili Behice Boran.

Size 8 Ekim'i anlatmak istiyorum. Serdar Alten'le Hürcan Gürses'in birbirine pek yakın mezarları başında toplanmıştık. Özcan (Kesgeç) Ağabey konuşuyordu: "Bu yedi yiğit insan... partilerinin toplantısına katıldıktan sonra... faşist katillerce, hunharca..." Özcan Ağabey'in sesini çok iyi anımsıyorum, sözcükleri tam olarak kalmadı aklımda. Ama gene göz pınarları, yumruklar, buruk bir gülümseme, karanfiller, gene bilinç, coşku yüklü, ses yitikli bir sessizlik... Ve bir yerde dedi ki Özcan Ağabey. "Şimdi bu yedi arkadaşımızı hiç tanımamış, yaşları onları görüp tanımaya yetmemiş arkadaşlarımız da burada, onların mezarı başındalar. İşte ölümsüzlük denen şey de bu olsa gerek..."

İşte geldiniz. Şişli'den Zincirlikuyu'ya yürüyorsunuz bizimle. İşte yakalarımızdasınız,

holkola girdik sizinle, Çevik Kuvvet bile şaşırdı. Başka şaşıranlarda oldu bu işe. Geldiniz.. Kimilerimiz yıllar yılı yanınızda olmanın gururuyla, anılarla yüklü, "O Parti toplantısında nasıl da konuşmuştu", "Bir keresinde hiç unutmam, dakikalarca gülmüştük", "Dursun'u yanına çağırıp iki dakika görmüştü", "Hocamdı benim, nasıl gencecikti..." tümceleriyle dudaklarında, size bir yerleri, bir insanı, bir anı anımsatmak çabasında... Kimilerimiz sizi kısa bir süre önce Türkiye'ye uğurlamış olmanın sorumluluğuyla bekleyişte... Brüksel'de, Düsseldorf'ta, Berlin'de... "Son ana dek hep koşturuyordu. 'Hocam, yazın şu yaşadıklarınızı' diyorduk; 'Dur, önce şu toplantıya konuşma metnini yetiştireyim...' diye koyuluyordu işe..." yollu anlatmalarda belki... Kimilerimiz de, bizler gibi, sizi hiç görmemiş, elinizi hiç sıkmamış, yüzünüze hiç gülümseyememiş, yaşları sizi görüp tanımaya pek yetmemiş olanlarımız. Televizyondaki bir seçim konuşmanız kalmış biraz aklımızda belki. Belki biraz babalarımızın, ağabeylerimizin ağzından dinlediğimiz bir "Behice Hanım..." O Behice Hanım'ın "Bıçağın keskin kenarında yürüyüp kesilmemek..." sözü. İnsanın yaşamına, giyimine, sağlığına dikkat etmesinin politik bir görev olması... "Kurtuluş hep birlikte olacaktır" bilinci.

Kimilerimiz sizi hiç tanımadık. Yüzünüzü görüp, elinizi tutamadık. Ama işte geldiniz. Zincirlikuyu'da 1 Mayıs'ı söylediniz bizimle. Yanlış söylediğimiz yerlerde uyardınız. "Marşlarını doğru söylemeli insan..." İşte geldiniz. Oturdunuz masanın başına. Çalışmaya koyuldunuz. Şaşanlar oldu bu işe. Biz şaşmadık. Hoşgeldiniz Sevgili Behice Boran. Sizinle aynı geleceği hazırlamanın, aynı yöne yürümenin onurunu bir kez daha duyumsattınız bize. Sağolun.

İzmir Öğrenci Dernekleri YÖK'ün Kuruluşunu İhsan Doğramacı'nın Posterini Yakarak Protesto Ettiler

6 Kasım 1987 tarihinde basın açıklaması veren İzmir öğrenci dernekleri temsilcileri, "YÖK'e Hayır" kampanyasını başlattıklarını açıkladılar. Yapılan basın açıklamasında, kampanyanın amacının YÖK'ün gerçek yüzünün özellikle öğrenci kitlesine ve geniş halk yığınlarına teşhir edilmesi olduğu belirtildi.

Kapanya çerçevesinde, 6 Kasım 1987 tarihinde YÖK'ün kuruluşu İzmir öğrenci dernekleri tarafından yapılan bir forumla protesto edildi. Ege ve 9 Eylül Üniversitesi öğrencileri yakalarında "Bilimsellik Öldü, Başımız Sağolsun" yazılı, üzerinde tabut resmi bulunan rozetlerle Ege Üniversitesi kampüsünde toplandılar.

Üç dernek temsilcisinin konuşma yaptığı forumda, tüm yönleriyle YÖK anlatıldı. Özerk demokratik üniversite istemleri haykırıldı, örgütlü mücadelenin önemi vurgulandı. Daha sonra altında "YÖK Kaldırılsın" sloganı yazılı olan İhsan Doğramacı'nın posteri yakıldı. Ve yapılan protesto alkışlarının ardından öğrenciler sessizce dağıldı. □

YARIN İZMİR BÜROSU

Bekir Yıldız, Haşmet Zeybek ve Muzaffer Hiçdurmaz ile Söyleşi:

ÇARK:

Söyleşi: Beyhan Sunal

Aşağıda ÇARK'ın senaryo yazarı Haşmet Zeybek, senaryoyu oluşturan üç öykünün yazarı Bekir Yıldız ve Yönetmen Muzaffer Hiçdurmaz'la yaptığımız söyleşiyi sunuyoruz.

YARIN □ *Çark'ta işçilerin yaşamlarını tehdit edercesine daraltılmış yasalara ve bununla yetinmeyen, yasadışı davranan iktidara karşı verilen mücadele sergilenmeye çalışılmış. Bu arada yaşanılan zorluklara karşı iç dayanışmanın sıcaklığını yaşıyoruz. Ancak filmde birkaç öykü bir arada işlenmeye çalışılırken, yeterince işlenemeyen, yüzeysel kalan noktalar da var. Bunları tartışabilir miyiz?*

HAŞMET ZEYBEK ■ Bu filmde esas ana bölüm olarak ele aldığımız şuydu: Birinci bölüm olan atölye bölümünde anlatmak istediğimiz işçiler sendikasız, patronla daha çok insani ilişkiler içinde olan işçilerdi. Küçük bir işletme yani. Buradaki işin özelliği kalifiye işçi, usta ve el hüneri olması. Bu bölüm Bekir Yıldız'ın "Soluğu Cam Olanlar" adlı röportajından alınmıştır. Nefesle, insan hüneriyle ve dünyanın her yerinde aynı biçimde yapılıyor.

Ondan sonra aldığımız bölümse yavaş yavaş 12 Eylül sonrasında sendikal örgütlenmenin başladığı ve sıkıyönetimden izinli, yasal grevlerin, ilk grevlerin yapıldığı bölüm. Burada da dok işçilerini aldık. Burada da ele alıp eleştirdiğimiz şuydu: Greve katılıyorum diyenin katılması, katılmıyorum diyenin çalışmasıydı. Ondan sonra aldığımız üçüncü bölüm Kazlıçeşme bölümü ise örgütlü bir şekilde işçi sınıfının bilinçlenip kendi meselelerine sahip çıkmalarını gündeme getiren bir olay. Burada "Kadın Polis" hikâyesi de dışarıdaki çatışmanın içeriye yansıması. Bu arada aile de bölünüyor. Kadın polisle grevci işçiler karşı karşıya geliyor. Burada biz şunu demek istiyoruz: İşsizlik, sistem insanları, toplumu öyle bir hale getirir ki, kimin güvenliğini kimin koruduğu silinebilir. Bu sınıfsal bakış açısı bizim için işçi-işveren çelişkisi kadar önemliydi. Kadın polis hikâyesi, bizim çelişkiyi net bir biçimde koyduğumuz bölümlerden biri.

Ayrıca çok fazla detaylı bir filmden öte, çok kahramanlı bir film yapmak istedik. Tek kahramanı öne çıkarmadık. Kitle mizansenlerini öne çıkarmak istedik. Sanırız yer yer yansıdı.

YARIN □ *Sayın Tarık Akan da gala gecesinde dile getirdi; 12 Eylül öncesinde olduğu kadar net, altı çizili şeyler söyleyemiyoruz. Bunun nedenleri herkesçe malum. Ama bir kere de siz bunları anlatabilir misiniz?*

BEKİR YILDIZ ■ Efendim, son zamanlarda arkadaşlar arasında Türkiye'deki değişikliklerle ilgili olarak ve hayata bakışımızı somutlaştırması bakımından şöyle bir kavram geliştirdik: Doğru başka, realite başka. O bakımdan bu filmi de tartışırken doğru ve reel olan yanlarıyla birlikte tartışmamız gerekiyor. Tabü ki senaryosuyla filan, karşı bir film yapılmışsa ve sermaye sınıfına karşı, emperyalizme karşı bugüne kadar tek tek üzerinde uğraşlar verdiğimiz sanatsal yapımız ve sınıfsal görüşümüz artık somutlaşmışsa, bu karşı olduğumuz sınıfı da kuşkusuz bize karşı düşman yapacaktır. Bu koşullarda eğer biz bir şeyler yapmaya kalkıyorsak, en doğruyu ve en güzeli yapma şansımız başta yok olmuş demektir. Biz bu buluşları çok zorladık, yaptık. Bir de realite dediğimiz olay var; bugün yaşadığımız toplum kapitalist bir toplumdur. Paradan söz edilen bir toplumdur. Burda siz yapımcıya eğer para kazandıramazsanız, ikinci bir film yapma şansınız olmaz. Sınıfsal içerikli olan filmlerin yapımcısını bulmak bir defa başlı başına bir olay oluyor. Ondan sonra çekim yaptığımız yerler işverenlerin yerleri ve her çekim yaptığımız yerde önceleri dostane başlayan film çekimi, filmin o sahnesinin daha sonu gelmeden düşmanca bakışlara dönüşüyor; çünkü siz neticede orda sanatı karşısına getiriyorsunuz kişinin. Biz bu koşullarda yaptık. Lütfen bizim olaylara yaklaştığımız gibi yaklaşsınlar; bu film için hangi koşullarda ve ne ölçüde çabaladığımızı değerlendirirlerse seviniriz.

HAŞMET ZEYBEK ■ Benim de bu konuda söylemek istediklerim var. Benim için böyle bir filmin Yeşil-

> **BEKİR YILDIZ**
> "Senaryosuyla filan karşı bir film yapılmışsa ve sermaye sınıfına karşı, emperyalizme karşı bugüne kadar tek tek üzerinde uğraşlar verdiğimiz sanatsal yapımız ve sınıfsal görüşümüz artık somutlanmışsa, bu karşı olduğumuz sınıfı da kuşkusuz bize karşı düşman yapacaktır."

çam kuralları içinde, ticari sinema içinde yapılmış olması çok önemli. Kültür hayatımızın ilerici, gerici, toplumcu, devrimci, faşist her türlü akımının toplandığı Yeşilçam'da yapılması, arabesk bir dönemde yapılması, Yeşilçam koşullarıyla yapılıp, seyirciye kan damarları içinde ulaşması çok önemli. Ben şöyle diyorum; biz şu an 20. yüzyılın kültür gerillalarıyız. Kare kare film elde ediyoruz; bu gerici sinemadan her karesi sökülerek alınmış bir filmdir. Buna benzer film yapıldı bugüne kadar; bundan sonra da yapılacak. Dönüşümün kültürünü Yeşilçam'da verebiliyoruz. 60'lı yıllarda tiyatroda başlattığımız şeyi şimdi sinemada başlattık. Çok güzel filmler yapılabilir; fakat Yeşilçam dışı kanallar ve kan dolaşımı dışında film seyirciye ulaşmaz, bu çok iyi bir şey değil. Yolladığımız afişler Türkiye'nin her yanına, bütün sinemalara dağılmakta; lokalize kalmamakta ve benim 60'lı yıllardan beri uğraşıp yırtmaya çalıştığım ve yırttığımızı sandığım noktalardan biri bu. Bu filmi ben bunun için önemsiyorum. Onun için kitlenin sahip çıkmasını ve su yüzünde kalmamasını istiyorum. Yeşilçam içinde bir olaydır bu. Bu kadar arabesk filmin yapıldığı yerde bu kadar boşluğun içinde bir denetimdir bu. Bu açıdan da önemlidir. Yani alternatifi kendi alanında bulmak lazım; her şeyin alanında dövüşmek lazım. Aşırı sekterizmin sonunun kültür alanında teslimiyet olduğunu yakalamak daha kolay, çok daha net.

BEKİR YILDIZ ■ Bir de sinema, edebiyat ikilemi açısından da olaya biraz değinmek istiyorum; çünkü bir edebiyatçı olarak beni ilgilendiren de bu konudur. Şimdi işin ilginç tarafı bugün bir kadın polis hikâyesinin nereden alındığı, yani benim hikâyem olduğu biliniyor; ama daha önce yayınlanıp yayınlanmadığı bilinmiyor. Çünkü kültür düşmanlığı yapan bir iktidarın hışmına uğramış. Şimdi eğer o kitaptan bir öykü alınıp, bu film sinemada kitlelere doğru gidiyorsa, bu sinemanın da edebiyatı bir lokomotif gibi arkasından getirdiği ve böylece iletişimin daha güçlü olduğu anlamı çıkıyor. Bu bakımdan edebiyat-sinema ilişkisinde sinemanın gücüne ve önemine inanıyorum.

MUZAFFER HİÇDURMAZ ■ Şerif Gören dahil sanıyorum teklif sundular ve de ellerinde bana söyledikleri 49'a varan yönetmen listesi varmış. Daha önce de bunları tartıştık, 49 ismin içinde benim ismim yoktu ama, sonunda bende karar kılmış oldular; ben de hikâyeyi okuduktan sonra yapmayı kabul ettim ve sanırım onları mahçup etmedim. Bugüne kadar 28 yıllık -60'lardan bu yana- Yeşilçam emekçisiyim. 28 yıllık Yeşilçam çalışmamda sinemanın

> **HAŞMET ZEYBEK**
> "Böyle bir filmin Yeşilçam kuralları içinde, ticari sinema içinde yapılmış olması çok önemli."

tüm dallarında çalıştım. Ama önüme böyle bir proje gelince bunca yıl beklemenin semeresini gördüğümü anladım. Çünkü gerçekten bugüne kadar Yeşilçam sinemasında, işçi sorunlarına değinen bazı filmler yapılmıştır. Bunları yok saymak yanlıştır, ama bu denli doğru (tabii ki bana göre, buna halkımız ve seyirci karar verecektir), bu denli gerçekçi yaklaşımlı bir işçi filmi yapılmamıştır; bu ilktir kanımca. Yaparken birçok zorlukla karşılaştık. Birinci zorluk ekonomik zorluktu. Yeşilçam'da bir filmin maliyeti 60 milyon civarındadır. İlk maliyet hesaplarında bu filme 90 milyon gibi bir rakam çıktı ki, bu prodüktörü ürküten bir para idi. Prodüktör de gerçek anlamda bir prodüktör değildi. Yeşilçam'da yetişmiş bir emekçi arkadaşımızdı bana göre. O şartlarıyla filmler yapmaya zorluyordu kendini. Filmi 17 gün gibi (aslında söylememem gereken bir olaydır) kısa bir dönemde çektik ve her zorluğu çekimde yine birlikte yaşadık; Haşmet kardeşim olsun, Bekir ağabey olsun, hep birlikte koşturduk. Örneğin bir grev sahnesi vardı ki, bir günde çekilmesi şarttı. Hem mekânın özelliğinden, hem prodüksiyonun fazlalığından. Örneğin bir Kazlıçeşme olgusu vardı, ilk Osman Güneş'ten -ki bugün Türkiye Deri İşverenleri Sendikası başkanıdır- kendisi ile yüzyüze konuşup fabrikasında çalışma izni almamıza rağmen, filmin içeriğini, işçi filmi olduğunu anlayınca -ki biz tersini söylemedik-, çalışmaya başladığımızda bizi resmen fabrikasından kovdu. "Gidin kardeşim, ben böyle şeylere izin vermem" dedi.

> **MUZAFFER HİÇDURMAZ**
> "Yeşilçam sinemasında, işçi sorunlarına değinen bazı filmler yapılmıştır. Bunları yok saymak yanlıştır, ama bu denli doğru, bu denli gerçekçi yaklaşımlı bir işçi filmi yapılmamıştır."

GAZİ ÜNİVERSİTESİNDE "ÖĞRENCİ SORUNLARI" PANELİNDE ÖĞRENCİYE BASKI

Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (GÜİİBF)'de 16 Kasım 1987 tarihinde yaşananlar, öğrenciler üzerindeki baskıları bir kez daha örnekledi. GÜİİBF Dekan Yardımcısı Doç. Dr. Ergin İğrek "Öğrenci Sorunları ve Atılmalar" konulu bir açıkoturum düzenledi. Tüm öğrencilerin söyleşiye katılmaları için okulun her yerine duyurular asıldı. Aynı gün okulda yapılan Gazi Üniversitesi Öğrenci Derneği Yönetim Kurulu'nda söyleşiye katılma kararı alındı. Amaç, sorunların dile getirildiği ortak bir platform istemekti.

Panelin konusu "Öğrenci Sorunları"ydı; ancak konuşan Dekan Yardımcısı Ergin İğrek'ti.

Sıra soru sormaya gelince tehdit ve baskılar da gündeme geldi. Çözüm konusunda açıklama isteyen öğrencilere Ergin İğrek'in yanıtı, "Öğrenciler haklarını arıyorlar, öğretim üyeleri diyalog eksikliğinden yakınıyorlar. Dört yıldan beri dekanlığın ve rektörlüğün kapısını bilmeyen öğrenciler var" oldu. Bu açıklamadan sonra, GÜÖD FYK üyesi Metin Ersoy söz alarak, bir süre önce Envanter Bilançosu dersinin sınavının usulsüzlüğü konusunda görüşmek üzere Ergin İğrek'in odasına gittiğini, ancak yaptığının kanunsuz olduğu belirtilerek kovulduğunu söyledi. Ersoy daha sonra, "Envanter Bilançosu sınavının usulsüz olduğunu siz de kabul ettiniz. Biz sizinle konuşmaya gelmiştik; öğrencileri dinlemeden alacağınız bir karar, öğrencilerin aleyhine olabilirdi. Bu okulda birçok derse öğretim üyelerinin yerine asistanlar giriyor. Asistanların ve öğrencilerin sırtından haksız kazanç elde ediliyor" dedi. Bu arada İktisat Bölüm Başkanı Tezer Öcal, Metin Ersoy'un yanına gelerek öğrenci olup olmadığını sordu ve kimliğini aldı. Metin Ersoy hakkında disiplin soruşturması açılacağını ve büyük bir olasılıkla okuldan uzaklaştırılacağını belirtti. Ergin İğrek'e de söyleşiyi kısa kesmesini söyledi.

Öğrenciler tüm gelişmelere tepki gösterirken, bir öğrenci de öğrencilere baskı yapıldığını belirterek salonu terketti. Ardından diğer öğrenciler de salondan çıktılar. Duruma son derece sinirlenen Ergin İğrek bağırıp çağırmaya başladı. Salonu ilk terkeden öğrencinin İğrek'in deyimiyle "erkeğin", derhal kendisine getirilmesini istedi. Tüm öğrenciler geri dönerek aynı düşüncede olduklarını belirtmeye karar verdiler. Ergin İğrek hâlâ, "Burada öğrenci sorunları tartışılmıyor diyen erkeği getirin bana, kimse o erkek çıksın" diye bağırıyordu. O sırada yakınında bulunan bir öğrencinin, "Erkek olunca ne olacak?" sözü üzerine daha da sinirleniyor ve öğrenciye saldırıyordu.

Aynı gün dört yüz kadar öğrenci, Metin Ersoy'un kimliği verilmezse kendilerinin de kimliklerini dekanlığa bırakacaklarını açıkladılar. Basının da orada bulunması sonucu kimlikler geri alındı ve Metin Ersoy hakkında soruşturma yapılmayacağı açıklandı.

Olayın ertesi günü yaklaşık üç yüz imzalı bir dilekçe hazırlandı. Dilekçede, Tezer Öcal ve Ergin İğrek'in tutumlarını protesto ediliyor ve bunların hesabının sorulması isteniyordu. Ayrıca, ortak bir platformda sorunların dile getirilmesi istemi de yineleniyordu.

Öğrenciler önümüzdeki günlerde kendilerine hakaret edildiği gerekçesiyle mahkemeye başvuracaklarını da açıkladılar.

● Gazi Üniversitesi
Öğrenci Derneği
Fakülte Yönetim Kurulu Üyesi
Tanju Ekiz

PLATOON: Savaş Cehennemdir.

Platoon, uzun süredir Vietnam Savaşı üzerine yapılan filmlerin arasında en gerçekçi olanı. Irkçı ve şovenist fantezi Rambo'nun tersine, Platoon'da savaşı yüceltmek veya Amerika'nın bu konuda ne kadar haklı olduğunu bir kez daha ortaya koymak gibi bir mesaj yok.

Sıradan bir "domuz"un görüş açısından ele alınan film, savaşın en ürpertici ve tatsız yönlerini göstermekten kaçınmamış: Amerikan askerleri Vietnam halkını öldürür, yüksek dozda uyuşturucu alıp "uçarlar"; böcek ve sineklerin saldırısına uğrarlar; bubi tuzaklarınca avlanırlar ve hatta birbirlerini öldürürler. Platoon savaşın nasıl bir cehennem olduğunun canlı delilidir.

Fakat, filmi izlerken seyircilerden bazılarının bu noktayı yakalayamadıklarını gördüm. Sanki Rambo'nun yeni bir serüvenini seyredermişçesine tepki gösteriyorlardı. Kendileri savaşıyor gibi bağırıyor, Vietnamlı askerlere küfredip, Amerikalıları alkışlıyorlardı. Rambo'dan bu denli farklı bir filmin nasıl olup da aynı etkiyi yarattığını merak ettim.

Bencenedeni, Platoon ve Rambo'nun, tüm farklı yönlerine rağmen temelde aynı temaya sahip oluşlarıydı: Şiddet. Her iki film de öncelikle "Vietnam'da Savaşanların Hastalığı" diye bilinen psikolojik fenomeni sergilemek amacıyla yapılmıştı. Ve daha önemlisi, her ikisi de, neden Vietnam Savaşının Amerika için manevi, askeri ve politik bir yıkım haline geldiğinden kesinlikle söz etmiyorlardı.

Bu durum Başkan Eisenhower'ın "Mandate for Change -Değişim İçin Manda" adlı kitabında çok güzel açıklanmıştır: "Indochenese olayları hakkında bilgi sahibi ve liderleri komünist Ho Chi Minh'in iktidarda kalmasını istediğini söyleyen bir kişiyle şimdiye kadar hiç konuşmadım."

Gerçekte Vietnamlılar, 2. Dünya Savaşında ülkeyi Japonların boyunduruğundan kurtaran, prososyalist ve anti-kolonist bir örgütün, Ulusal Bağımsızlık Cephesi'nin birliği altında ülkenin yönetilmesini istiyorlardı. 1945'te, Vietnam'daki resmi kolonial güç olan Fransa, Amerika'nın desteğiyle, Ulusal Bağımsızlık Cephesinin kontrolünü yıkmak amacıyla bir savaş girişiminde bulundu ve 1954'te Güneyde pro-Amerikan rejim uygulamaya başladı. Amerika'nın ülkeyi yeni bir seçim için zorlaması ve halk üzerinde katı bir ayırım politikası uygulaması Amerika'nın araya girmesiyle ülkenin ancak bataga saplanacağının kanıtı oldu.

Platoon, Vietnam Savaşının temeli sayılan bu gerçeklerin hiçbirine değinmiyor. Bu nedenle, filmin temel öğesi olan Amerikalı askerlerle Vietnam arasındaki çatışma hiçbir anlam taşımıyor.

Platoon, gerçek savaşın Amerikalılarla Vietnamlılar arasında değil, Amerikalıların kendi içinde olduğunu vurgulamaya çalışıyor. "Savaş süresince gerçekte birbirimizle savaştığımızı anladım, ama biz düşman değildik ki." Filmin sonlarına doğru böyle bir konuşma geçer. Bu, Amerika'nın Vietnam yenilgisi için tehlikeli bir rasyonalizasyondur ve ayrıca Platoon'un savaş karşıtı bir film olarak etkisizliğini örtbas etmek amacını güder.

Filmde bir sahne tüm gerçeği yansıtıyordu. Bir kolej öğrencisi olan film kahramanı, Amerikalıların işçi sınıfı kompozisyonunu gayet iyi çizdi. Bir gün Afro-Amerikan asker kendisine sorar; "Burada ne yapıyorsun? Okumuş birine benziyorsun." Kahraman cevaplar; "Fakirler daima zenginler için savaşır. Zenginlerin onların payını da alması, bence sadece bir şans." "Biz burada birer piyonuz" diye cevaplar Afro-Amerikan, "İnsanın böyle düşünebilmesi için zenci'n olması gerek".

Gerçek yaşamda, Vietnam'da savaşmış birçok asker, fakirlerin ve işçi sınıfının yanında olmanın, savaşa karşı çıkmak anlamına geldiğini kavradılar. Ama halen birçoğu da "barış için" aktif bir şekilde dövüşmeyi sürdürüyor. Eğer film bunu yansıtsaydı "Vietnam'da olup bitenlerin gerçek bir göstergesi" olduğu yolundaki iddiaları haketmiş olurdu.

(*) Bu yazı World Student News'un Ekim '87 sayısından Türkçe'ye çevrilmiştir.

Türkçesi: YARIN ÇEVİRİ KURULU

GEL ve GÖR: Barış Nasıl Kazanıldı.

Tayfun Sever

2. Dünya Savaşı çoğumuz için gri, soluk fotoğraflardan, TV'de gösterilen onbinlerce askerin yürüdüğü muhteşem resmi geçitlerden oluşmuş bir tablodur.

Gökyüzünü çekirge bulutu gibi kaplayan ölüm filolarının, zaten yerle bir olmuş şehirlerin üzerine tekrar tekrar gönderdikleri bombaların yakın plan çekimleri...

Kana susamış köpekbalıkları gibi süzülen denizaltı filoları... Ellerindeki kâğıttan Nazi bayraklarını sallayarak evlatlarını savaşa yollayan kandırılmış kitleler...

Tüyler ürperten uçak uğultularını, ardından sirenler duyduğunda bombaların ulaşamadığı tek yere, metrolara doluşan, orada sabahlayan, orada yaşayan panik halinde yaşlılar... kadınlar... çocuklar...

Yalnızca insan yakma hedefiyle Alman mühendislerince tasarlanıp, aşağı ırktan tutsaklara inşa ettirilen ölüm fırınları...

Yakılanlardan arta kalan depolar dolusu giysi ve ayakkabıları görüntüleyen fotoğraflar...

Savaş sonrası kuşağın insanları, Dünya Savaşı'nı, TV'de, filmlerde izlediği yukarıdakine benzer kesitlerle kafasında canlandırmaya çalışır. Peki savaş nasıl sona erdi? Almanlar nasıl mağlup oldu?

Ya da, mağlubu Almanlar, İtalyanlar, Japonlar; galibi İngilizler, Amerikalılar ve Sovyetler olan bu dev savaş üzerine yukarıdakine benzer belgesel görüntüler, kimi doküman ve rakamlar dışında bilmemiz gereken başka gerçekler yok mu?

Pek çok tarih yorumcusu bu korkunç savaşın bitişini; ABD'nin iki Japon kentini iki bomba ile yerle bir edişi ve böylece Japonların pes edişi ile, ya da Hitler'in yeraltındaki karargâhında intihar edişi ve böylece Almanların yenilgiyi kabul edişiyle açıklar. Ya da "...Normandiya Çıkartması ve ardından müttefik ordularının başlattığı karşı saldırı Almanların sonunun başlangıcı oldu..." der tarih kitapları.

Eğer savaşı böyle tanıdıysanız Gel ve Gör'e bir bilet alın derim ben. Savaşın beylik tarih yorumlarında rastlayamadığınız boyutlarıyla tanışmak, saldırıdaki ve savunmadaki insanın psikolojilerini bir arada kavramak için bir bilet alın.

Saldırganlığa koşullandırılmış, muhakeme yeteneği kaba anti-komünist propagandayla köreltilmiş, saldıran ama korkan insanla; yaşadığı köyü, yaşadığı toprakları savunan, ama ölümün üstüne üstüne giden insanın karşılaşmasını hangi belgeselde izlediniz?

Nazi saldırısını püskürtmek için göreve çağrılan oğulları, kızları ile omuz omuza direnen Sovyet insanı...

Ve barıştan zorla koparılan, barış içindeki yaşamı cehenneme, doğal ortamı harabeye çeviren Sovyet insanının barışı yeniden kazanmak, topraklarını yeniden ekmek, hayvanlarını otlaklara yeniden korkusuzca salabilmek için -tek tek ve toplu ca- verdikleri insanlık dersi...

Klimov'un objektifi kaba hatlarıyla savaşı değil; savaşın insan ruhunda, insanı insan yapan değerlerde, doğada oluşturduğu tahribatı anyor... buluyor... Film boyunca bu tahribatın ne korkunç bir yıkım olduğunu bütün boyutlarıyla kavramamız için uğraşıp didiniyor.

Seyirciyi her saniye tedirgin eden uçak uğultusuna benzeyen o ses... Savaşın sesi... Bombaların yerle bir ettiği zümrüt yeşili çamlar... Makineli mermilerinin biçtiği memeleri süt dolu inekler... Yaşadıkları köyün ağıllarında topluca yakılan yüzlerce silahsız insan...

Ve tüm bunları korkuyla, panikle izleyen ve bu kaosu anlamaya, çözümlemeye çalışan bir çift göz. Barışın ve çocukluğunun elinden zorla alınışına hiddetle, haklı ve duru bir kinle bakan bir çift çocuk gözü... Fazla söze gerek yok.

GEL VE GÖR... Barış nasıl bozuldu. Ve tekrar nasıl kazanıldı.

ARADA BİR FUTBOL

Sinan Deniz

Çıplak, küçük bir oda. Bir tahta iskemle, başını iki elinin arasına almış, düşünüyor. Tepesinde asılı duran cılız ampulün ışığı kendine yetmiyor. Yıllardır giderilemedi şu voltaj düşüklüğü. Arada pırpır eden ışıkla birlikte, onun da yüreği pırpır edip duruyor... Işık gitti gidecek derken, birden güçleniyor. Voltaj yükseliyor besbelli. Biraz olsun aydınlanıyor oda, şimdi ortalık daha açık seçik. Başını iki elinden kurtarıyor. İçimizi ışıtmak için bu kadarı da yeter, şimdilik...

Yokluk ve yoksunluk içinde bir umut ışığı sezmek güzeldir. Futbolumuzda son üç yıldır, artan bir iyileşme görülüyor. Şu yoksul odada düşünen, futbolumuz; kendisiyle başbaşa. Şimdi gözlerinde çakmaklanan parıltıyı sezmemek olanaksız.

Futbolumuzdaki iyileşmenin nesnel nedenlere değil, öznel etkenlere dayandığı söylenebilir. Bu ülkede ne devletin ne parlamentodaki partilerin bir futbol düşüncesi vardır; ne de futbolun okulları, altyapısı, demokrat bir futbol anlayışının egemenliği...

İngiltere bozgunu ve K.İrlanda yenilgisi, ancak bu nesnelliğin aynası olarak değerlendirilebilir. İngiltere karşısında alınan skordan çok, oynanan futbolun kötülüğüydü üzücü olan. Israrlı olduğumuz demokratik futbol kültürü, sonucu böyle görmeyi gerektiriyor.

Başarısızlıkla sonuçlanan bu iki milli maç, odayı karartmadı bizce. Gerçi ışığı şimdilik yalnızca kendisini aydınlatmaya yetiyor ama, biz futbolumuzun yakın geleceğini aydınlık görenlerdeniz. Bugüne dek aldığı yol yalnızca öznel etkenlere bağlı olsa da...

* * *

Galatasaray ve Beşiktaş ile çalıştırıcıları Derwall, Milne ve bu arada Denizli, sonra iki takımın yıldız futbolcuları, sorunu kavramış durumdalar. Eskilerin geçmişte olup da bugün erişilmez gördükleri yalnızca inançtır; oysa bugünkü yıldız futbolcularımız, artık futbolun her şeyden önce bir akıl işi olduğunu öğrendiler.

Bu iki takımımız, baskılı, tempolu, ortaklaşa bir anlayışla alanın tümünü birden düşünen ofansif futbol anlayışının güzel örneklerini veriyorlar. Trabzon, Sarıyer ve Eskişehir'in kimi zaman ortaya koydukları oyunları da unutmamak gerek.

Şimdiden belli oldu, bu yıl geçen yıldan daha çok gol atılacak. Üç puan uygulamasının da etkisiyle, takımlar kazanmayı daha çok düşünüyor. Seyirci iyi futbol gördüğü takdirde stadları dolduruyor.

Bu yıl futbolumuzda çağdaş bir esintinin ürperticiliğinde, güzel olanlar ağır basıyor.

* * *

Fenerbahçe içinde oynanan oyunlar, futbolumuzun çirkinlikleri arasında ilk başta akla geliyor. Futbolumuzu bulandıran her türlü oyun bu kulübümüz içinde sergileniyor. Birkaç hafta üst üste durumu kurtaracak sonuçlar alınca, olup bitenler alelacele küllenmeye çalışılıyor. Kendimizi hemen kaydetmekle hükümlü hissediyoruz; bu toparlanmayı (geçici de olsa) gerçekleştiren Csernai değil, zamandır. Zaman bu kez de Fenerbahçe için iyileştirici bir ilaç olabilir. Yılmaz Yücetürk kadersizi kalabilseydi, Fenerbahçe sonradan aldığı sonuçları yine alacaktı, bundan hiç kuşku duymuyoruz.

Amerikanvari bir şirket gibi yönetilen bir spor kulübü, ikide bir ortaya sürülen Ogün, Birol adlarındaki kerametleri kendilerinden menkul futbolcu ağabeyler (onlardan ancak ya "spor yazarı" ya da ANAP'ta şirket yöneticisi olabilir), paradan başka tanrı tanımayan yöneticiler Yücetürk'ü tabii ki anlayamayacaklardı. Rıdvan'ı, Şenol'u ve diğer genç futbolcuları anlamadıkları gibi..

Bu köşenin ilk yazısında, "Yücetürk'ün başarılı olması zor" demiştik, kendisine yıl sonuna dek süre biçerek. Fenerbahçe kazanının bu denli kısa sürede fokurdayacağını kestirememiştik. Akıllarına estikçe futbolculara taşlı, sopalı, bıçaklı saldırılar düzenleyen "taraftar" güruhuna karşı çıkamayan adamlardan spor kulübü yöneticisi olmaz...

Futbolumuz mafya utançlarından temizlenmedikçe, nesnel koşulların köktenten iyileştirilmesi de sürekli geleceğe kalacaktır...

Galatasaray mı, Beşiktaş mı?

İkisi şu anda başabaş oldukları için, Galatasaray ve Beşiktaş arasında bir fark olmadığı kestirmeden söyleniyor. Katılmamız zor.

Beşiktaş gerçekten de süreklilik gösteren bir baskılı oyun uygulayıcısı. Ofansif futbol seviyor, dolayısıyla da gole yatkın. Genç bir takım olmasına karşın, uzun süreye dayanan uyumlu bir birlikteliğe sahip. Bu oyun biçimini üç yıldır da niteliğini yükselterek sürdürüyor. Kolay kazanıyor...

Gordon Milne Türkiye'de belki de en iyi seçimi yaparak, Beşiktaş'a geldi. İngiliz futbol adamının anlayışına en uygun takım Beşiktaş'tı. Milne gerek futbol anlayışı, gerek bugüne dek gösterdiği kişilikli tutumuyla, futbolumuza bir şeyler kazandıracaktır, desteklenmelidir.

Gelgelelim, Beşiktaş şu anda bir Galatasaray da değildir. Puan sıralamasında başabaş olmaları bu gerçeği değiştirmiyor.

Aralarındaki ayrım noktalarını şöyle saptamak isteriz:

İlkin bam teline basalım: Galatasaray yalnızca bir futbol anlayışı ve biçimi değil, bir üslup kazanmıştır; Beşiktaş ise, henüz bu aşamada değildir. Beşiktaş sıradan bir güç ve etkinliği ifade ederken, Galatasaray sıradışı bir üslubu sindirmiş durumdadır. Galatasaray'ın oynadığı futbolun bir dili, ona uygun bir sözlüğü var. Özgün bir okul kimliğindeki tek takım oluşu, onu kulüp olarak da saygın kılıyor.

Beşiktaş'ın, heyecan yaratmakla birlikte, sınırlı kalan renklerine karşılık (4-0'lık Fenerbahçe maçı örneğindeki gibi), Galatasaray'ın göze hoş gelen çok renkli armonisini yeğlememek, futbolu sevenler için olanaksız.

Beşiktaş kolay kazanıyor, onun tuzağı bu olacak. Az gol yemesi savunmasının değil, ofansif oyununun başarısından ötürüdür. Gol adamlarının şu ya da bu nedenle durması sürpriz yenilgiler getirecektir.

Galatasaray'ın son zamanlarda futbolunun tüm renklerini sergileyememesi onun kötü futbolundan değil, kendi oyun tarzındaki tutuculuğundan kaynaklanıyor. Oyun tarzının yetkinliği ona esneklik yerine katılık getiriyor; çözülmeyecek bir sorun değil bu. Çözdüğü zaman, Galatasaray'la baş edecek bir takım göremiyoruz.

Galatasaray'ın önemli sorunlarından biri de, iki güçlü takım çıkarabilecek kadrosunun ilk 11'i sürekli rotasyona uğratmasıdır. Gerçi şanssız sakatlıkların da bunda payı var ama, nedeni ne olursa olsun, ilk 11'ini sürekli kılamadıkça, sorunları da sürecektir. Özellikle de kendisi için kilit önemdeki orta alanın çok sayıdaki adayı arasından asılların belirlenememesinde uç veriyor bu sorun.

Şampiyonluğun ilk adayı gördüğümüz Galatasaray, ligin ikinci yarısında formunu yükseltecektir. İlk yarının sonuna kadarki fikstür dezavantajını lehine çevirebilirse, Beşiktaş'ın ilk yarıyı lider bitirmesi durumunda aradaki puan farkını açtırmamayı başarırsa, şampiyonluğunu erkenden ilan da edebiliriz. Yoksa Beşiktaş hızlı takım, rakibinin bir anlık gafletiyle, arayı açabilir.

Biz futbolda sonucu değil, güzel olanı seviyoruz...

OKURDAN

Bir Olayın Düşündürdükleri...

Geçtiğimiz günlerde Marmara Üniversitesi BYYO Öğrenci Derneği Pano Kurulu, 3 Mayıs 1987'de Van'da katledilen M. Şirin Tekin'in öldürülmesine tepki olarak dernek panosunda bir sayı çıkarmak istediler ve bu amaçla okul idaresine başvurdular. Başvuru dosyası içinde birkaç makale, karikatür ve Van'a incelemeye giden arkadaşlar tarafından yazılmış bir başyazı vardı. Ancak Md. Yrd. Taner Karahasanoğlu, daha yazıları okumadan konunun öğrencilere ilişkin bir yanının olmadığı, eğer yayınlanırsa "karşı tarafın" tepkisini çekeceği gerekçesiyle başvuruyu reddetti. Arkadaşlarımızın ısrarlı olması üzerine sinirlenen Taner Bey, cinayetin yalnızca bir iddia olduğunu söyleyerek, bu olayın bizleri ilgilendirmediğini defalarca belirtirken;giderek kabalaşmaya başladı. Arkadaşlarımız kendisini kibarlığa davet edince de, onları kapı dışarı etti.

100. yıl üniversitesinde gelişen bu olaya (gelişen diyorum, çünkü tüm veriler bu cinayetin önceden planlandığını gösteriyor) benzer bir olayın, böyle idarecilerimiz olduktan sonra, bizde de tekrarlanmayacağını kim bilebilir? Açıkça, okulumuz idaresi böyle bir olayı kınayan yazıları yayınlatmadığına göre, demek ki ya bu tür olayları destekliyor; ya da tavırsız kalmak istiyor. Unutmamak gerekir ki, haksızlığa karşı tavır almamak, haksızın yanında olmak demektir. Gazeteciliği meslek seçmiş kişilerin yetiştirildiği okulumuzda, bizzat bize mesleğin incelikleri ve ahlakını öğreten öğretmenlerimiz mesleğimizi yapmamızı engelliyor, önceden sansür uygulayabiliyorlar. Bu da ülkemiz üniversitelerinde eğitimin ne düzeyde olduğunun bir göstergesidir.

• Şükran Atasoy
MÜMBYO

Söz Hakkını Elde Etmek...

Ekim ayında bazı fakülteler açılışları ile ilgili çay toplantıları düzenlediler. Tabii bu kolay olmadı. Dekanlardan okul içinde yer alabilmek için defalarca girişimde bulunuldu. Hedefimiz çayı Ö.D olarak yapmaktı. Amaç, öğrencilerle bütünleşmeyi sağlamak; Ö.D'nin faaliyetinin öğrencilerin sorunlarına çözüm aramak olduğunu pratikte göstermekti. Bir dekan Ö.D'nin adını duyunca, tüyleri diken diken oldu. Bir başkası "yasak" dedi. Kimisi görüşmek bile istemedi. Kendi kendimize sorduk: Amacımız ne? Öğrencilerin öğrenim dönemi başında tanışmaları, bir arada olup kaynaşmaları değil mi? O halde madem öyle isteniyor, biz de Ö.D. olarak yapmayız, ama gene dernekçi arkadaşlarla kaynaşmayı sağlarız diye düşündük. Seçilen bir komite, İ.Ü. Orman Fakültesi'nde çay için başvurusunu yaptı. Dekanın da izniyle konferans salonunda çay toplantısını gerçekleştirdik. Salon hınca hınç doldu. Başta dekan olmak üzere diğer hocalar da toplantıya katıldı. Öğrenciler müzik, pandomim gösterileri sergilediler. Dekandan sonra konuşma yapan bir öğrenci barış, eğitim ve gençlik konularına değindi. Toplantı sürerken bir mesaj geldi. Mesajı Ö.D. gönderiyordu. Geceyi ve düzenleyenlerin başarısını vurgulayan bir mesajdı bu. Herkesin coşkun alkışlarıyla karşılandı. Bazı hocalar da katıldılar alkışa. Dekan ise sağına soluna bakındı ve istemeyerek o da alkışlamak zorunda kaldı. O sırada O.F. Öğrenci Derneği yazılı bir çiçek girdi salona. Alkışlar bitmek bilmiyordu. Gecenin en güzel anıydı bu.

Biz bu pratikten kendi payımıza şu sonucu çıkardık. Bu etkinliğimiz Ö.D'mizi tanımayan dekana karşı, henüz Ö.D. üyesi olmamış kardeşlerimizin de katılımıyla kazanılmış bir moral üstünlüktür. Ve mutlaka arkası getirilmelidir. Bu girişimimiz küçük de olsa bir "iş"tir. Ama sonuçları dernek üyesi olmayan onlarca arkadaşımızın düşüncelerini etkileyen ve onları derneğe, derneği onlara bağlayan bir "iş".

• Uğurcan Bulut

Dostlara Merhaba!...

Hepinizi sevgiyle kucaklayarak başlıyorum satırlarıma. "Yarın"la tanışalı yedi yıl oldu, ama bunun beş yılı koşullardan ötürü kesintilerle dolu. Son iki yıldır ise düzenli birlikte olabiliyoruz. 87'nin başında, geçtiğimiz aylarda ve ekim sonunda size yazmıştım, yanıt almadığıma göre elinize ulaşmadığını düşünüyorum. Ekim sonunda ünlü filozof ve ozan Heinrich Heine ile ilgili bir mektup göndermiştim, bu kez de bir başka kitapla ilgili duygu ve düşüncelerimi kısaca yazmak istedim. Bunlar elinize geçerse, öneri ve eleştirilerinizi beklediğimi unutmayın. Benim size önerilerim şunlar: 1- Kitap tanıtımına, 2- Ünlü ressam, heykeltraş, müzisyen vb. sanatçıların tanıtımına daha sık yer vermenizdir.

Geç okunmuş bir kitap hakkında düşünceler: "Uluslararası iş bölümü sonucunda bazı ülkeler kazanırken, bazı ülkeler de kaybeder oluyor: Hep kazananlarla hep kaybedenler. Bizim bugün Latin Amerika diye adlandırdığımız toprağımız kendini hep kaybetmeye adamış durumda. Rönesans Avrupalılarının dişlerini boğazımıza geçirmek üzere Okyanus'a atıldıkları uzak çağlardan beri böyle bu... Kesik damarların kıtasıdır Latin Amerika, keşfedildiği günden beri burada her şey önce Avrupa, daha sonra da Kuzey Amerika sermayesine dönüşmüş ve o uzaktaki iktidar merkezlerinde öylece birikmiştir, öylece birikmektedir." Bu satırlar Eduardo Galeano'ya ait.

Sanırım Alan Yayıncılık tarafından yayınlanan (1983'te) Latin Amerika Kesik Damarları isimli kitabı okumuşsunuzdur. Bu değerli çalışmayı 83'ün sonlarına doğru okuma olanağı bulmuştum. Kitap gerçekten de Latin Amerika gerçeğini ve genel olarak sömürgecilik sistemiyle, emperyalist ilişkiler ağını kavramada temel başvuru kitapları arasında klasik bir değere sahip.

Eduardo Hughes Galeano, 1940 yılında Uruguay'ın Montevideo kentinde doğmuş. Gazeteciliğe çok genç yaşta başlayan Galeano, önce haftalık bir dergi olan El Sol'da karikatür çizmiş: "On dört yaşındaydım ve haftalık dergi Sol'da karikatürist olarak çalışıyordum. Bana parti lokalinde üzerinde jilet, çini mürekkebi, boya, fırça bulunan bir masa vermişlerdi. Her hafta siyasi bir karikatür çizmek zorundaydım. En iyi espriler Raul (Sendic)'un aklına geliyordu. Yanıma gelip bulduğu espriyi bana anlatırken gözlerinden ateş fışkırıyordu." (Aşkın ve Savaşın Gündüz ve Geceleri, s. 47)

1960'ta ünlü kültür ve siyaset dergisi Marcha'yı, 1964-66 yıllarında Epoca'yı yönetmiş, 1973-76 arasında ise Crisis'te çalışmış Galeano, denemeci, öykücü, belge yazarı ve romancılığıyla Latin Amerika edebiyatının seçkin isimlerinden biridir.

Yazarın ikinci eseri yine Alan Yayıncılığın okurlara hediyesi olan "Aşkın ve Savaşın Gündüz ve Geceleri" isimli kitaptır. Son birkaç yıl içinde (1985 öncesine göre) daha fazla sayıda yeni kitabın yayınlanması, bunların temininde karşılaştığımız maddi zorluklar, başka uğraşlarımızın ağırlıkta olması koşulların elvermemesi (bunu özellikle benim gibi cezaevinde olanlar için söylüyorum) bazı kitapları geç okumamıza neden olabiliyor. Bu nedenlerden ötürü 1986 Nisan'ında basımı yapılan bu kitabı ancak bir buçuk yıl sonra okuyabildim. Yine de kendimi suçlu hissediyorum.

"Dias Y Noches De Amor Y De Guerra" Aşkın ve Savaşın Gündüz ve Geceleri: Giriş bölümünde Galeano'yu kendi ağzıyla sorgulayıp tanımlayan bir söyleşi var. Burada gazetecilik ve edebiyat hakkındaki düşüncelerini şöyle ifade ediyor:

• Son yıllarda çok az gazetecilik yapmama karşın asla vazgeçemeyeceğim bir meslek. Çünkü gazetecilik yararlı olmasının yanı sıra, insana belirli bir bakış açısı, gerçeği irdeleme ve hissetmeyi kazandırır. Her şeyden önce hakkı verilerek yapılmış bir gazetecilik etkin bir edebiyat biçimidir. (s. 5)

• Benim için iyi olanı (edebiyat-N.Ş.) okunduğunda yaratıcılığı zincirlerinden boşaltan, imgelemi ve bilinci coşturan, kısacası etkin bir edebiyattır. Okunduğunda, insanı yineleten, onu beslemeksizin, zenginleştirmeksizin biraz olsun değiştirmeyen de, ne denli iyi bir biçimde yazılırsa yazılsın, kötü edebiyattır (s. 5). Yazarın bu sözlerine katılmamak olanaksız. Kişisel gözlemler, röportaj şeklinde kaleme aldığı "Aşkın ve Savaşın Gündüz ve Geceleri" okuyucuyu kimi zaman hüzünlendiren, kimi zaman da coşku duyguları uyandıran gerçeklerle dolu. Akıcı şiir gibi bir yazın türü, unutulmayacak dersler, yürekli bir ses. Kısacası okuyucunun bir solukta okuyacağı bir kitap: "Crisis'in şimdi satışa çıkan sayısında Arjantin'de petrol sorunu üzerine Villar'ın yazdığı haberin son bölümünü yayınladık. Yazı ülkede yürürlükte olan petrol sözleşmelerinde egemen sömürge koşullarını açıklıyor ve tüm alçaklık ve cinayet geleneğiyle birlikte petrol işinin tarihine değiniyor." (s. 10)

"Bu gece daha kaç kişi evinden alınıp sırtında bir dolu kurşun deliğiyle boş arsalara atılacak? Daha kaçı ortadan kaybolmuş, yakılmış, sakatlanmış olacak? Terör, gölgelerden çıkıp işini hallediyor ve daha sonra yine karanlığa gömülüyor." (s. 12)

"Boliviya madenlerinde çok az çocuk var, hiç ihtiyar yok. Çalışanların çoğu, otuz beş yaşından önce silis tozundan kartona dönmüş ciğerleriyle ölüme mahkum edilmiş insanlar." (s. 44)

"Ülkesinden sürülmüş yarım milyon Uruguaylı, bir milyon Paraguaylı, yarım milyon Şilili. Gemiler, açlıktan, çöplükten ve hapisten kaçan genç insanlarla dolup taşarak demir alıyor. Yaşamak bir tehlike, düşünmek bir günah; yemek ise bir mucize." (s. 88)

Latin Amerika Kesik Damarları + Aşkın ve Savaşın Gündüz ve Geceleri = İşte sistemin işleyişi ve gerçek yüzü.

"Yaşamak, ayakta kalmak; bu küçük bir zaferdir. Capcanlı kalmak, vedalaşmalar ve cinayetlere rağmen neşeli kalabilmek... Sonunda acıya alıştık. Ve neşe elemden daha fazla cesaret gerektiriyor." (E.H. Galeano)

Sevgiyle, dostlukla...

Baskı Daily News Web Ofset Tesisleri Tel: 213 65 74
Baskı Tarihi: 12.12.1987

GÜN

ÇAĞRI

Behice Boran'ın yaşamı, savaşımıyla ilgili fotoğraf, ses ve görüntü bandı, yazı vb. belgeleri; Boran için hazırlanacak yayınlarda değerlendirilmek üzere toplamaya başladığımızı duyururuz.

Ellerinde, bu tür belgelerden bulunanların birer kopyasını adresimize göndermelerini ya da çoğaltamayacak durumda olanların bilgilendirmelerini bekliyoruz.

Çağrımızın kısa zamanda sonucuna ulaşacağı beklentisiyle...

GÜN

Adresimiz: Asmalıçeşme Sokak 14/2,
Sultanahmet, İstanbul
Menekşe Sokak 27/5, Kızılay, Ankara
856.Sokak 4/502, Konak, İzmir

GÜN'ü okuyor musunuz?

ŞİMDİ BÜTÜN BAYİLERDE.

[redacted]

amaç 'aydınlanma'dır

SERVER TANİLLİ

Nasıl bir demokrasi istiyoruz?

HENRI KRASUCKI

Çağdaş sendikaya evet

AMAÇ

Çatalçeşme Sokak 15/1 [redacted]
Telefon: 522 11 96

[redacted]

CEZAEVLERİ İLE KÜLTÜREL DAYANIŞMA KAMPANYASI

Ülkemizin yıllardan beri süregelen utancı cezaevleri ve cezaevi koşulları, geçtiğimiz aylarda gelişen bir dizi eylem sonucu kamuoyunun odağı haline geldi. Bu gelişme, yıllar boyu cezaevlerini toplumun gözünden kaçırma, unutturma, cezaevine kapatılan insanları her yönden yalıtlama ve toplumdan koparma politikasının kırılmasında ciddi bir adımdır. Bugün, bu alandaki ilgi ve duyarlılığı sürdürme, cezaevlerinde bulunan insanlarımızla sıcak ve sürekli ilişkiler kurma görevi ile karşı karşıya bulunuyoruz.

Bir yandan, İnsan Hakları Derneği olarak başlattığımız "Genel Af ve Ölüm Cezasının Kaldırılması İçin Kampanya"nın yaygınlaştırılması ve yükseltilmesi için çalışırken, diğer yandan cezaevlerindeki insanlık dışı koşulların ve uygulamaların kısa bir süre içinde ortadan kalkmayacağının bilinciyle, cezaevlerindeki insanlarımıza ve haklarına sahip çıkmak, insanca bir yaşam ortamına kavuşturulmaları ve yalıtılmışlıktan kurtarılarak topluma dönüşlerinin kolaylaştırılması için, onlarla her alanda dayanışmamızı geliştirmek zorundayız.

CEZAEVLERİ İLE KÜLTÜREL DAYANIŞMA KAMPANYASI, cezaevlerinde bulunan insanlarımızın dışarıyla iletişimlerinin, dış dünya ile ilişkilerinin sağlanmasına, uzun dönemde okuma, bilgi edinme, kültürel etkinliklerde bulunma gereksinmelerine yardımcı olmaya yönelik çalışmaları içeriyor. Cezaevlerinin koğuş, blok, hücre vb. birimlerinde kitaplıklar oluşturmak, tutuklu/hükümlülerin ilgilendikleri konular ortaklığında dışarıyla iletişim kurmalarını sağlamak, buna yönelik şiir, öykü, araştırma vb. çevreler oluşturmak; cezaevi tiyatroları vb. etkinliklerin, ürünlerin tanıtımını üstlenmek; gerekirse bunların dışarıda sergilenebilmeleri için olanaklar yaratmak, gerekli girişimlerde bulunmak vb. çalışmalar, kampanyanın hedefleri arasında. Tüm bu çalışmaların İnsan Hakları Derneği öncülüğünde tüm demokrat kesimleri kucaklayacağını umuyoruz.

CEZAEVLERİNE KİTAP GÖNDERME KAMPANYASI:

Cezaevleri ile Kültürel Dayanışma Kampanyası'nın ilk aşamasında, koğuş, hücre, blok türü her birimde bir kitaplık oluşmasına katkıda bulunmayı hedefliyoruz. Bunun için;

TÜM TUTUKLU VE HÜKÜMLÜLERİN,

Koğuş, blok, hücre vb. türden birimlerde ortak yararlanabilecekleri bir kitaplığın oluşması için gereksinim duydukları kitapların bir listesini bize göndermeleri gerekiyor.

YAYINEVLERİNİN,

Cezaevlerine gönderilmek üzere verebilecekleri kitapların, adetleri ile birlikte bir listesini Derneğimize ulaştırmaları gerekiyor.

SENDİKALAR, DERNEKLER ve MESLEK ODALARININ,

Kampanyamıza yapabilecekleri katkıları en kısa zamanda Derneğimize iletmeleri gerekiyor.

İNSAN HAKLARINA DUYARLI HERKESİN,

Kampanyamıza aktif katkılarını bekliyoruz. Ne var ki, kampanyaya katılımın, kitapların bedelini ödemek, makbuz karşılığı bağış yapmak ve yalnızca kitap vermek edilgenliğini aşması; kampanyaya katılan insanlarımızın, aydınlarımızın daha etkin katkılarla (kitap seçmek, postalamak, mektuplaşmak vb.) cezaevindeki insanlarımızla sıcak ve süreklilik taşıyan ilişkiler kurmasını sağlamak, yaşama geçirilmesi gerekli bir işleyiş gereksinmesi olarak önümüzde duruyor.

Bu nedenle, kampanyamıza kitap göndererek bağış yapmak isteyenlerin, bu konuda Derneğimizin Ankara Şubesi'ne yazmaları ve gönderebilecekleri kitapların bir listesini bildirmeleri sonucunda, kendilerine, ilişki kurabilecekleri cezaevinin/koğuşun adresi verilecektir. İnsan Hakları Derneği Ankara Şubesi'nde oluşturduğumuz birim, kitap isteyenlerle, kitap gönderebilecekler arasında bir koordinasyonu ve iletişimi sağlama görevini üstlenmiştir.

Kampanyamız, katılmak isteyen tüm kesimlerin ortak, özverili çabalarıyla gelişecek, olgunlaşacaktır. Bu nedenle, kitap göndermek, yazışmak, doğrudan şubemize gelerek bu çerçevede ilişki kurulmasına yardımcı olmak biçiminde ya da çeşitli katkılarınızı bildirmek üzere mektupla ya da telefonla başvurularınızı bekleyeceğiz.

ADRES
İnsan Hakları Derneği Ankara Şubesi
Konur Sokak No. 15/3
Yenişehir - Ankara
Tel: 118 10 71